

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ОПШТИНСКЕ НОВИНЕ

СЛУЖБЕНИ ОРГАН ОПШТИНЕ ГРАДА БЕОГРАДА

САДРЖАЈ

- Седми рођендан Њ. В. Престолонаследника Петра.
Значај и циљ „Општинских Новина“ — Слободан Ж. Видаковић.
- Печалбарски дом — Д-р Драгољуб Аранђеловић.
- Улична деца Београда — Влада К. Петровић.
- Београдска Општина и наша камењарска индустрија. — Професор Аца Станојевић.
- План сузбијања туберкулозе у Београду — Д-р Димитрије Коњевић.
- Десет година рада Општине Београдске на уређењу Београда
Инж. Димитрије Атанацковић.
- Општинске Штедионице — Д-р Бранко Миљуш.
- Извршење експропријација имања у Београду — инж. Милош Анђелковић.
- Београд пред странцима — М. Михаиловић-Световски.
- Београдска хроника:
- Конгрес ратника у Београду — За мир међу народима —
Богомир А. Богић.
- Београдска социјално-хумана друштва:
„Друштво Савинац“ — Влада Ристић.
- Научна хроника:
- Теорија и класификација савременог града — Д. М. С.
- Комуналне занимљивости широм света.
- СЛУЖБЕНИ ДЕО:
- Рад Општинског Одбора:
Записник седнице од 29. августа 1929. год.
- Решења Суда, саопштења и позиви.
- Даљи резултати пописа Београда од 15. априла т. г.: Бројно
стање становништва по држављанству.
- Рад Општинског санитета у првих шест месеци 1929. год.
- Извештај прихода Општине Београдске од I/1 1929. до I/VIII
1929. год.
- Одобрени планови зидања од 23. августа до 10. септембра т. г.
- Пијачне цене на дан 14. септембра 1929. год.
- Општинско законодавство:
- Одредбе из закона о таксама о наплати такса код Општине
Београдске.
- Службени огласи.
- Приватни огласи.

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

НОВИ БЕОГРАД

УЛИЦА ВУКА КАРАЏИЋА ДАНАС

Снимак проф. Универзитета Др. Ал. Костића, председника „Фото клуба“

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
О
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

СТАРИ БЕОГРАД

УЛИЦА ВУКА КАРАЏИЋА ПРЕ 25 ГОДИНА

Репродукција старих снимака, својина проф. универзитета Др. Ал. Костића, председника „Фото клуба“.

WWW.UNIBG.BS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т

ОПШТИНСКЕ НОВИНЕ

СЛУЖБЕНИ ОРГАН ОПШТИНЕ ГРАДА БЕОГРАДА

Год. XLVII	Београд, 15. септембра 1929.		Број 15
Годишња претплата	100.— дин.	<i>Излази</i>	Претплату слати унутницом администрацији: Таксени Одсек О. Г. Б. Југовићева улица број 1.
На пола године	60.— дин.	<i>двапут</i>	
На три месеца	30.— дин.	<i>месечно</i>	

Рођендан Њ. В. Престолонаследника Петра

Шести септембар је био светао дан целокупног народа уједињене Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца. Тога дана је Његово Краљевско Височанство Престолонаследник Петар навршио шесту годину Свога срећног детињства, и обасут нежношћу и љубављу својих узвишених Родитеља и

свога Народа — ушао је у седму годину свог обдареног детињства.
Београд, престоница наше Краљевине, поздравља седми рођендан свога Краљевића Петра са ускликом:
Да живи Његово Краљевско Височанство Престолонаследник Петар!
Да живи Краљевски Дом!

Слободан Ж. Видаковић

Циљ и значај „Општинских Новина“

И пре међународног конгреса стручне штампе у Немачкој, а нарочито после њега, постало је свима јасно до очигледности, колики значај у животу људске заједнице игра стручно новинарство, а преко њега и модерна стручна реклама, у муниципалним пословима њен највиши облик, познат под именом презентације.

Народи се у културној борби утркују ко ће пред међународним форумом показати се бољи и дораслији за велике замахе цивилизације и напретка.

Ти напори, да се на интернационалном дружном тржишту изађе што спремнији, и у што отменијој форми осећају се у снажним акцентима нарочито у овој деценији нашега века.

Пре ратова била је разумљива борба између двају супротних схватања: да ли лист једне велике градске општине, у нашем случају резиденције, треба да буде обичан листић, билтен ефимерног значаја, за службене наредбе, обзване и лицитације или треба да буде часопис већих размера, који би поред чисто службено-информативног карактера, расправљао стручно и зналачки све комуналне проблеме како из животних питања свога града, тако и теориска, општа разматрања модерног урбанизма. Данас би та борба представљала у најмању руку анахронизам!

Бацимо један поглед на Норвешке и Шведске општинске органе. Они и техником и садржајем репрезентује високи ниво својих градских општина. Исти је случај код Енглеске, Немачке, Чехословачке, Француске, Италије. Једна од релативно мањих управа у Болоњи даје својим грађанима часопис првокласне лепоте и садржине и у својој програму каже дословце:

„Нашем је листу сврха да прикаже у земљи и иностранству важност Болоње, како се она манифестује у њеној муниципалној активности, трговини, индустрији, делима духа и њезиним вишим органима и најрепрезентативнијим људима; он се бави свима проблемима, који се односе на живот грађана и демографији, која се односи на град и провинцију“.

Сам Мусолини објавио је преко „Пополо д'Италија“ своје схватање значаја савременог комуналног листа:

„...Потребно је на крају крајева научити грађане да читају листове својих општина. Само на овај начин може комунална акција бити испитана и расправљена у потпуности комплекса“.

Даље Мусолини у том свом чисто програматичном чланку, који по фашистичком схватању одмах постаје закон, излаже шта све има да се пише у једном општинском листу, и на завршетку вели:

„Најстарији су листови у Италији општински листови. Они су од увек имали једну строгу научну озбиљност, у њима су се домаћински расправљале све бриге модерног града, заједничког огњишта данашњице, и они данас представљају огромну моралну снагу Италије“.

Др. Едгар Конзелас, генерални секретар Лисабонске Општине, излажући програм рада своје општине, подвлачи:

„Не да се ни замислити рад на питањима муниципалних програма без тесне везе грађана и општинске управе. А та се веза, објективно, може постићи једино општинским стручно-популарним листом, из кога грађани сазнају све што општина ради и намерава да ради, а општинска управа шта грађани желе и у ком се правцу пружају њихове минималне тежње“.

А наш велики пријатељ г. Ерио, државник и председник Лионске општине, новинар по професији, арбитар у питањима комуналне акције, овако мисли о општинском листу:

„Никада се плодна акција општинске управе не да замислити без искрене новинарске сарадње; а ту сарадњу најјаче, најстручније и најозбилније може да пружи општини њен сопствени лист“.

Председник Трста, који је у исто време и председник Савеза Градова у Италији, г. Ђиорђио Питоко, у програму тршћанског комуналног листа за 1929. год. подвлачи:

„У животу града постоје проблеми, које нестручна критика често гледа одвећ „једноставним“ очима; други опет, који на око из-

гледају једноставни и приступачни најбржем решењу, а у суштини замарају и муче неколике генерације.

Зато ће месечна ревија града Трста, као и досад, излагати и слободно и објективно коментарисати, дела која ће се постепено обављати у градској администрацији; но поред тога ће истовремено настојати да запише и учврсти на својим страницама многобројне манифестације данашњег живота у Трсту, небивајући у томе ускогрудна, јер нема облика градске активности, који није на један извештај начин везан за Општину. Зато ревија града Трста неће више бити само сигурни извор статистичких података, израђених са потпуном искреношћу и особитом марљивошћу од стране општинског статистичког одељења, већ ће бити извор документације тршћанског живота свих облика, од привредног до литерарно-уметничког, од грађевинског до позоришно-лиричког, извор разноврсног градског живота, који ће са успехом моћи да представи како физички, материјални изглед Трста, тако и израђени дух Трста XX века. Дакле, годишњи комплети нашег часописа моћи ће у исто време саставити и корисну књигу савремене историје једнога града и леп уџбеник једне широкогруде практичне научне дисциплине као што је модерни урбанизам“.

* * *

Ако би и ми хтели да идемо утрвеним стазама цивилизованих народа и њихових варошких управа, морали би да примамо већ животом и искуством утврђено схватање, да је за потпун успех комуналне акције и разноврсног муниципалног живота *conditio sine qua* поп један добро уређен општински лист, који би био на висини науке и технике.

На то гледиште стала је и садашња Општинска Управа дајући у истини, а без лажне скромности, један од несумњиво најбољих и најуређенијих општинских часописа на Балкану.

За ових шест месеци, од кад су „Београдске Општинске Новине“ од једног примитив-

ног службеног билтена претворене у један изразито репрезентативни, савремен научно-популарни комунални лист, орган Београда донео је у својим ступцима читаву серију чланака у којима су стручно расправљана многа питања из модерног урбанизма, питања социјално-културна, грађевинско-историска и остала која су у животном додиру са широм делатношћу једнога града и савремене науке о уређењу истог.

За ових шест месеци успело се не само то, него и још нешто више, да се „Београдске Општинске Новине“ тиражно разгранају, њихов публицитет прошири од 500 примерака на 8000 примерака, чиме се данас ни стари двадесетогодишњи и најбољи часописи наши не могу да похвале.

У чисто финансијском погледу, „Београдске Општинске Новине“ успеле су својим одличним тиражом и добрим огласним додатком да покрију све своје издатке, тако да данас Београдску Општину њен стручни и репрезентативни орган не кошта апсолутно ништа.

Али оно што је у целој овој ствари најзначајније, то је етичко дејство које овакав часопис врши на грађане своје општине. Расправљајући непрекидно комунална питања, стављајући их на дневни ред, општински лист оваквог типа буди јавни интерес и жељу грађана да у питањима, која се тичу њиховог живота узимају директног учешћа.

Ова тежња, која је несумњиво знак бољег и озбиљнијег времена, и нешто што би и ако не по форми оно по суштини представљало неку врсту референдума, добиће свој изразитији облик када наш општински орган буде отворио серију наградних конкурса по свима важнијим комуналним питањима, дајући могућности не само познатим комуналним ауторитетима, него и свима грађанима да озбиљно и зналачки манифестују своје жеље, а општинској управи могућност да те жеље и предлоге кроз стручне написе директно упозна и у границама реалне могућности и остварује.

Д-р Драгољуб Аранђеловић

WWW.UNILIB.RS

Дом за печалбаре

У Београду, као престоници државе и највећем граду њеном, где је могућно релативно брже но у другим местима наћи посла и зараде, свакога дана све је већи број т. зв. **печалбара**, сезонских радника, који долазе у Београд да раде и зараде, па да се после протекле радне сезоне врате са стеченом зарадом својим домовима и својим породицама у ближа или даља места наше домовине. Тих печалбара има из свих крајева, највише из Лике и Далмације, врањског и пиротског округа, са Косова и у опште из Јужне Србије. Има их наше крви и језика а има доста и Муслимана и Арнаута. Све је то вредан и штедљив свет, који невероватно уме да штеди и да од својих уста одваја да би што више сачувао и однео својој породици која је на дому остала. Треба видети шта ти људи једу кад дође време ручку на грађевинама и другим местима где раде тешке ручне радове: хлеб, паприка, лук, патлиџан, со и вода, а има их којима је и то скупо и који утољавају глад сухим хлебом и сољу... Тек тада кад се то види може се појмити шта значи љубав према својим ближњима ради којих се све трпи и подноси...

Како се хране тако и станују ови наши печалбари. Једини принцип који их руководи при тражењу стана јесте: **што јевтиније...** Спавају по подрумима, таванима, шупама, недовршеним и у пола срушеним грађевинама, у мрчним и влажним избама, спавају по неколико у простору који није довољан ни за једног... Али само да је јевтино, да се што више уштеди... Како је бедан живот у таквим просторијама и лети, кад се могу држати прозори отворени, и какав је то пакао зими када треба затворити врата и прозоре, свако може себи лако представити. Бесмислица је код оваких просторија и „станова“ и спомињати реч „хигијена“, пошто су они негација сваке хигијене. Човек се само стресе кад помисли где све станују људска бића... Станујући у таквим зградама ови људи губе брзо једини свој капитал, радну снагу, на штету своје породице и на штету државе, којој су нарочито потребни ови вредни, способни, штедљиви и са малим задовољни људи. Зато треба размислити о начину да им се у том погледу помогне у толико пре што се они сами, у својој простоти, не умеју сами помоћи нити знају на кога се треба обратити.

По моме мишљењу треба у Београду поидићи један велики **дом за печалбаре**, по могућству у близини железничке станице. Тај би дом са неколико спратова био као нека велика касарна за више стотина печалбара, **најпростије намештен**, али са здравим, видним собама, у којима би спавало на простим гвоз-

деним креветима по неколико људи, са купатилом и читаоницом или просторијом за предавања. Радници ту не би бесплатно становали него би плаћали недељно, како и зараду примају, али би цене биле минималне, бар не више него што они и сада плаћају за оне несрећне избе, у којима сада станују. Под управом строгог и енергичног управника у томе би се дому пазило на ред и чистоту, печалбари би се у њему пријатно осећали, сачували би своје здравље и заштедили свој новац. Са мало више труда, добре воље и нешто новаца могло би се удесити да се бар суботом одржи за њих по неко корисно и занимљиво предавање из хигијене, из народне историје и географије, можда би се могла приредити по која поучна биоскопска представа или би које омладинско певачко друштво могло отпевати по коју песмицу...

Неко би требао да узме иницијативу за подизање оваквог дома. Ја сам у првом реду помишљао на наше Удружење Јужносрбијанаца и учинио сам управу њеној такав један предлог. На жалост она се досада није могла на то одлучити. Можда би то могла учинити **Београдска Општина**, и ако нису у питању грађани општине београдске. Кад би она узела ствар у своје руке, имало би се више поверења у успешан резултат. На апел београдске општине несумњиво би се одазвали и они београдски имућнији грађани, који су пореклом из крајева, из којих сваке године долази у Београд велики број печалбара. Има у Београду доста имућнијих људи из врањског и пиротског округа, из Јужне Србије и Далмације, који би радо, на позив општинске управе у Београду, дали свој прилог за овакав дом. Не би зацело изостала ни државна помоћ, а радо би се одазвала и наша хумана удружења. Па и општине, из крајева печалбарских, допринеле би у интересу својих грађана да се ова идеја оствари. Одржавање дома, трошкови око његове управе покривали би се киријом коју би печалбари за становање у дому плаћали.

Животом у таквом дому постизавало би се и зближавање људи из разних крајева наше отаџбине. Живећи у њему они би се и на тај начин навикавали на правила хигијене и чистоту, што би после и код својих кућа пропагирани. А сви би се са захвалношћу сећали општинске управе у престоници своје државе и оних установа, удружења и добрих људи, који су припомогли да сироти печалбари, после труднога дана, имају могућности да своје уморно тело одморе у чистој, здравој соби на сиротињској али чистој постели...

Влада К. Петровић

WWW.UNLIB.RS

Улична деца Београда

О питању уличне деце доста је писато код нас. Питање којим се морају позабавити и наши педагози и наши полицијски органи, питање коме треба тражити лека. Водити бригу о детету значи уштедити доста у доцнијем раду, значи створити све услове за правилан живот свакога појединога и обезбедити се од многих неугодности које долазе од рђавих вршења дужности према деци, нарочито према оној деци која немају никога свог и остављена су улици и рђавом друштву. Ми свакога дана виђамо пуно деце по сокаку, деце која живе од данас до сутра, деце за коју вам нико не може рећи ни од чега живе, ни чим се занимају, ни где спавају, ни шта једу а о утицају на њих ми знамо пуно, знамо колико је кобан утицај на ту децу оних који их упућују и играју се њиховом будућношћу. Да ли се ми старамо довољно о тој деци коју васпитава улица и да ли би се шта могло учинити да се та деца отргну од улице, да се упуте добру и ваљану раду и да се од њих створе добри чланови друштва? То питање постављају многи који сваког дана по улицама виђају масу издрпане и пропале деце, међу којом има и оне, која могу бити и лепо обучена али и сасвим пропала. Међу том децом виђате свакодневно један велики број и женске деце која полако срљају све ниже и ниже. То питање се увек постављало, тражило се лека за њега, али се увек јављала преча питања, па је оно бацано у позадину. Гомила мушке и женске деце, што прети и миру и јавном моралу престонице, канда треба да буду последња брига у ланцу многих које имамо. Свакодневно читамо у новинама о силним крађама за које се најчешће испостави да их чине деца и млади људи; свакодневно видимо очима шта та деца раде а свакодневно чујемо од родитеља, с пуно бриге и зебње, како им деца постају све необузданија и непослушнија. А још је страшније оно што не излази на јавност. Најгрубља морална падања, најтежи случајеви изведени с пуно трагике казују нам да наше друштво полако клизи по низбрдици с које га може вратити само један смишљен рад и непрекидно старање. Ситне и крупне крађе, подражавање биоскопским продукцијама, јурење за уживањем и кад се нема срестава, ис-

пијање соде и скакање у воду, облачење по моди и онда кад се нема за то могућности, напуштање родитељске куће по једном нечувеном начину, непослушност и према родитељима, и према старијим, све су то ствари које нам казују о моралном дефекту који нам се после рата у јачој мери појавио, све су то ствари о којима се мора водити рачуна и које се морају угушивати на један рационалнији начин него што је равнодушност која је свима завладала. Ако се остави да ствари иду како су почеле, бојати се да нам не запрети јача опасност са те стране и толика да ће бити доцкан извести борбу противу тога срествима, која би се данас могла употребити.

Нису сва улична деца до те мере покварена да их одмах морате трпати у заводе, нити би то био педагошки ни човечански акт. Ми имамо мало завода за поправку деце. Београдски прима само децу која су учинила какав кривични деликт. Осталу децу не прима. Београдски Завод ради с пуно успеха; он је за сада мали, али се лепо развија и у скором времену ће се развити у један потпуно модеран и потпуно користан завод, из кога ће деца излазити препорођена као што и сада у мањем броју излазе. Али деца улице која још нису запливала у вртлог и блато могу се поправљати без завода и без много расхода. Такве је деце, канда, највише и у колико се мање старања води о њима у толико све више тону у кал свакидашњег живота; сваки пропуштени час доноси нам све више брига, непријатности и издатака. Међу том уличном децом пуно их је која се отимају од нерада и кварежа. Има их доста која себи стварају занимања и полако се формира у њима један радан дух и жеља да се живи поштено. Једни продају цвеће по гостионама и у истини није им циљ она груба прошња која се опет јавља код много других. Ових других има много више и они ту продају карата, цвећа и некаквих листова не врше из убеђења да зараде и живе, већ из чистог нагона да просе, да изазову саучешће — а то је најгоре. Од те се деце формирају левенте, лењивци и готовани, који једног дана оду и у криминалитет. Ви у вече по гостионама виђате пуно бедних девојчица од 8—10 година са две, три карте, два-

три цвета или неколико књижица. Од те деце не може, таквим радом, постати ваљано чепладе, ако се пусти да такав и тај посао и даље упражњава. Сигурно је да ће таква деца пре времена постати оно што се не жели.

Женску децу збрињава у последње време Друштво за заштиту девојака. Рад је тога друштва корисан и са мало реформи био би колосалан. Али и овде као готово и свуда оскудевају материјална средства за један обимнији рад и за једно вишебројно обезбеђење женске деце коју невоља отера на улицу. У раду тога друштва има лепих примера, има примера који вас могу тронути до суза, примера који ће вам показати да збрињавање на време представља половину успеха.

Сва та улична деца могу се поделити у две категорије по ономе ко се о њима стара. Једна с без родитеља, без обзира каквог су стања; друга имају родитеље (било оца, мајку, било једно од обоје). Најбржем пропадању су подложна она деца која немају никога свога, нити кога ко се о њима стара. Имам један фрапантан пример искоришћавања те деце која никога немају. Често сам виђао по кафанама једног малишана да продаје оловке, хартије и још неке друге ситнице. Било је то мило и симпатично дете. Узео сам му једну оловку и ступио с њим у разговор. Без родитеља је и њега и још два три дечка држи једна жена за коју сви раде. Чим се сврши рад у основној школи одмах та деца, до неко доба ноћи, иду по кафанама и продају своју робу.

Поред тога што деца тако пропадају служећи таквим „милосрдним“ лицима (а таквих је у Београду много), деца пропадају неодевена, пропадају морално и једног дана постају најскорелији чланови појединих банди. Нико о таквима не поведе рачуна. То пропадање деце на сто разних начина мора неко спречити; о тој деци мора се неко побринути; ту децу мора неко скупити. На жалост ни у том погледу немамо тачних, управо никаквих података. Код масе такве деце која ће једног дана окужити ваздух Београда, својим рђавим делима, нико и не мисли да спречи зле радње које почињу чинити, нити ко мисли да се постара да спречи дечје егзистирање на тај начин. А пуно је начина и метода да се за сву децу обезбеди један миран, доста удобан и правилан живот. И друштво и општина и држава и сваки појединац дужни су да брину ту бригу; сви-

ју нас је дуност да зло сатиремо у корену. Чим оно ухвати корена теже га је лечити. Погледајте, молим вас, свуда око себе. На сваком кораку чопори деце без надзора и подупливом најгорих елемената. И онај што продаје новине и онај што продаје цвеће и она деца што се по вас дуги дан смуцају по биоскопима и она што их виђате око воде и на пецању и она што по улицама не дају мира пролазницима и она што просе и сва деца која су на улици без потреба и без надзора морају бити контролисана од некога. Ти контролори дечјег понашања и рада бићемо ми сви ако нам добро подмлатка лежи на срцу; биће органи општински и државни и евентуално и органи који су за то нарочито одређени, тако названа дечја полиција.

За децу која имају родитеље, а остављају се улици, морали би родитељи најстрожије одговарати; деца која немају никога смештала би се у одговарајуће општинске домове. Деца дорасла за занат терала би се да раде, присилно ако не би хтела вољно. Истина је да за то имамо друштво „Привредник“ које смешта децу на занате, али би преко њега теже ишло, јер то друштво смешта само добру и ваљану децу. Морало би се образовати друштво које би имало за циљ да се побрине и о деци коју је вал улице захватио. Маса наших шегрта често пропада или због рђава друштва или због немања потребних удобности. За њих се мора што пре постарати да добију свој дом, где би поред лепе неге добили и темељно васпитање које им је у животу неопходно потребно. Поред тога о тим силним шегртима морао би у првом реду водити рачуна онај код кога су они намештени; о њима би се морало водити рачуна на сваком кораку; кад су на раду, на улици, у шегртској школи, на сваком месту. Организација тешка, али веома потребна. Не смемо допустити да нам пропадају деца без надзора и то она међу којом има пуно дивних глава, које за будућност нашега занатства, трговине и индустрије пуно обећавају.

Цео проблем васпитања деце и састоји се у томе да се деци не допусти да само остану и да несметано врше на њих утицај они који им трују душе. Када би свако хтео да схвати своју дужност према деци онако, како се то схвата у другим културнијим земљама, онда би све ишло лакше и дало би пуно добрих

результата. На нама је самима да ствар пође на боље. Али је код нас много оних који не желе да воде туђу бригу, који поред разуздане руље дечје обилазе и који на штету свога мира неће да улазе у те ствари.

Мора се једном знати шта се хоће; мора се постарати:

1. Да родитељи и старатељи дечји одговарају због нестарања о својој деци;

2. Да о деци која немају никога води рачуна општина, да их смешта у одређене домове, да се постара о њиховом шкловану а доцније и за занат;

3. Да се деца морално пропала издвајају од остале деце и да се под нарочитим режимом васпитавају и спремају за добре и вредне људе;

4. Да сви колико нас има поведемо рачуна о деци коју виђамо по улицама, да спречавамо њихове инциденте и упућујемо их на прави пут;

5. Да и општина и држава почну о томе бринути и стварати установе које ће прихватити ту децу и изводити на прави пут;

6. Да се у том послу обезбеди сарадња једнога друштва, нарочито ради тога основаног, које ће имати старање о свој деци, свуда и на сваком месту, које ће водити рачуна о свој деци Београда, како оној по школама, по улицама тако и оној по појединим радњама, у којима су запослена мушка и женска деца било као шегрти, било као раденице, помоћници и помоћнице.

7. Образовати један кадар људи који би имали сталну бригу о деци и који би, срествима која им власт даје, решавали поједина питања која се тичу уличне деце и све деце која требају заштите;

8. У том циљу морала би и општина и држава да жртвују нешто новаца на овај циљ, али би та жртва била куд и камо мања но што би нас стајало све оно што би произашло од нестарања о деци;

9. Што пре створити један централни дом за сву сну децу која су остављена сама себи. За шегрте створити шегртски дом у коме би ти малишани нашли све удобности и за тело и за дух;

10. Одељење при општини с називом „Одељење за социјално старање“ да више рачуна поведе о деци, јер деца представљају будућност а тој се будућности мора посветити више пажње. Кад нам хуманост налаже да бринемо за старце и старице, та нам хуманост још више налаже да се побринемо о тој будућности нашој.

Овде сам набацао неке мисли које могу послужити постављеном циљу. Људи који ове ствари и више знају и боље разумеју могли би још штогод о томе рећи, па би се из тих разних мишљења извукло доста кориснога.

Тиче се бриге о детету а та брига није ни лака, ни једнолика. Треба радити, јер сваки изгубљени час доноси нове муке и нова разочарења.

УНИВЕРЗИТЕТ
БИБЛИОТЕКА

Проф. А. Р. Станојевић

Београдска Општина и наша камењарска индустрија

У јавности су већ више пута, нарочито прошлих година, подизани гласови противу пресумптивног нехата београдске општине у помагању извесних наших индустрија. Пред неодољном потребом наше престонице, да своје улице поплуча модерном калдрмом, ти су гласови нарочито указивали на нашу индустрију камена и окривљавали београдску општину, као једног од највећих земаљских консумента камена за поплучавање улица, за недовољну пажњу према овој индустрији у земљи као и за набавке овога артикла у иностранству.

Без сумње гласови те врсте и протести наилазили су увек подржавања код свих људи, који схватају значај и најнезнатнијег потрошача неког артикла наше индустрије. То подржавање налазе они данас још и више. До душе, не могу се превидјати ни разлози друге стране; не може се нарочито превидети да у великом проблему помагања наше индустрије једна општина, па ма то била и престоничка, није **једино** позвана да тај проблем реши, а још мање да опште трговачке интересе претпостави својим посебним. Није, другим речима, београдска општина дужна да и по цену времена и новца води рачуна о једној оваквој индустрији више него што би јој то у даном моменту налагао њен властити интерес. Међутим, ако би се и примило такво чисто меркантилно гледиште, не може се с друге стране порећи да је један такав велики потрошач камена за поплучавање улица, као што је београдска општина, баш на првом месту позван да једној таквој индустрији у земљи притекне у помоћ, у колико год то више може. Та се дужност намеће већ и стога, што се у ствари могу задовољити интереси обе стране: и ове индустрије и општине. Треба при том само узети на ум да површина београдских улица износи више од 1,200.000 квадратних метара и да тај толики простор не може остати непоплучан. А тај је факат довољан да се оцени значај и самог проблема и потрошача, на чију се помоћ овде апелује..

У осталом, неколике представке, које су београдској општини, њеним представницима, па чак и влади, разним коморама и јавности, у неколико махова ове и прошлих година подносили заинтересовани индустријалци камена, појединачно или корпоративно, били су израз колико једне опште, може се рећи земаљске потребе, толико и једна дужност према себи и према општини. И, срећом, кампања, вођена у том смислу, као и идеја, која је људе анимирала, нису остали без ре-

зултата. Београдска се општина одазвала гласу ове сирене и њене потребе у камену за поплучавање улица подмирују се данас већ искључиво домаћим, југословенским материјалом.

За Београд има камен данас особити значај. Ма како се ценује, па и употребљавао, за патосање варошких улица и други материјал — асфалт, битумен, цемент и т. д., — за Београд, баш с обзиром на његове теренске прилике и данашња саобраћајна средства, још непрестано мора највећи значај имати — **камен**. И Београд је то увидео и с тим се већ сложио. Од како се после рата приступило поплучавању београдских улица трајном калдрмом, а нарочито у 1927. и 28. години, количина каменних призама и више или мање обрађених коцака, постављених у те улице, износи до сад на 3560 вагона (призама 2385 вагона, коцака 1151 вагон). Од те количине долази на 1000 вагона на чешки камен; све остало је из наше земље.

Димензије и облик овога камена доста су различне. Ту су коцке $18 \times 18 \times 18$, а затим $8 \times 8 \times 10$; $10 \times 10 \times 12$, па онда призме $12 \times 18 \times 15$; $14 \times 21 \times 15$; $16 \times 24 \times 15$ и ове указују на либерализам надлежних техничких органа, који су водили рачуна о моментаној потреби и о могућности односних испоручилаца. Али је тиме ипак само још једном више документован онај значај камена за ову ствар. Дабогме, да је патосање београдски хулица овом количином камена и сувише мало према његовој површини и стварној потреби. Оно се, тако рећи, једва и осетило. Није дакле никако чудо, што је београдска општина осетила потребу да ту акцију продужи и што је нешто у прошлој а нешто у овој години закључила код наших, домаћих индустријалаца набавку још око 1620 вагона обрађеног и полуобрађеног камена за своје улице. То је био као патриотски одговор на дотадање рекламације...

*

Међутим и врло је интересантан овај материјал, којим се омогућава трајан и угодан саобраћај по београдским улицама. Остављајући на страну питање о томе, каква је и како припремљена подлога — бетон или неки макадам? — на коју се данас поставља овај камен, сад је већ дефинитивно усвојено да он мора бити еруптивне природе, чврст, што тврђи, с извесном жиљавошћу, са што већом отпорношћу према атмосферилијама и са што мањим коефицијентом абања. Нарочито је важна погодба да он при трошењу и абању не даје прашину, или бар да је даје у

што мањој мери. Искуство других градова **у наукама** грађи били су, у осталом, довољно инструктивни и пресудни и за нас. Петрографски тај материјал припада различним групама. И, ако се не узме у обзир знатна количина гранита из Чешке (Жулови Ломи, Скутеч), београдске су улице поплочаване до сад једним гранитом из Словеначке (Цезлак), базалтом из Млад. Нагоричина, дацитом из Заграђа, дијабазом из Вишеграда и Херцеговачке Јабланице, лампрофиром из Рипња и трахитом из Цепа. Са свих тих места унесене су у његову калдрму ситне или крупне коцке, призматични комади и т. д. тако да поједине улице већим делом, на жалост, не целом дужином! дају слику извесних геолошких прилика из неколиких крајева наше земље. Тако су, н. пр. један део Кнез-Михаиловог Венца, Сремска ул., Раскршће код Мостара, Продужење Ломине и добар део Кнез Милетине улице калдрмисани базалтом из Нагоричана; Гробљанска улица (у колико је готова) попложена је коцкама од гранита из Цезлака (Словеначка); Трг на Славији (један део) и део Кнез-Милетине улице дијабазом из Вишеграда; други део Кнез-Милетине улице, Капетан Мишина, Господар Јованова и Краља Милутина дијабазом из Херцеговачке Јабланице; Раскршће код Лондона, Булевар Ослобођења, Студеничка, Бирчанинова (код Учит. Дома), Вишеградска, Крунска, Калемегдан, Звезда у Румунској улици, Звезда код Мостара, Светосавска и Ресавска ул. призмама од дацита из Заграђа на Руднику. У једној улици наслаган је лампрофир из Рипња, у друге две трахит из Цепа, а Дубровачка, део Кнез-Милетине и део Звезде код Мостара поплочане су призмама од чешког гранита, који је иначе у облику грубих коцака завладао улицама: Макензијевом, Балканском, Његовцем, Београдском, Краљице Наталије, Продужењем Шумадијске, Цетињском, делом Звезде код Мостара и Раскршћем између Београдске и Краљ Александрове улице. То су све радови, извршени од ове године. Нови пак радови према већ свршеним диспозицијама положиће ситну коцку од јабланичког дијабаза у ул. Краља Петра (од Узун Миркове до Душанове), Топчидерским друмом, улицом Кнегиње Љубице, Трговачком и Немањином, од словеначког гранита (Цезлак) у Позоришној, од базалта из Нагоричана у Зориној и Призренској, а од заграђског дацита у Ресавској, Топчидерским друмом (од Звезде до Економије), Крунском (од Београдске па на више), Топличним Венцем (до Поп-Лукине, Милоша Пocerца (од Милоша Вел. до Моравске), Вука Караџића, Дринском и Страхинића Бана (до Скадарлије). За остале улице, које улазе у овогодишњи програм општинске Техничке Дирекције, нису још познате диспозиције, јер општини за сад не стоји на расположењу потребан камени материјал. У ком-

бинацију улазе при том: гранит из Буковика (Аранђеловац) и Брњице (на Дунаву), гранит из Цезлака (Словенија), дијабаз из Јабланице и Вишеграда, базалт из Млад. Нагоричина, дацит из Заграђа, један амфиболски андезит из Доње Врбаве (руднички окр.), риолит из Кадине Луке и Славковице (на Љигу), а и још неки други. Треба још поменути да су за ивичњаке употребљени: цепски трахит, заграђски дацит, буковички гранит, па чак и пешчар из Беле Воде код Крушевца..

Разноликост овог материјала указује већ и сама собом на разноликост и неједнакост у његовој техничкој вредности, нарочито с обзиром на циљ, који београдска општина има у виду. И доиста он није сав ни исте вредности ни истих особина. Ма како да су понуђачи овог материјала при својим понудама документовали своје оферте — а сви су уз мање или веће примерке подносили и извесна уверења наших или страних завода за испитивање грађевинског материјала — ипак је искуство показало да та документација врло често, готово увек, има значаја само за поднесене и изабране примерке. Еруптивне су стене у природи свуда, па и у нас, прилично ћудљиве и прави карактер једне стене сазнаје се тек на самом њеном лежишту, у природи. За оцену саобраћајне вредности једне стене међу првим пресудним елементима јесу њен петрографски састав и општи физички склоп. Одмах за тим долазе и њена свежина, њена хомогеност, положајни односи у природи и т. д.

Општински је Суд недавно формирао једну комисију, састављену од г. г. Директора Техничке Дирекције, његовог помоћника и писца ових врста, са задатком: да стручно прегледа каменоломе, који нуде, или су већ дали београдској општини материјал за улице, као и да постави основе за будући пријем тога материјала. Једна од првих констатација, коју је комисија учинила, био је факат, да су у свима тим каменоломима или бар у масама, које се на односном месту налазе, квалитет стене и њена употребљивост за техничко-саобраћајне циљеве тако рећи на сваком кораку променљиви и неједнаки. Највећи број еруптивних жица, грамада, купа и других облика појављивања стена у тим каменоломима не задржава своју физичку природу у потпуности ни на врло малим растојањима, по који пут ни на даљини од неколико метара. И тај појав чини за ову индустрију велику невољу. Иначе стене из прегледаних каменолома могу се разврстати у ове групе:

I. Гранитолике стене:

1. Гранити: Брњица, Буковик, Цезлак.
1. Дијабази: Вишеград, Јабланица.

II. Трахитолике стене:

1. Базалт: Младо Нагоричино

*

2. Риолит: Кадина Лука, Славковица.

3. Кварцевити амфиболски андезит: Д. Врбава.

4. Трахит: Цеп, Момин Камен.

5. Дацит: Заграђе.

Гранити са два места овога списка (Брњица и Буковик) у главном су обични, биотитски гранити, при чему се брњички одликује великим обиљем кварцних громуља (plaques). Цезлачки пак гранит садржи један пироксен и плагиоклас с нешто мање кварца и спорадичног биотита; иначе је он врло интересантна појава како по времену ерупције (млађа серија) тако и по значајним пантљикама фелдспата, које му смањују хомогеност и т. д. У дијабазима су главни састојци један црни пироксен (аугит) и плагиоклас и они својим распоредом чине стену врло примамљивом за око. Базалт је готово потпуно једри агрегат аугита и плагиокласа с понеким зрном оливина; риолит је врло кварцевит (дихексагонални кварц) и изразите порфиричне структуре, а амфиболски андезит из Д. Врбаве има потпуно андезитску природу. Трахитске пак стене из Цепа и Заграђа разликују се још највише по микроструктури. Иначе наш ред представља уједно и градацију њихове техничке вредности за саобраћајне циљеве. Значајно је да у појединим од ових места постоји на истој стени по неколико експлоатационих предузећа, ма да с врло неједнаком техничком вредношћу односног материјала. Тај је случај у Јабланици, Буковичу, Цепу и т. д. Свуда су ту и врло блиски блокови неједнаке свежине, неједнаке кохезије, алтерирани у разној мери и с унутрашњим лучењем разног типа. Чак се и не цепају подједнако лако. У овом погледу интересантна је нарочито стена из Заграђа, која се, и ако по употребљивости за саобраћајне циљеве не стоји на коме предњем месту, одликује највећом погодношћу за цепање (коцке, призме). То је ваљда и био узрок, да се њени власници одлучили на експлоатацију баш ове стене, и ако је њихову пажњу могао привући много бољи материјал с мноштва других места наше земље...

Индустријска предузећа на овим местима неједнако су организовала рад. У Цезлаку се цепање камена врши врло рационално и нарочитим машинама (сечкама), које покреће електрична снага; ту су и радници с извесном стручношћу. У Заграђу (на Руднику) стена се у два каменолома такође цепа сечкама, које покрећу мотори; у једном од њих (Ст. Кошутин) подигнута је и жична железница за свлачење израђеног материјала до угриновачке железничке станице. Нешто слично монтира се већ и у Брњици. Иначе у свима осталим обрада каменних блокова и израда коцки и призама врши се људском снагом и обичним, ретко нешто вештијим радницима; алат при том сасвим је прост: длото, клин и чекић. Интересантно је при овоме да су ове експлоатације предузете било на посве случајним местима, онде, где их је неко некад започео, или у опште без дубљег проучавања саме стене и њених положајних особености. У неким местима сасвим без разлога припрти су каменоломи или чак и инсталације за обраду за по неколико десетина, па и стотина метара при врху брда, на изванредно стрмим падинама, литама и т. д., и ако је несумњиво да би мало дубља и стручнија студија стене и њених лежишних прилика дала предузећу исти материјал и на много нижим нивоима и под много повољнијим приликама за експлоатацију. Пример су за то: Брњица, Вишеград, Кадина Лука и т. д. То све стоји у тесној вези с чудним фактом да је готово сва ова индустрија у рукама предузетника, без веће стручне спреме баш из оних наука, које за ову индустрију имају примордијални значај.

Па ипак и та таква организација и та таква продукција не би у већини ових места ни тако постојала, да нема главног потрошача њихових производа — београдске општине! Њена сарадња на подизању ове индустрије и значајна је и очевидна. То јој мора признати сваки грађанин и пријатељ...

Београд.

Др. Димитрије Кољевић

WWW.UNILIB.RS

План сузбијања туберкулозе у Београду*)

Начело. Познато је да просвећен и пажљив туберкулозни болесник није никада опасан по околинину. Опасан је болесник непросвећен или ако због сиротиње живи у тескобној породици, радионици и т. д. — С тога је проблем социјалне туберкулозе у ствари проблем туберкулозе сиромашног сталера. Тај сталер треба чувати од заразе а његовим болесницима омогућити бесплатно лечење код куће и јефтино лечење и боравак у санаторијуму. — Тако је тај проблем схваћен у културним земљама где су у свима већим градовима (Немачкој, Швајцарској, Француској) подигнути диспанзери и општинска народна санаторија. — А тако тај проблем треба схватити и код нас нарочито.

Да би се могло успешно сузбијати туберкулоза у Београду потребно је:

1. *Створити туберкулозни катастар вароши Београда*, т. ј. изнаћи и регистровати све туберкулозне болеснике и истовремено извршити следеће класификације:

1. *По тежини:* Туберкулозне диспозиције. а. Лака оболења. б. Тешка оболења.
2. *По заражљивости.* Отворена туберкулоза (са бацилемиом). Затворена туберкулоза.
3. *По професији.*
4. *По материјалном стању и станбеним приликама.*
5. *По начину живота* (алкохол, дуван, одмор и т. д.).
6. *Распоређај по квартовима и улицама.*

II. *Диспозиција болесника.*

1. *Заражљиве учинити безопасне по околинину:* а) Упућивањем и поуком; б) Где је нужно материјално помоћи (постеле, рубље, пљуванице и т. д.) да се болесник сепарира (изолује у фамилији); в) Забранити им оне послове где би могли бити опасни за друге (пекар, месар, фризер, келнер и т. д.); г) Стално их

контролисати; д) Шиљање у изолану, санаторијум, болнице.

2. *Туберкулозно диспониране* чувати од оболења, поуком, сунчањем у сунчалиштима или вештачким сунцем, шиљањем у опоравилишта, туберкулинизацијом и т. д.

3. *Туберкулозне болесне* пошто се утврде терапеутске индикације лечити их специјалистички у општинском диспанзеру или амбуланти, или их код куће лечити преко општинских и школских лекара, или пак по потреби упутити у санаторијум, болницу, изолану, опоравилиште.

III. *Омогућити широком грађанству:*

1. *Стављање ране почетне диагнозе* на туберкулозу, стручњачким клиничним прегледом, серобактериолошким, рентгенолошким (у диспанзеру или амбуланти).

2. *Одређивање имуно-биолошког стања* (динамике) болести и одговарајуће терапеутске индикације. (Пошто се највише чини штете шаблонским лечењем).

IV. *Поучно пропагандистички рад.*

Усмено, јавним предавањима, нарочито по школама и творницама. Писмено летацима и кратким концизним брошурама. Све оно преко лекара диспанзера и општинских и школских лекара.

У ту сврху треба основати:

1. *Централну станицу* за сузбијање туберкулозе у Београду са шефом општинским физиологом, као саветодавним органом шефа општинског санитета у свима питањима комуналне туберкулозе. Он ће одржавати сталну везу и сарадњу са општинским опоравилиштима, санаторијума и болницом и биће шеф антитуберкулозног општинског диспанзера. Водеће просветно пропагандистичку акцију.

II. *Антитуберкулозни диспанзер* града Београда са амбулантом, лабораторијумом дијагностичким рентгеном, уређењем за вештачко сунце и т. д. са шефом физиологом, помоћним лекарима, лаборантом, болничаркама и сестрама походиљама — персонал може бити у почетку најпотребнији а после се према обиму рада попуњава.

Задатак: изналагање болесника уз при-

* Др. Димитрије Кољевић издао је пре неколико година једну стручно-популарну студију о туберкулози Београда, у којој је дао детаљан извештај о раду и акцији Београдског Антитуберкулозног Диспансера. У данашњем броју „Општинских Новина“ доносимо предлог г. Др. Кољевића о плану сузбијања туберкулозе у Београду.

помоћ општинских кварталских и школских лекара; израђивање туберкулозног катастра, класификација болесника; диспонирање са болесницима; лечење болесних у амбуланти; одређивање начина лечења оних, који леже у својим становима, а лече их као сиромашне општински и школски лекари; контрола и старање о лежећим у становима; одабирање и шиљање у опоравилиште, летовалишта, санаториум, изолану и болнице. Стављање ране дијагнозе почетне туберкулозе.

III. *Уредити ограђена сунчалишта* по разним крајевима Београда (квартовима) за децу и младеж, која не могу ићи ван Београда, а где би се под контролом могли сунчати.

IV. *Санаториум Града Београда* за излечиве туберкулозне болеснике са опоравилиштем и изоланом. Санаториум би се имао подићи на Авали а био би уређен по примеру Volkssanatoria — Sanat. populaire у Немачкој, Француској и Швајцарској, где сваки већи град има свој општински санаториум. Уређај би био према медицинско-хигијенским захтевима но без икакова луксуза и без икакових излишности. Уз санаториум и под његовом управом изолану за неизлечиве. Поред санаторија на већем комплексу земљишта подићи опоравилиште са колебама, шаторима, баракама и

другим провизорним становима, удешеним само за летњи боравак (мај—септембар), а под управом и администрацијом санаториума.

Како је искуство показало да запослење лаких афебрилних болесника и нарочито реконовалесцената са лаким пословима веома добро утиче на лични морал болесника, подиже му веру у себе и његово оздрављење и да активира све животне функције, па тиме добро утиче и на процес оздрављења — то би се и у санаториуму, а нарочито у опоравилишту увео тај „куративни“ рад за болеснике наравно, лаки послови (чишћење и плевљење парка, баштовански послови, уређивање и прављење стаза и путева, лаки транспорти, воћарски послови, лаки занати) те би се тиме чинило знатне уштеде санаторију на издацима. С друге пак стране тим поступком се спречава неминуовност интелектуалног и професионалног атрофирања, које долази од вечитог шеслонга.

Цене места у санаторијуму требале би да буду мале, сношљиве за сиромашног човека.

Организовало би се свакогодишње скупљање прилога за народни санаториум, а свакако би било и добровора и легата, тако, да општина временом не би много доплаћивала за тај санаториум.

Десет година рада Општине београдске на уређењу Београда

(Наставак)

У периоду времена од августа 1926. год. до краја 1928 године израђени су ови послови на калдрмисању улица модерном калдрмом:

1) Израђено је нове калдрме у 212 улица, од којих 85 улица је модерно калдрмисана (остале 127 улице су калдрмисане обичним ломљеним каменом).

2) Дужина израђених ул. износи 67.259,29 м² (око 67,5 км.) (од овога око 50% долази дужине на модерну калдрму т. ј. 33 км. и толико исто на обичну).

3) Површина искалдрмисаног коловоза износи:

а) са модерном калдрмом	292.107 м ²
б) са обичном калдрмом	175.542 м ²
Свега	467.649 м ²

4) Нових тротоара израђено је у 168 улица, у укупној дужини од 66.643,96 м² или око 67 км. и то:

а) асфалтних тротоара	148.000 м ²
б) бетонских тротоара	46.000 м ²
в) од ломљен. камена тротоара	18.000 м ²
Свега	212.000 м ²

5) Укупно коловоза и тротоара израђено 679.649 м² или приближно 70 хектара површине калдрмисано је.

6) Извршен је претрес и темељна оправка постојеће калдрме од обичног ломљеног камена већег обима, а у површини од 117.000 кв. мет.

Разне врсте калдрме овако су распоређене:

А. Модерна калдрма.

а) Збијени и ливени асфалт израђен је у 11 улица у дужини 5.509,97 м² а у површини коловоза 59.934,71 м². Од ових 11 улица, у пет је било већ израђене тротоаре а у 6 је израђено нових тротоара у површини 27.988,16 м². За трошкове коловоза и тротоара издато је: за рад 18.697.110,64 динара а за материјал 1.181.445,95 дин., свега 19.878.556,59 динара.

б) Зандасфалт и топека израђено је у 11 улица у укупној дужини 3.738,81 м² а површини коловоза 33.605,07 м².

Тротоара је израђено у 10 улица асфалтани а једна је са бетонским тротоаром. Површина асфалтних тротоара износи 20.205,35 м²

а бетонског 2.257,61 м². За ове послове издато је 6.470.228,52 дин. за рад и 1.027.148,79 дин. за материјал, укупно 7.497.377, 31 дин.

в) Дрвена коцка положена је у 6 улица у дужини 871,33 м² и у површини 19.089,79 м². У трима од ових улица израђен је асфалтни тротоар у површини од 2.488,92 м². За ове радове издато је 2.915.005,17 динара за рад и 1.928.505,27 дин. за материјал, укупно дакле 4.843.510,44 дин.

г) Камене призме положене су у 17 улица, укупне дужине 6.090,84 м² а у површини 57.257,59 м². У 12 улица израђен је асфалтни тротоар у површини 29.544,70 м² и у једној улици израђен је бетонски тротоар од 683 м². Ови послови извршени су за суму од динара 11.871.566,65 за рад и 16.335.917,88 дин. за материјал. Укупно коштање ових улица износило је 28.207.484,53 динара.

д) Калдрма од ситних коцака израђена је у 13 улица са дужином коловоза 6.540,81 м² а површина израђеног колесека износила је 57.573,33 м². У осам од ових улица израђени су асфалтни тротоари у површини од 12.425,71 кв. мет. и у двама улицама израђени су бетонски тротоари у површини од 5.972,93 м². Вредност овога посла износила је за рад 9.212.394,51 динара и 12.210.350,85 динара за материјал. Укупно је издато 21.422.745,36 динара.

ђ) Шосе са пенстрацијом и спремаксистацијом израђено је у 22 улице укупне дужине 10.051,42 м² а површине 57.283,22 м². У девет од ових улица израђени су асфалтни тротоари у површини од 16.459,76 м² и у трима улицама бетонски тротоари у површини од 8.812,23 кв. мет. Вредност овог посла износи за рад 14.477.318,40 дин. и 1.157.957,55 дин. за материјал. Укупно издато за грађење коловоза и тротоара у овим улицама 15.635.275,95 дин.

е) Улица са бетонским коловозом израђено је пет у укупној дужини 1.032,84 м² и површине 7.363,80 м². У двама улицама израђен је бетонски тротоар у површини од 1.535,61 м². Вредност овог посла износи укупно за рад и материјал 683.537,27 динара.

Б. Обична калдрма.

а) Коловоз од обичног ломљеног камена израђен је у 121 ул. укупне дужине 30.679,80 мет. а површине 164.468,54 м². У 42 улице израђено је асфалтних тротоара у површини 30.783,82 м²; у тридесет улица бетонски тро-

тоара у површини од 26.962,23 м² и у 27 улица тротоара од обичног ломљеног камена у површини од 17.913,68 м². Вредност ове калдрме — коловоза и тротоара — износила је 14.888.677,78 динара за рад и 4.532.246,49 динара за материјал. Укупно је утрошено за ове радове 19.420.824,27 динара.

б) Шосе без импрегнације израђено је у шест улица укупне дужине од 2.779,47 м² а површине од 11.073,20 м². У једној улици израђен је тротоар од асфалта у површини од 1.278,44 м². За ове радове утрошено је динара 566.390,77 за рад и 187.027,94 динара за материјал. Укупно је утрошено 753.41871 дин.

По врсти радова утрошено је овако:

а) за модерну калдрму (збијени асфалт) ситна коцка, крупна коцка, топеку, шит асфалт, бетон, пенетрације и дрвену коцку за рад и материјал 98.168.487,45 динара;

б) за обичну калдрму од ломљеног камена и шосе за рад и материјал 20.174.342,98 динара.

Укупно за нове радове на калдрми утрошено 119.690.362,21 дин. и на претресу, оправкама и крпежу старе калдрме 11.138.889,59 динара. Свега и за једне и друге врсте радове утрошено 130.829.251,80 динара.

Сви ови радови су још далеко од краја овог посла. Већина улица је остало са старом турском калдрмом а улице са модерном калдрмом су скоро реткост. Јер по подацима, које имамо, а они нису сасвим тачни, имамо око 2.500.000 м² површине под улицама. Од овога је калдрмисано модерно око 500.000 м², а калдрмисано турском око 1.000.000 м².

Улице делом или ни мало калдрмисане износе површину око 1.000.000 м². Зато кажемо да су улице са модерном калдрмом скоро реткост. Да се цео програм изврши на модерном калдрмисању потребно је минимум још 5 година интензивног рада и око 600 милиона динара и тек тада, могли би рећи, да ће Београд, у погледу калдрме, постати модерна варош.

Раније смо напоменули, да је стална брига Општинских Управа била да се калдрма поправи, али је мало у томе било успеха, нарочито до 1926 године. Узрок лежи у томе што је Београд 1919 године имао 304 улице а данас има 604 улица, дакле двапут више него 1919 год. Има улица које су дугачке по 200—300 м. а имају свега 10—15 кућа и због тих кућа, Београдска Општина мора да прави калдрму по целој дужини. Исти је случај са водовом, електриком и канализацијом. Београд се ширио у пространству по површини а није, услед пораста становништва, напредовао у висину. Да је стари Београд напредовао у висини ми би већ имали скоро сву канализацију готову а калдрма би била скоро у пола готова. На овоме пространству које да-

нас заузима реон Београда могу да живе 3—4 пута више становника него што данас има, али зато скоро толико исто пута више треба и калдрме и других инсталација па наравно и више новаца да се то уреди, него што би то било потребно код гушће насељености вароши

Интересантно је овде изнети целокупну суму, која је утрошена на радове калдрмисања свих врста калдрме од 1919 год. до 1. јануара 1929. год.

Разуме се да та цифра није апсолутна тачна из разлога изнетих раније, а нарочито за први период радова од 1919 до краја 1923 год. Али приближно, по подацима, које смо прибравали, може се узети да сума износи око 172.000.000 динара.

Из ове цифре се види да је највише рађено на калдрмисању, али, ипак, као што смо напоменули, то је још далеко од онога, шта треба да се уради, па да Београд, у погледу калдрме, постане модерна варош.

Шта је урађено на подизању грађевина? За време рата поједине Општинске зграде биле су општећене. За време пак непријатељске окупације, све зграде у престоници биле су искоришћене онако, како је за непријатеља било најугодније. Због тога су зграде при ослобођењу престонице затечене у врло бедном стању. И овди је урађено доста, али недозовљно. Опет је сметња била финансиска страна. Целокупан рад општинских управа на грађевинској делатности може се поделити у три дела: обнова старих зграда, дограђивање и ново грађење.

По појединим годинама, радови Грађевинског Одељења били су следећи:

У години 1919 рађено је искључиво на оправкама општинских зграда, и приватних зграда оштећених бомбардовањем, чија је оправка вршена у циљу реквизиције за станове.

За разне оправке општинских зграда утрошено је 161.184,74 динара. На оправке приватних зграда у реквизицији, какав је случај био са зградом хотела „Брегалница“ (сада хотел Петроград), кафане Сарајево и старог здања „Гранд Хотела“ утрошено је дин. 82.397,90. Укупно утрошено 244.582,64 дин.

Године 1920 радови су били слични радовима у 1919. год. само су већег обима. Ове године је нарочита пажња обрађена на оправке основних школа и на ту сврху утрошено је 213.670 дин.

На изградњу станова утрошено је 74.916 дин. На остале општинске зграде утрошено је 1.205.022 дин. На ограђивање дворишта општинских зграда утрошено је 28.410 дин.

Године 1921 показује се већ интензивнији грађевински рад. Те године подигнут је: 1 други спрат на Техничкој Управи у Југови

невој ул. бр. 1, које је коштао 250.000 дин. 2) Изграђена је зграда за машину и црпку савске воде 341.530 дин. 3) Подигнуте су три зграде основних школа: на Сењаку, Булбулдеру и Смедеревском Ђерму, што је коштало 266.530 дин. 4) Грађење гаражи за аутомобиле у реону општинских штала и утрошено је 100.139 динара. 5) Грађење станова код „Новог Света“ и коштало је 60.740 дин. 6) Станови код Дома Старица и Стараца и станова

Године 1923 урађени су ови послови:
 1) Изградња станова 222.041 дин.
 2) Ограђивање општинских плацова дин. 28.413.
 3) Зидање гробница за суму од 219.951 динар.
 4) Оправке и грађење основних школа за суму 770.662 динара.
 5) Оправке и грађење општинских зграда за суму 897.818 динара.
 Године 1924 урађени су ови послови:

Зграда Општинског Суда

у Прокопу што је коштало 19.675 дин. 7) Израда цигаља у Општинској цигљани 295.762 дин. 8) За оправке основних школа 266.626 динара. 9) а3 оправку и дозиравања на осталим општинским зградама утрошено је 650.325 динара.

Године 1922 највише је рађено:

- 1) На грађењу станова, пошто је оскудица у становима расла непрестано и за грађење тих станова утрошено је 6,572.530 динара.
- 2) На грађењу и оправку основних школа утрошено је 1,618.044 дин.
- 3) За грађење гробница издато је дин. 273.230,
- 4) За грађење општинских зграда и имања издато је 417.305 дин.
- 5) На разне оправке општинских зграда и дограђивања утрошено је 1,264.930 дин.

Зграда Техничке Управе О. Г. Б.

1) Оправке основних школа за суму од 390.734 динара.
 2) Подигнуте су неке општинске зграде и оправке разне за суму од 2,810.320 дин.

Године 1925 запажа се живље грађење и веће су суме утрошене на грађевинске послове. Ове године су извршени ови послови:

- 1) Изграђена је зграда за Катастарско Одељење у вредности 500.000 динара.
  - 2) Израђене су гробнице у суми од дин. 925.500.
  - 3) Израђене су нове пијаце: на Зеленом Венцу, Господар Јовановој ул. и Каленићевом Гумну у суми од 11,234.210 дин.
  - 4) Калдрмисање нових пијаца и грађење дућана за суму од 3,050.000 динара.
  - 5) На остале општинске зграде утрошено је 3,487.612 дин.
- У периоду од 1926 до 1929 год. изграђени су ови радови:

А. Подизање школа

- 1) На школи код Смедеревског Берна до-видан спрат на I и II повиљону за 1,307.534 динара.
- 2) На школи на Сењаку дозидан спрат са инсталацијом у суми 811.741 динар.
- 3) На школи у ул. тСарине Новака до-зидан спрат и уведене инсталације за суму од 796.210 дин.
- 4) Подигнута школа на Вождовцу са ин-сталацијом за суму од 1,890.694 дин.
- 5) Подигнута школа на Булбулдеру са ин-сталацијом за суму од 2, 682.503 дин.
- 6) Поправка сале у Палилулској Школи за суму од 25.562 динара.
- 7) Намештај за Дом Малолетника у суми од 85.713 динара.
- 8) За разне оправке и друго 330.000 дин. Свега за школе утрошено око 8,000.000 динара.

Б. Јефтине станови

- 1) Подигнуто је 64 стана са инсталација-ма у ул. Св. Николе за суму од 2,820.349 дин.
- 2) Почети станови код Топовских Шуца у суми 1,225.000 дин.

В. Општинске зграде

- 1) Преправка зграде Општинског Суда за суму од 2,576.539 дин.

- 2) Подизање зграде Техничке Дирекције у ул. Књегиње Љубице 2,655.093 дин.
- 3) Подизање зграде за парне котлове на лКаници за суму 115.949 дин.
- 4) Уређење општинске кланице за суму од 8,500.000 дин.
- 5) Дозиђивање зграде код Управе Трам-ваја и Осветљења за 447.055 дин.
- 6) Реконструкција зграде Дома Малолет-ника за суму од 340.614 дин.
- 7) Подизање уличних киоска у вароши 294.150 дин.
- 8) Дозиђивање канцеларије код Управе Града Београда у суми од 167.073 дин.
- 9) Жандармеријске станови у кварту Па-лилулском 624.18 Один.
- 10) Жандармериска Школа на Вождовцу у суми од 247.622 дин.
- 11) Апсане Управе Града Београда у суми од 334.932 дин.
- 12) Жандармериски станови на Вождовци за 264.709 дин.
- 13) Намештај за одборску салу у Суду у суми 245.000 дин.
- 14) Намештај за Суд и централно грејање у Суду у суми 340.000 дин.
- 15) Почета нова зграда за Дирекцију Трам-ваја о Осветљења издато око 300.000 дин. Свега утрошено око 14.000.000 дин.

(Наставиће се)

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Д-р Бранко Миљуш

www.onnbe.rs

Општинске Штедионице

Почетак рада Штедионице и Заложног Завода Општине Града Београда

Налазећи се пред скорим почетком рада Штедионице и Заложног Завода Општине Града Београда, дата нам је прилика да путем јавности, било новинским чланцима или популарних предавања, упознамо поближе наше грађанство са институцијом градских или општинских штедионица и да се осврнемо на њихов значај, као и њихову социјалну, комуналну и опште привредну задаћу.

Пирмећујем да је овај чланак намењен нарочито грађанима наше престонице, јер су они највише заинтересовани скорим отварањем ове прве градске штедионице у њиховој средини. Међутим он ће интересовати такође и све остале становнике наших градова у којима већ постоје градске штедионице, који ће моћи и овом приликом да чују о њиховој благотворној акцији и који ће, узевши у обзир велику популаризацију коју ова установа добија, доћи у што тешњи пословни додир са својом градском штедионицом. Да бих вих установа и користи које се од њих има, ја ћу узети за пример градске штедионице у Ја ћу узети за пример градске штедионице у Загребу, Љубљани и Сарајеву, које су својим вишегодишњим радом дале одличне резултате, како с финансијског тако и са социјалног и комуналног гледишта.

Ми живимо у доба које се одликује поделом рада и тако званом специјализацијом у свим подручјима нашег друштвеног живота. Ову специјализацију можемо да учимо у многим и разноврсним њеним манифестацијама, почев од најобичнијег ручног рада, мислим телесног који се троши у некој малој радионици или великим фабрикама у којима људска снага и вештина заједно раде са најсавршенијим техничким конструкцијама, па до државних или приватних установа, које имају карактер администрације или једног предузећа, индустријског или трговачког, новчаног завода и т. д. Нарочито нас интересује специјализација код новчаних завода, која код свих није нарочито предвиђена или наглашена, док с друге стране имамо неколико врста новчаних установа код којих је специјализација њиховим статутима предвиђена и која је њихова битна одлика. Тако имамо на пример код нас Занатску Банку, којој је задаћа, да покрај осталих банкарских послова којима се она бави, омогући кредит под повољним условима занатлијама у циљу подизања и проширења њихових професионалних послова и интереса. У ту исту категорију спадају Индустријске и Трговачке Банке као и Привилегована Аграрна Банка која је најрепрезентативнији представник специјализације

кретита и његове пословне сфере. Како сами знамо њена се пословна политика састоји у давању земљораничког или пољопривредног кредита, те ће према томе њена банкарска активност бити у главном ограничена на интересе наше земљорадње. Градске или Општинске Штедионице спадају такође у неку руку у категорију завода са специјализираним кредитом, јер су оне новчане установе које траже своје клијенте међу сиромашним делом грађанства, дајући му кредит под повољнијим условима него што то чине остали новчани заводи. Оне би имале тај карактер и због тога што се покрај њихове политике давања повољног кредита оскуднијем грађанском staleжу, односно покрај њихове социјалне активности, оне баве и комуналним проблемима града, као што ћемо да учимо кад будемо говорили о градским штедионицама у Загребу, Љубљани и Сарајеву.

Као први тип ових установа не можемо пропустити а да не споменемо тако звани Мон Пиете у Паризу, који постоји већ толико деценија и који даје непроцењиве користи и услуге сиромашном делу грађанства, или онима који у једном оскудном моменту требају средстава за живот и који из било којих разлога не могу да нађу потребног запослења, те су присињени да залажу своје предмете од вредности, па и саме делове гардеробе. То је завод који стоји под искључивом контролом париске општине и која за њега даје потребне гаранције у погледу капитала и осталог. Његова организација састоји се нарочито у заложним одељењима за залог свих врста, па и самог веша и одеће. С обзиром на врло малу камату коју он узимље и с обзиром на испробано поверење које ужива, он је убрзо постао огромни резервоар за залагање предмета од вредности, те према томе данас у целом Паризу немате ниједног другог завода који се бави давањем кредита на залог. Он је фактички монополизирао залог, монополизирао их својом малом каматом и њемством, а не једним декретом или законом. Не бавећи се спекулацијом као остали новчани заводи, он је врло брзо успео да гаранцијама које он пружа и ниском каматом апсорбује све оне клијенте који су приморани да залажу, те је на тај начин успео да онемогући зеленаштво, које је на овој рентабилној врсти посла правило огромне капитале на леђима париске сиротиње које има више него игде на свету. Морамо ипак нагласити да париски Мон Пиете нема друге задаће осим ове социјалне, то јест не бави се комуналном политиком града Париза и према томе не следује својим капита-

лом у општинским предузећима, као што то чине постојеће градске штедионице код нас.

Организација општинских штедионица у нашој земљи била је диктована двоструком врстом потреба и то: Социјалним и комуналним, при чему се како сам већ напред споменуо не сме заборавити ни њихово велико привредно значење. Посматране с комуналне тачке гледишта оне су први фактори за које је везан развитак града у коме се оне налазе. Посматрајмо на пример Загреб. Зар би он могао да досегне ону висину на којој се данас налази да му његова Градска Штедионица није својим капиталима омогућила ону велику завидну грађевинску делатност, као и просперитет његових предузећа. Можемо с правом рећи да му је његова штедионица највише помогла свему ономе што га је по његовим комуналним, економским, саобраћајним, културним и социјалним уредбама ставило у ред европских градова.

Његова штедионица посветила је особиту пажњу изградњи кућа, те је према томе она потпомагала грађевинску делатност, дајући издашно зајмове код којих је тражња била увек велика због врло повољне каматне стопе, која се кретала између девет до десет по сто. **Ти су зајмови већим делом давани сиромашнијем делу грађанства, коме је она на тај начин омогућила да дође до свог сопственог крова.** У пословној години 1928 таквих је зајмова затражено у износу од 166 милиона динара, а тим тражњама удовољено је увисини од 135 милиона динара. Ове цифре најбоље показују просперитет саме штедионице која је у једној пословној години у стању да изда зајмова до 200 милиона динара, а кад се узме у обзир да су ти зајмови подељени на изградњу станова односно домова сиромашном грађанству које иначе на други начин не би могло да дође до свог крова, онда је јасно колика је њена благотворна улога. Загребачка Штедионица је у осталом до сад довољно показала, да је њена сврха и задаћа да помогне и омогући санирање социјалних прилика својих економских слабијих грађана.

Покрај овог чисто социјалног циља, она финансира општинска предузећа која су у интересу града Загреба и његовог грађанства. Потпомажући сваку идеју која тежи модернизацији града Загреба — по узору осталих европских градова — општинска предузећа — електричне централе и водовода могла су, захваљујући овој штедионици, да изведу замашне нове радов. Осим ових предузећа морамо такође споменути и предузеће трамваја које штедионица води у својој регији. Навео сам нарочито неколико конкретних примера како би могли из овог кратког прегледа о комуналној политици загребачке градске штедионице — иза које љубљанска и сарајевска нису нимало заостале — уочити колика је њена благотворна делатност на по-

љу комуналног напретка и социјалног подизања сиромашног грађанског staleжа.

Колико су се год с комуналног гледишта градске штедионице показале неопходно потребне и дале већ досад врло велике резултате, толико се са социјалног и привредног гледишта њихова организација све више и јаче осећа. Покрај одсуства штедне у нашем народу, несигурност од привредне кризе натерује наше грађанство да и овај минимум своје уштеђевине чува код куће, одричући се унапред оне користи која се појављује у облику интереса. Чињеница је сасвим разумљива. Као психолошка последица сваке привредне кризе, појављује се у грађанству неповерење према новчаним заводима, који су више мање подвргнути свим оним поремећајима, који доводе фатално, па и оне најјаче, до катастрофе и ликвидације. И управо због тих могућих поремећаја у новчаним заводима, грађанство се — бар оно средње и сиромашније које оправдано стрепи над својом уштеђевином, — отуђује од улагања своје уштеђевине и боји се да пласира свој капитал било у којој форми, јер му нико не може загарантовати да ће у случају ликвидације дотичног завода моћи доћи до свог уложеног капитала. Међутим ствар стоји сасвим друкчије код општинских штедионица, код којих би ова би бојазан била неоправдана и сваки ризик искључен и то просто из разлога, што не само Општина да гарантује и одговара са целокупним својим имањем, већ и грађанство дотичне општине одговара солидарно са њом. За пример узећемо један врло карактеристичан случај који се десио у једном граду у Хрватској. Градска Штедионица у томе месту претрпела је велике губитке и била је приморана да ликвидира, и то због слабог вођења послова управног одбора. Међутим та ликвидација није, како би се одмах помислило, погодила улагаче. Општина је једним минималним прирезом интегрално исплатила улоге, тако да нити су улагачи страдали приликом ликвидације као што то увек бива, а нити су остали грађани тим прирезом били јако погођени. Кад се у осталом деси овакав случај, општина би накнадно могла да обештети грађане неулагаче који су морали да поднесу овај тако звани ликвидациони прирез, моментаним или постепеним смањењем својих такса до висине узетог приреза. Није ни потребно нагласити колико су не само заинтересовани улагачи, већ и остало грађанство, били одушевљени, те је штедионица кад је поново била организована добила оправдано поверење, које јој је омогућило њен даљи потпуни просперитет.

С обзиром на ово велико поверење то јест јемство, општинске штедионице постају велики резервоари уложака. Ти улошци омогућују им да дају зајмове уз ниску камату и

не узимајући у обзир њихову социјалну за- даћу која такође захтева давање зајмова уз што нижу камату. У Словеначкој има двадесет и четири општинске штедионице, а сама Љубљанска Хранилница, како се тамо зове, располаже са четири стотине милиона динара улога на штедњу, које она пласира на зај- мове грађанству и општинама путем зајмова на менице, на залог, отварањем кредита ло- калним фирмама и предузећима, дајући тако- ђе и хипотекарне зајмове на дуге рокове. Ка- ко видимо ово су своте огромне за један за- вод и разумљиво је да се њена каматна стопа може да креће на улоге између три до пет и по, а на зајмове од седам до десет и по. Кад смо већ код Љубљанске Хранилнице требамо споменути, јер је то њена необично велика за- слуга, да је она својим позитивним радом и одговарајући својој социјалној задаћи коју је на себе примила, успела да потпуно иско- репи зеленаштво не само у Љубљани него преко својих филијала и у целој Словенији. Силдним вођењем послова она је онемогући- да дањи рад мањих заложних завода који су у Словенији постојали и који су живели од исто онако морално незадовољних послова од којих живе многобројне мање или веће за- ложне установе код нас овде у Београду, и које још и дан данас представљају стварни тип зеленашких организација.

Загребачка Градска Штедионица имала је концем 1928 године уложака око 324 мили- она динара, дакле свота која се приближује улошцима Љубљанске Хранилнице. Све те цифре показују колико поверење грађанство има у своје општинске штедионице, које му дају непроцењиве користи.

Општинска Штедионица у Београду прва је појава овакве једне установе у границама предратне Србије. Њена ће акција имати тим пре још веће користи што она ступа на терен на коме је зеленаштво било врло развијено, а које се још и данас у великој мери осећа. Осим њених банкарских послова и комунал- ног подизања наше престонице које ће она во- дити, њена ће се благотворна акција знатно јаче осетити, ако буде давала зајмове и на предмете. Отварајући истовремено у својим просторијама и Заложно одељење, она неће смети, ако жели да њена појава одговори сво- јој правој сврси, изгубити из вида и све оне наше грађане који су у једном моменту беде и потребе присиљени да залажу осим драго- цених ствари и своја одеља, како би на тај на- чин проживели најкритичније часове чекају- ћи побољшање свога положаја. Сви су ти да- нас препуштени на милост и немилост наших каришара и зеленаша, кој ипод невероватним условима примају њихове залог и на њих им дају зајмове. У Београду имамо данас неко- лико већих или мањих залагаоница, које без разлике узимају камате које иду од 60 па до

100 по сто. Ови буди речено заводи дају зај- мове на месец дана, и дајући само на један ме- сец дана уз овакве огромне камате, разумљив- о је да је просперитет, мрачни и злочиначки просперитет стално осигуран и велик, јер је прилив било камата на продужени зајам, би- ло камата на нови зајам сталан и редован. На- шој Штедионици и Заложном Заводу намеће се императивно одобравање зајмова на пред- мете и на одеља још због једне друге ствари, којој се на неки начин мора једном да стане на крај. А то је што ови заложни заводи осим великих односно претераних камата, дају зај- мове на залог у форми тако званих купо- продајних уговора, по којима се залагач уна- пред одриче сваког даљег обештећења, то јест сваке новчане накнаде са стране залага- онице, ако се у одређеном року заложени предмет не испуни или се не плате поново огромне камате, које уосталом нигде нису предвиђене, нити се где могу писмено видети, те је према томе и њихову добит врло тешко и скоро немогуће контролисати. Како њихова добит не може да у својој целини подлегне контроли пореских органа, значи да их држа- ва опорезује увек на своју штету. Малочас ре- космо да ове залагаонице, које се, нека буде узгред речено, крију под свакојаким фирма- ма, дају кредитне на заложне предмете само на месец дана, кога се рока оне у сваком слу- чају строго и без даље милости придржавају. Све ће ове моменте одговорни органи наше Штедионице и Заложног завода морати да уз- му у обзир и да према томе и поступи. Овај немилосрдни посао најбоље карактерише ово зеленаштво које се још увек спроводи у на- шој средини и које скоро без икакве контро- ле прибавља својим шефовима велико бога- ство на беде својих сиромашних жртава. Пре- ма томе Заложни Завод Београдске Општин- ске Штедионице требао би и морао би да на сваки начин отвори овоме сиромашном све- ту своје одељење за залог на предмете и да га једном пристожном каматом, имајући у ви- ду при томе одређивању камата у првом ре- ду интересе и положај оваквих клијената, спасе једном за увек од овог страшног зеле- наштва.

Градска Штедионица у Загребу не врши заложни посао, то јест она нема свога залож- ног одељења, док љубљанска општина има по крај градске штедионице, свој засебан Залож- ни Завод, који је код нас у Београду спојен заједно са самом Штедионицом, како се у о- сталом и по имену самог завода може да види. Љубљански Општински Заложни Завод изда месечно бројно око 1.800 комада, а исплати се до 1.650, тако да се свакога месеца као не- регулисаних прода око 150 залога. Међутим код нас ће ово одељење бити од веће користи, и то баш због постојећих мањих заложних завода који дају зајмове у форми купо-про- дајних уговора.

Као и све остале општинске штедионице тако је и наша београдска, која ће кроз кратко време отпочети свој рад, потпуно самостална и без икаквог утицаја општинских судова. Принцип ове поделе није свакако без своје важности. И не узимајући у обзир само честе промене које се дешавају у општинским одборима и судовима које би у случају њиховог уплива лоше деловале на рад самога завода, принцип потпуне аутономије општинских штедионица је диктован већ из разлога, да се не меша општинска политика и финансије са пословном политиком и капиталом општинских штедионица. Капитал штедионице није инстовремено и капитал општине и обрнуто, него општина само гарантује својим имањем за финансијско пословање општинских штедионица.

Како се може видети из правила која су изишла из штампе, Штедионица и Заложни Завод Општине Града Београда бавиће се такође свим чистим банкарским пословима, осим спекулације, која је код градских ште-

дионица искључена, те је тиме на сваки начин дата већа гаранција улагачима.

Можемо се с правом надати да ће и наша Општинска Штедионица поћи оним истим путем којим су и остале у нашој земљи пошле и наставиле, и да ће — инспирисана социјалним, комуналним и опште привредним интересима наше престонице и њеног грађанства — бити један од првих и заслужних фактора у развоју Београда. Она ће знати да својим пословањем и политиком кредита стекне најшире поверење нашег грађанства, које ће њено присуство у својој средини одмах и знатно осетити. Нарочито сиромашнији staleж престоничког грађанства имаће у њој своје једино уточиште. Присуство г. Глумца, директора Штедионице и бившег директора Прве Хрватске Штедионице у Београду и његовог помоћника г. Ђуричића, бившег вишег инспектора Народне Банке најбоља је гаранција, да ће овај наш први општински кредитни завод бити вођен по свим здравим пословним принципима, јер ће једино на тај начин успети да одговори својој великој задаћи.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Инж. Милош Д. Анђелковић

WWW.UNILIB.RS

Извршење експроприација имања у Београду

II

По ослобођењу, почевши од 1919 год. па до 1924 год. на експроприацији се слабо радilo, јер Београд није имао до тада свој утврђени регулациони план. Добивши Генерални План 1924 год. Београд се почео изграђивати, а с тим у вези отпочело је решавање и експроприације. Но овај рад до 1926 год. није био интензиван, јер се експроприације решавале мањег обима, у колико је појединац био неосетно оштећен новом регулацијом.

Године 1926, 27 и 28 год, може се рећи, дале су у погледу регулације вароши боље резултате, јер се експроприацији отпочела поклањати већа пажња; од тада уношена је у буџет потребна сума за извршење експроприација.

Од већих експроприација и просецања нових улица да поменем:

а) Теразиску терасу за коју је утрошено	Дин. 12,000.000
б) Просецање Гундулићеве и Гунд. Венца (од Битољске до Милетине) стаје око	„ 7,400.000
в) Просецање Влајковићеве	„ 650.000
г) Просец. Мајке Јевросиме	„ 1,100.000
д) Експропр. каф. „Чубура“	„ 1,050.000
е) Просец. Булбулдер. Булев.	„ 3,000.000
ђ) Експроприација земљишта за пијацу на Смедеревском Ђерму стаје	„ 2,120.000
ж) Експропр. имања за проширење Призренске улице стаје (делимично)	„ 1,200.000
з) Експроприација земљишта за проширење Југ-Богданове ул. стаје	„ 600.000
и) Експроприација земљишта за проширење Гробљанске улице стаје	„ 980.000

Све ове експроприације вршене су или директном погодбом са сопственицима, или путем изборног суда, у коме је сопственик бирао два процениоца, општина два, а петог бира Прв. Суд. На овакве извршене процене,

сопственик је по закону имао право жалбе, док општина нема, и зависила је једино од савести процениоца. Колико је овај начин незгодан, лако је увидети, јер приватан сопственик имао је увек да бира или му се процена свидела, те жалбу није подносио, или напротив томе, ако му је процена неповољна, изјављује жалбу. Зато се често дешавало, да општина мора да избегава од оваквих процена и да тражи директан споразум, што је наравно отежавало сам рад око извршења експроприација.

Утврђивање повећане вредности имања, добијањем нове регулације, тешко се решавало, јер и ово је био релативан појам који је зависио једино од схватања процениоца. Врло се често дешавало, да су процениоци заступали мишљење: да је регулација лична ствар општине, и да је наметање новог лица једном имању ствар сувишна, коју сопственик није тражио, те према томе и не треба да плати никакву повећану вредност. Било је и таквих случајева, да сопственик прави питање накнаде и за неколико квадратних метара, који му се секу од имања и ако је имање добило у вредности. Разумљиво је онда, зашто је са експроприацијом имања овако споро ишло и зашто се избегавало од њиховог извршења. Сопственици имања требали би да имају пред собом једну вишу циљ у погледу регулације Београда и да у погледу накнада приликом регулисавања имања буду умеренији, да схвате тежак положај општине у начину регулисавања једног града и да заједнички припомгну извршењу овако тешког задатка. Без узајамне помоћи, и без заједничких жртава, Београду се не може дати све оно, што је Генералним Планом предвиђено.

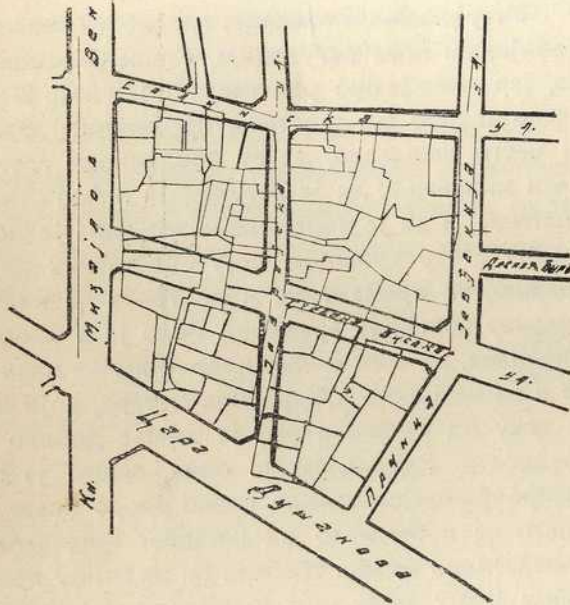
Увођењем једног система у погледу експроприације, који би по мом мишљењу убрзао рад око извршења Ген. Плана, учиниће, да се експроприације не решавају појединачно, што ће олакшати општини, и накнада, ако је буде била, биће сразмерно подељена на сва имања.

Ради лакшег прегледа постојећег стања имања и регулације по Ген. Плану, изнећу си-

ситуацију по кварталовима, придржавајући се начина систематизирања око извршења експроприација и вредност ових експроприација.

Почећу са кварталом Дорћолским.

Посматрајући постојеће стање имања кварта Дорћолског (нарочито део од Душанове до Банатске ул.) положај појединих парцела је врло неправилног облика, без грађевинског лица, тако да има парцела које се служе неким сокачетом ради улаза у имање. Код оваквих случајева потребно је арондисање свих парцела т. ј. поновна парцелација у вези са регулацијом. Примера ради узеху део блока кварта Дорћолског. (Види скицу).

Блок је између Јеврејске, Принца Евгенија, Високог Стевана и Душанове улице. У овом блоку налазе се 10 парцела, међу којима се налази једна која је својина општине и једно слепо сокаче, којим се сопственици служе за улаз у имања. Какав је облик парцела и каква је нова регулација види се из горње ситуације. Овај блок треба извршити по Ген. Плану, извршити препарцелацију, оспособити сваку парцелу за грађевински плац и изићи са минималним накнадама. Да би се ово могло извршити, потребно је, да се у оваквим случајевима законом предвиди, да општина има права постојеће зграде на оваквим нерегулисаним парцелама огласи путем комисија за дотрајале, тражећи њихово уклањање, с обзиром на њихову давну амортизацију и на њихову не хигијеничност. Пошто би се извршило ово уклањање, приступило би се препарцелацији, тако да сваки сопственик добије грађевински плац сразмерно њиховим површинама, у колико је то могуће, ако пак није, онда водити рачуна да се задовоље сви сопственици у погледу прописаног грађевинског плаца.

Овде је случај такав, да с обзиром на постојећи општински плац, сви сопственици добијају своје нове арондисане парцеле, регулисане по Ген. Плану.

Какав резултат излази из овог начина регулисавања имања, види се из табеларног прегледа не регулисаних и регулисаних имања, предпостављајући њихову прометну вредност пре и после регулације.

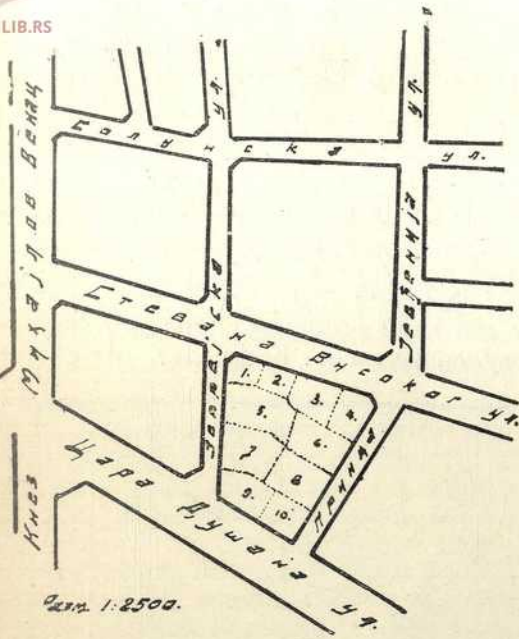
Парц.	НЕ РЕГУЛИСАНО			Парц.	РЕГУЛИСАНО		
	ПОВРШ.	ПОВРШ. ВРЕД.	ДИНАРА		ПОВРШ.	ПОВРШ. ВРЕД.	ДИНАРА
1	550	300		1	349	400	
2	420			2	309		
3	590			3	562		
4	630			4	632		
5	770			5	794		
6	710			6	732		
7	620			7	658		
8	718			8	736		
9	590			9	584		
10	466			10	466		
Дин. 1,821.300.-				Дин. 2,328.800.-			

За деобу према губитку у површини остаје динара 507.500.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Овим начином решавања регулације, општина је учинила: регулисала цео блок, оспособила све парцеле према грађевинским прописима и дала могућност свима сопственицима да могу без тешкоћа подизати нове грађевине, које ће бити у духу грађевинског закона.

На овај начин, решили би се и остали блокови у кварту Додћолском. Разумљиво је, да би се проценат повећане вредности имања по регулацији мењао и он би зависио од прилика у каквом се стању налази сам блок, да ли се коме од сопственика мора потпуно имање откупити ради арондисање, да ли се у блоку налази које од општинских имања, са којим се може рачунати на будуће комбинације.

Београд пред странцима

Навикли смо већ, да нам сваки час навиру странци у престоницу и да их светкујемо у нашој средини, као драге госте. Долазили су нам парламентарци и уметници са блиских словенских страна, пријатељи срца из Француске, банкари и учевњаци из Енглеске, Американци, чак и чувени индуси као Тагора или некакав индиски махараџа, који је волео далеко од свих парада, говорити у каквом за-

то је мали број. Већина жели да види Београд, лепи град, на далеко чувен својим мучеништвом и херојством, који је величанствено усео на обале две широке и мирне реке. И шта би се тима добронамерним путницима, могло данас показати у Београду? Римски бунар? Онај фамозни бунар, којег знају по програму сви ђаци основних и средњих школа, као прву занимљивост Београда?

Калемегдан

твореном клубу, о приликама у Енглеској Индији. Велики међународни конгреси почели су и све чешће биће одржавани у Београду, све јаче ће бити струјање космополитскога живота и међународног промета, све чешћи страни језици на нашим улицама, да нам се заиста намеће једно питање пред нашу савест, — какав ли изгледа Београд, пред свим тим разнородним странцима, који дођу да нас obiђу, виде и боље упознају? Истина, има и таквих гостију, који су у Београду сасвим равнодушни према нашем напору, да им се допаднемо. Они, који су дошли да брзо сврше посао и све што знају, то је она путања од хотела до кабинета надлежног министра. Ипак,

Чини нам се, да би пре сваке шетње, пре првог корака драгих странаца, требало их извести на онај калемегдански плато, одакле се сагледа најлепша панорама, далеко у банатску раван, и ту, испод сокола у руци Мештровићевог Победника, рећи им неколико претходних речи.

Могло би им се казати:

Господо,

Ви у Београду нећете затећи монументалне остатке прошлости, као у другим крајевима запада, чији су живот и стил векови изграђивали. Није разлог томе недостатку у празнини историје. Београд није град без прошло-

сти, већ на против, оличење једне драматичне и бурне прошлости, која почиње у праисторони града Сингидума. То је ваљда исто доба, кад и Лутеција почиње на постоји крај Сјеване.

Само кроз две хиљаде година, свога опстанка, Лутеција је наслагала фосиле и оставила трага. Није данас могуће коракнути кроз светлу метрополу Запада, срце света, данашњи привлачљиви и залудујући Париз а да сваки педаљ земље не означава и не оживљује минуле епохе и васкрсава мртве. Споменици су ту, пред очима, сачувани побожно од нараштаја који су се кроз векове смењивали.

Док у Београду свега тога нема. Ни један град на свету, ваљда, није трагичнију улогу одиграо, у одбрани Хришћанства и Запада, од навалe свежих и фанатизованих исламских хорда, које су биле провалиле преко Босфора и друмевима се примицали Бечу и колевци европске културе. Београд је вазда био поприште тих крвавих борби. Само се оружје мењало кроз векове а борба је остајала иста, опора и до задњег даха. Стари летописци из времена Ђурђа Смедеревца, описујући страховити окршај под бедемима, веле, да су једнога јутра нашли и врапца, прободеног са неколико стрела. Толико је густа киша непријатељских стрела наваљивала на капије градске! Лепи, бели град, не имајаше једног дужег предаха, ни једно столеће мира. Та помисао нас узбуђује, кад се дан-дањи прошетамо Калимегданом, превасходним шеталиштем модернога Београда. Јер историја Београда, уписана је махом у те зидине. Ту је понос нас београђана, који данас живимо и које пред странце немамо шта изнети, до болну историју, која се чита с калимегданских тераса. Кад још помислимо, да су назад један век само, туда тутунили Турци, шеткали и искашљивали се по бедемима, с позама господара освајача, онда се види сав напор и свежина наше расе, да је за један цигли век учинила оваково преображење. Туда је наш Јоаким Вујић бацио поглед, баш 1828 године и уписао у своју књигу „Путешствије по Србији“ ове редове:

...Пођосмо нас тројица преко Калимегдана у горњи град и пређе него што смо били дошли на капију, видели смо многе шанцове

и бедеме, који горе имају кошеве, пуне набијене са земљом. Између кошева виде се црни топови који точкове од препиљених клада имају и без лавета јесу. Даље, по бедеми, виде се и различите карауле а свуда унаоколо јесу бедеми с полисади утврђени. Обаче, да је овај град тако особити, заиста није, него да је на прекрасном, царском положенију и да никакав град у Европи тако лепо на две реке, као што је Дунав и Сава, не лежи као наш Београд, заиста овде не може ми нитко противсловити и да овај град, кад би се оправио и у совршенство своје дошао, да би красотом превасходно све европске градове, ваистину ни овде никаква душа не би ми противречила. Обаче, у садашњем његовом жалосном положенију гледајући га, ваистину исти наш Београд јест плача достојан. Јербо само до горњег града доћи, има се посла, што путови и ћуприје јесу скоро сви порушени, да једва може се ићи. А иначе у горњем граду шта је друго кромје једног сараја, то јест резиденције везирове и једне турске џамије, примечанија достојно видети? А друго свуда, где год човек око баца, све порушенија над порушејама види, како што су штале везирове, домови њихових служитеља и друга порушена зданија.“

И Вујић даље пише, како је са тих зидина крештао по кад-кад какав арнаутски или турски певач, а везиров оркестар често правио хуку од силних хегеда (виолина), бубњева, пратораца, цимбала, сацака и даира. Адет је био такав. Сила и власт је била турска.

То је било само пре један век.

Да ли странцима икада можемо изручити то гордо осећање својевласти, кад под руку с њима шетамо данашњим Калимегданом, који се, по горњој Вујићевој антиципацији, преобразио у изванредан парк европски? Можда то никад. То велико национално преображење остаће опојно само за нас, домаће, а њима ће остати само чиста панорама на две блиставе реке, што под бедемима вековима шуме, и једна визија будућности, кад ће се ширином банатске равни, свуд у догледу ока, јавити једна нова варош посебнога стила, која ће у будућој заједници европских народа, представљати најважнији чвор путева са Запада на Исток.

Београдска хроника

WWW.UNILIB.RS

Богамир А. Богић

Конгрес Ратника у Београду

— За мир међу народима —

У Београду 2., 3. и 4. септембра одржан је конгрес савезничких ратника, окупљених у снажној заједници Фидаку, одржан је конгрес Победника Великог Рата, који сада удружени у моћи светске организације траже триумф солидарног и трајног мира међу народима.

Београд их је дочекао братски, осећајно, са сузом највећег узбуђења у својој словенској души. Он је у њима, ратницима из целог света, видео своје другове из заједничких патњи, заједничких борби, и заједничких триумфа Праведне Победе. Али он у њима гледа и нешто још више: Заштитнике мира, чуваре једне боље будућности. Славни ратници из прошлости и чувари мира будућности то су симболи који су се у души поносног Београда слили ових дана у једну опојну хармонију среће, захвалности, поноса и лепих нада...

* * *

Програм ових Савезничких свечаности био је тако богат и обилан да се у ово неколико речи не би могао ни регистровати. Наше Удружење Резервних Официра и Ратника учинило је све да боравак овим драгим гостима буде што пријатнији, а рад конгреса што успешнији. Од момената дочека на железничкој станици до последњег минута проведеног у Београду — Престоница Југославије умела је да покаже своју високу љубав, пуну и поноса и захвалности. И сви су били срећни и задовољни, сви су били узбуђени и радосни. И у тој душевној ектази још снажније су ударени темељи идеалу културног човечанства: **За мир међу народима!** Свечаности су отпочеле са болним и идолопоклоничким успоменама на заједничке борбе и на другове, који су за слободу културе положили несебично своје животе, а завршиле су се са сложним и снажним усклицима:

За мир међу народима!

* * *

У Општинском Дому Београда 1 септембра одржана је Свечана Седница Суда и Одбора у част дочека Савезничких ратника. Одборска сала, украшена заставама и свежим цвећем, била је мала да прими све госте. Дворана, обе галерије, ходници — све је то било пуно. У име Општ. Суда и Београда дочекао их је г. Др. Милослав Стојадиновић, председник Општине. Дочек је био срдачан и искрен, а свечана седница брзо се претворила у једну интимну манифестацију Савезничког Пријатељства.

Г. Др. Стојадиновић отворио је Свечану Седницу овим речима:

Господо, и драги гости,

Отварам данашњу свечану седницу Одбора Општине Београдске, за нас свечану захваљујући присуству представника Савезничких земаља, свечану и по осећајима које гајимо према вама — нашим драгим гостима и ратним друговима нашег народа из оних мучних дана последњег светског рата.

Поздрављајући вас добродошлицом у име престоничке Општине ја сам само скроман тумач радости свих Београђана у овом свечаном тренутку обостраних изражаја пијетета и савезничке солидарности.

Не треба да вас нарочито уверавам да Београд, престоница свих Југословена, са живим интересовањем прати рад Конгреса Фидак-а и да је са нарочитим усхићењем очекивао своје драге госте Поали д — Ориан. Та наша радост није случајна нити пролазног карактера. Она није из оне дубоке захвалности коју наш народ дугује својим храбрим савезницима, а у исто време она је тесно везана за битне особине наше расе чија су велика страдања и преминућства у борби за националне слободе као и за победу дела цивилизације тако лепо уочене и признате од свих народа.

Ретко је која варош била изложена тако великим страдањима као што је то случај са нашим Београдом. Велика важност Београда у економском, културном и стратемском погледу, који везује Исток са Западом, проузроковала је борбу свих народа који су се од вајкада отимали о превласт над њим. Историја Београда крвава је историја његових страдања.

Први пут у почетку прошлог столећа Београдска Тврђава пада под снажним ударцима бесмртног Карађорђа, оца наше националне слободе и Династије Нашег Узвишеног Краља Александра I, али онда маленом Српском народу не би суђено да Београдом стално загосподари. Борба за освајање Београда продужује се током XIX столећа а та крвава борба продужује се и доцније кад је Србија била потпуно слободна. Године 1914.—1915 наша престоница поново је попримте великих бојева.

За тај страхан период наше нове историје везује се име наших драгих савезника који су храбро гинули на овом класичном месту националне борбе. Наше везе, запечаћене крв-

у тим борбама, продужују се и доцније на Солунском фронту у заједници са храбрим Савезничким Армијама. Велики је значај те заједничке борбе на Солунском фронту. Захваљујући напорима и непоколебљивом савезу духа и оружја ми смо успели да остваримо свој давнашњи сан националне слободе стварајући тиме здраве услове на напредак наше и опште цивилизације.

Испичући нарочито ту нашу солидарност која је и на даље залогом за одржање трајног мира, ја поновно подвлачим велики значај ваше посете са жељом да она допринесе у најјачој мери учвршћивању савезничких веза".

Када су се поклицом од клицања мало утишљали г. Др. Стојадиновићу одговорили су председник „Поали д' Ориан" г. Марк Еро, а за њим представници Фидака и појединих савезничких друштава.

У име одбора Општине Београдске топло је говорио г. Ранислав Аврамовић.

Свечана седница у Општинском Дому завршила се је у 1 час по подне.

При свима осталим манифестација, за све време трајања Великог Конгреса, представници Општине били су потпредседници г.г. Др. Мил. Стојадиновић и Војислав Зађина.

Потпредседник г. Зађина, приликом освећења спомен-плоче, палим Французима, рекао је у своме говору, између осталог и ово:

— „Са овога места 1914 и 1915 г. храбри француски маринци, под командом капетана фрегате Пико-а, бранили су Београд од топова аустро-мађарске флоте.

Грађани Београда и Суд Општине желећи да одржи у трајној успомени и за будућа поколења њихова дела, поставља овде малу спомен-плочу, у знак вечитог пријатељства француско-српског”.

А при растанку са гостима, на свечаном банкету, одржаном у част Фидака, заступник Београдске Општине г. Зађина је поздравио делегате Фидака топло и осећајно:

— „Као заступнику Београдске Општине пала ми је у део велика част да у име Општине Београдске као домаћин поздравим Фидак. Сви сте сведоци свесрдног и топлог пријема који Вам је грађанство Београда припремило. То вас је морало уверити у велику љубав и пријатељство, које сви осећамо према Вама.

Београд је са задовољством примио успешан рад десетог конгреса Фидака и жели да идеје Фидака дубоко продру у душе свију нас.

На растанку из мученичког Београда, престонице Краљевине С. Х. С., у име Београдског грађанства, желим да свој боравак у Београду понесете у најтоплијој успомени.

Живели наши верни и искени Савезници!”

Општина Београдска и овога пута показала је пуно предустретљивости и уложила много труда да ове свечаности ни у чему не заостану иза оних, које су у сличним приликама извођене у другим савезничким земљама.

Београдско Грађанство и наша штампа умели су да на достојан начин изразе све оне симпатије, које наш народ осећа према свима савезницима као носиоцима велике идеје: вечитог мира међу народима.

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Београдска Хумана Друштва:

WWW.UNILIB.RS

Влада Ј. Ристић

Председник Друштва „Савинац”

Друштво „Савинац”

Управа Друштва „Савинац” осећа се срећном што може упутити грађанству Београдском преко званичног органа Београда основне информације о Друштву Савинцу и његовом раду у току 1928. године.

Друштво „Савинац” основано је 1892. г. са главним циљем: Међусобно потпомагање у болести и смрти. Друштво је од постанка под покровитељством Њ. Св. Патријарха.

Рад Друштва „Савинца” у 1928 год. показан у основним цифрама даје ову слику: Болесника у кревету било је 293, болесника лакших на ногама 226. Лакшим болесницима дају се само лекови. Болесника у болници било је свега 28.

У току 1928 године издато је новчане помоћи: 18.000 динара, хонорар доктору 33.000 дин., апотекама за лекове 43.000 дин., болнички трошкови 5.800 дин., на одржавање парастоса 2.500 дин., канцеларијски трошкови 2.100 дин., хонорар деловођи 4.800, и плата служитељу 13.200 динара.

Исто тако Друштво је имало двадесет смртних случајева. Управа је издала 48.200 дин. око спреме и сахране почивших чланова. У случају смрти једног члана Друштва Савинца, њему према друштвеним правилима припада целокупна посмртна спрема, поред којих се даје и сто посмртних плаката, нашта управа издаје 1.290 динара.

Поред ових сахрањивачких трошкова, даје се породици умрлог члана и помоћ у виду посмртне премије од хиљаду и две стотине динара.

Да би се оваква хуманитарна сахрана као помоћ унесрећене породице могла извести а да се готовина, коју управа чува код новчаних завода сачува, јер она служи као гаранција за сваку непредвиђену евентуалност, Управа је предложила и Годиш. Скупштина чланова је предлог одобрила, да се учини разрез на сваког члана по 5 дин. од једног смртног случаја и тиме потпуно обезбедила да се друштвена готовина не троши већ се само повећава.

Овакав рад Управе створио је пуно повећење чланова и грађанства.

Угледни хуманитарни и имућни Београђани, свесни високог значаја нашег друштва, уписали су се за добротворе „Савинца” и својим прилогом још јаче ојсналили материјалне темеље друштва.

Добротвори су између осталих, и:

1. Поч. Михаило Драгичевић,
2. „ Димитрије Шиђански,
3. „ Васа Јелисавчић,
4. „ Стева Поповић,
5. „ Марија Спасић,
6. „ Јелена Стојановић,
7. „ Цана Гребенаревић,
8. „ Алекса Зарић,
9. „ Крста Срдановић,
10. „ Светолик Радовановић,
11. „ Ђорђе Ранојевић,
12. „ Тодор Перишић,
13. „ Владимир Марковић,
14. „ Будимка Вељановић,
15. „ Јелена Миљивојевић,
16. „ Ђура Стојковић,
17. „ Ђорђе Радојловић,
20. „ Милош и Ела Коцић хот. „Балкан”

Према до сада изложеном, може се у главним цртама видети каква је социјално-хуманитарна вредност једног Друштва као што је Друштво „Савинац” које је својом имовином обезбедило својим члановима све оно што је најнужније, а то је: у случају болести лекара, лекове и новчана помоћ, а у случају смрти достојну сахрану и посмртну новчану помоћ — премију.

Друштво „Савинац” броји активних чланова 675 и добротвора 149, а има и свога лекара г. Д-р Јована Напошевића са којим је и уговор закључен и који је дужан указивати члановима помоћ у свако доба дана и ноћи са неограниченим правом у погледу лекова и њихове вредности.

Канцеларије овог хумано-социјалног друштва налазе се у кафани „Нови Мисир” — ул. Мачванска бр. 17.

ТЕКА

Теорија и класификација савременог града

(Наставак)

Поред споменуте квантитативне теорије, за поделу градова узима се још и важност административне улоге коју ови врше. Таква се класификација јавља као питање политичко и административно-правно. Она у целини и непосредно проистиче из самога састава државе, њених закона и, делом, њених обичаја. Колико има држава, толико има и класификација њихових административних средишта, главних и другостепених. Узето је готово свуда као правило да се престоницом назива град у коме је глава државе, средиште централних власти. Ако је, пак, држава разделена, према јачој или слабијој примени аутономистичких начела, на области, губерније, провинције, државице, графовства, департмане, округе, рејоне итд. у сваком од тих саставних делова државе постоји по један главни град т. ј. административно средиште, место шефа једне административне и политичке јединице с потребним органима. Ова административно-политичка теорија признаје, дакле, за град такво насеље с одређеном територијом, коме је државна власт уступила извесна своја административна права. Овде је везан одговарајући акт државне власти за образовање града. Овакво конституисање града истиче јасну и неоспорну разлику између села и града, као што је, у осталом, било и у свима старим временима која су нам оставила трагове различитих мера, правила административне политике према сеоским и према градским насељима. Но, ова теорија има и својих озбиљних недостатака у томе, што она спроводи то разграничавање насеља чисто формално и, тако рећи, механички. За нас није важан сами факат државне класификације већ постојећих места, колико разумевање оних битних обележаја насељеног места по којима се подела и спроводи. Јасно је, да та обележја нису свакад била једнолика: власт је признавала једно насеље градом било по начелу „многољудности”, било по стратегијским, политичким, финансијским, верским а, често, и по случајним побудама, као што су биле, на пр. утицајне везе неког значајнијег администратора (Макс Вебер износи, да се до скоро у Китају сматрало градом насеље у коме је живео мандарин, па су се градови делили по важности на основу

мандаиновог ранга), који је својим избором насеља утицао на његово градско обележје.

Све ово показује како је несигурна терминологија из ове области. Административно политичка улога једног града не мора да одговара његовој друштвено-привредној улози. Ма који крупнији трговачко-индустријски центар може бити насељенији и економски јачи од престоничког града или неког средишта области. Тако, на пр., Њујорк је многољуднији и економски снажнији од Вашингтона, званичне престонице Сједињених Американа. Држава; град старе трговине и цивилизације, Шангај, у економском и културном односу јачи је од чиновничког Пекинга; у области унутрашње трговине Москва се успешно такмичила с предатним Петроградом и носила назив друге престонице; Барселона туче Мадрид у трговачко-индустријском промету; Одеса, Лодз, Ростов на Дону беху пре рата обични градови, данас превазилазе у сваком погледу губернијске и обласне градове. Треба напоменути, да престонице нису задржале обележје покретности и сталности. Овај процес промене престоница особито је запажен у Африци. Он се одржао и у Европи: у Мађарској престонице беху у Грану, Вишеграду, Штулвајсенбургу, Пешти, Пресбургу, затим опет у Пешти; у Шпанији — Толедо, Севиља, Кордова, Бургос, Мадрид; у Русији: Новгород, Кијев, Суздаљ, Владимир, Москва, Петроград, Москва.

Но ипак, у току развитка градских односа показује се извесна недударност ових двеју улога: административно-политичке и друштвено-привредне, прво због тога, што су за престонице изабрани градови најбогатији и најзначајнији у једној администрат. области, а друго што само административно-политичко обележје једног града подстрекава и његову економску снагу. Познато је да економска политика једне државе готово по правилу добро утиче на престоницу и главне обласне градове; поред тога, само усредсређење администрације у једном граду привлачи тако рећи механички онај велики број разноврсних службеника и лица која обављају послове у непосредној вези с администрацијом. Силом администрације, дакле ванекономским путем, ови градови добијају значај великих насеља.

(Наставиће се)

Комуналне занимљивости широм света

За изградњу Универзитетских вароши у Шпанији

Мадритски комунални лист „Општинско Газдинство“ истиче огромни историјски значај одлуке Мадридске Владе, којом је она одредила милијарду и двеста хиљада златних пезета за изграђивање и унапређење универзитетских градова по Шпанији, т. зв. расадника савремене националне културе.

Из тих сума градиће се читаве научне колоније, у којима ће научници, професори и њихови ученици радити на проучавању животних проблема и на што бољем организовању сазнања за друштвено унапређење.

Ове суме ставиће се на неограничено расположење општинама универзитетских градова, које ће морати у одређеном року подићи ове научне колоније.

Чудан избор Председника Општине у Трсту

Комунална ревија града Трста у свом последњем броју доноси један врло занимљив историјски чланак своје комуне под насловом „Старински ланац Председника Трста“. У чланку даје се кратки историјски преглед политичког уређења Тршћанске Општине. Али је најзанимљивији и скоро чудни историјски детаљ о начину избору Председника Општине Трста. Још по старим угарским статутима, који су донети 1305 године, Председник Општине Трста не може бити рођени Тршћанац, нити стални становник Трста. Јаки партизански сукоби варошких маса око избора Председника Општине, диктовали су изгледа ово чудно законско ограничење. И од тада Председник Општине Трста по традицији бира се из других вароши, ближних или даљих. Бира се обично човек који се истакао својим националним или научно-комуналним радом. Први начелник Трста био је Маур, други је из Горице, затим из Млана, Венеције и т. д.

Кула културе у Барселони

Комунални Часопис Барселоне доноси занимљиве пројекте Техничке Дирекције Барселоне о подизању Куле Духа у Барселони.

Према том огромном пројекту, у Барселони ће се идуће године приступити подизању једне модерне колос-куле, која ће бити висока 340 метара.

Темељ Куле Духа биће широк 160 метара. Кула ће имати једанаест огромно високих спратова: у прва три биће смештени градски репрезентативни хотели, у четврто модерно

варошко позориште, у петом градски музеј, у шестом и седмом библиотека. Остала три спрата биће употребљена за друге културне сврхе, а на последњем спрату биће једна огромна кула светиља.

Кула ће у главном бити сва од гвожђа.

Град мртвих.

— Преко пола милиона мртвих становника, Огромно гробље. —

Главно варшавско гробље Повончки било је основано 1790-те године и данас оно представља заиста један читав град мртвих. Темељитија статистика погребња води се тек од 1836 године, и дознало се да је од тада сахрањено преко 650.000 особа. Међу њима се налазе многи заслужни родољуби, књижевници, хероји у борби за слободу, краљеви, цео један свет покојних...

За добро млеко.

— Конгрес млекара у Лондону. — О чему се дискутовало. —

У Лондону је отворен међународни конгрес млекара.

Главни циљ конгреса је да изнесе најновије резултате из индустрије млека. Њему председава сер Џорџ Норман.

На конгресу је претресано питање како ће се употреба млека што више пропагирати стручним школама; исто тако изражена је жеља да се води јача контрола при млечним препаратима.

Учесници конгреса посетили су чувени млекарни енглеског краља у Виндзору, где се налазе лабораторијуми удешени по најсавршенијем америчком систему.

Нарочито је истакнута важност млека за дечију хигијену, јер какво је млеко такве бивају и најмлађе генерације у здравственом погледу.

Најстарија варошица

— Пре 28 векова. — На обали Темзе. —

Како јављају енглеске новине на обали Темзе пронађени су остаци једне од најстаријих вароши Европе.

Та варошица датира од пре 28 векова, дакле од пре 2800 година. Варошица је била подигнута на стубовима као што су све прастаре људске насеобине и домови грађани.

Она је из такозваног „бронзаног доба“. Откопавање ове најстарије варошице у северној Европи врши се с великом пажњом и даље.

СЛУЖБЕНИ ДЕО:

Рад Општинског Одбора

ЗАПИСНИК

Двадесет девете — Друге Редовне Седнице Одбора Општине Београдске, одржане 29. августа 1929. год. у 6 часова по подне.

Председавао Заступник Председника Под-председник г. **Др. Милослав Стојадиновић.**За деловођу — секретар, г. **Боривоје Станковић.**

Од одборника били су г. г.: Х. М. Ребац, Д-р Б. Пијаде, Васа Лазаревић, Душ. Ђ. Миличевић, Јов. Дравић, Д-р Драг. Аранђеловић, Д-р Мића Анић, Јеша Ј. Поповић, Тјешмир Старчевић, Д-р Лазар Генчић, Драг. К. Милошевић, Р. Живковић, А. Фирт, Д-р Александар М. Леко, К. Гиновић, Триша Јовановић, Влада К. Петровић, Негослав Илић, Таса Максимовић, инж. М. Сокић, Мих. Л. Ђурић, Стев. Бесарић, Ђура Бајаловић, инж. К. Букавац, Радисав Ј. Јовановић, Бл. Антонијевић, Шемајо де Мајо, Милован Ј. Матић, Д-р Страшимир Милетић, Дим. Станчуловић, Т. Здравковић.

1.

Пошто је прочитан записник са последње седнице, који је примљен без примедбе, Потпредседник г. Војислав Зађина позвао је господу одборнике да присуствују свечаностима Фидака, и свечаној седници Одбора која ће се одржати у част доласка бораца са Солуна и полагању камена темеља за Ратнички Дом.

2.

По питању избора понуде за калдрмисање Београда, Потпредседник г. Војислав Зађина прочитао је извештај комисије одборника, која је ово питање проучавала, у коме се као закључак предлаже да се усвоји као најповољнија понуда Општер Грађевинског А. Д. из Београда. У име Суда г. Зађина је предложио да се извештај комисије прихвати и да се усвоји понуда Општер Грађевинског А. Д.

Одборник г. Стеван Бесарић изјаснио се против предлога Суда, пошто налази да је извештај комисије нелогичан јер док се у првом делу констатује да је извршење радова на кредит нерационално, дотле се у другом делу предлаже да се усвоји понуда Општер Грађевинског А. Д. Пошто је кампања за рад прошла, а ствар није довољно проучена, предлаже да се предлог не прими, већ да се за идућу годину припреми све што треба.

Потпредседник г. Зађина одговорио је да су сви потребни услови били израђени, као и анализа цена за сваки поједини посао и да су у комисији чланови све најдетаљније испитивали.

Одборник г. Јеврем Поповић изјаснио се такође против предлога Суда и за његово од-

лагање за пролеће, пошто налази да одборници нису могли довољно да уђу у ствар, а да су ови најтежи услови под којима се радови општински могу обавити.

Одборник г. Јован Дравић налази да се није дала могућност одборницима да уђу у ствар. Замера што се није расписао стечај да се добије нека озбиљнија понуда, пошто зајам од 45 милиона није оно што треба Београдској Општини.

Одборник г. Васа Лазаревић предложио је да се да рок од 15 дана групи Фондо Бетон која је понудила 5 милиона долара да поднесе гаранције, па да се сва ствар решава на идућој седници одборској. Исто тако г. Лазаревић замерио је што се није изнело пред одбор да реши које улице треба калдрмисати.

Потпредседник г. Зађина одговорио је да ће о томе одбор решавати, а овде се ради само о квадратури.

Одборник г. Д-р Драг. Аранђеловић изјавио је да је комисија одборска стекла једно уверење и написала свој извештај, али да би и други чланови одбора могли стећи извесно уверење, да би гласали за ову ствар, предлаже, да се ствар одложи за 8 дана, с тим што би се извештај умножио и ставио одборницима да га у међувремену проуче.

Потпредседник г. Д-р Стојадиновић изјавио је немогућност прихватања предлога г. професора Аранђеловића са разлога што је предмет најпажљивије проучила комисија са стављена од самих одборника. Сматра да би било парадоксално да се образује поново комисија, а нарочито ако би се цео Одбор трансформисао у комисију, тиме што би г. г. одборници накнадно проучавали ову ствар. Напомиње да је комисија одборника ушла у све детаље овога питања и поднела извештај, те да би стварно значило дезавуисање те комисије од стране Одбора ако би се подцењивао значај њенога извештаја. Истиче да је ово питање начелно и да би усвајање поменутог предлога створило низ компликација, с обзиром на рад комисија у будуће, које би се теško могле образовати.

Одборник г. Д-р Драг. Аранђеловић остао је ипак при своме предлогу, да би се задовољили и одборници који нису били чланови одбора, ма да верује Општинском Суду да жели да се Београд што пре уреди.

Одборник г. Д-р Лазар Генчић налази да је ово нека врста краткорочног зајма који ће

онемогућити да се за три године предузимају радови већих размера. Предлаже да се ово питање одложи за доцније, или да се покуша са унутрашњим зајмом.

Одборник г. Д-р Страшимир Милетић указао је на исцрпност извештаја комисије, којим се ишло на то да се одбор детаљно обавести. Комисија налази да је калдрмисање Београда потребно и она је ушла дубоко у студије тога питања. Суд је позвао све оне који се интересују овим пословима да поднесу понуде. Фундо Бетон није могао дати гаранције а понуда треће фирме је незнатна — свега 20 милиона динара. Изјављује да не би могао да прими на себе одговорност да се чека на повољнију финансијску ситуацију, пошто су радови Београду потребни.

Одборник г. Душан Миличевић предложио је да у будуће комисије бира одбор сам, а не да их именује председништво. Исто тако г. Миличевић заступао је гледиште да треба дати Фундо Бетону који нуди 5 милиона долара рок од 15 дана да поднесе свој предлог о зајму и радовима и да поднесе доказе о финансијској могућности.

Одборник г. Милован Матић изразио је своје мишљење да су радови у Београду потребни и зато, да не би пропао један предлог који је добар и користан, изјавио је да би се сложило са предлогом да се ово питање одложи за прву идућу седницу.

Одборник г. Клементије Букавац замерио је што се о фактима, о бројевима није ништа говорило и што се није ушло у анализу разлога који су одлучили Суд на овакав начин рада, а који су разлики руководили комисију да да овакво своје мишљење. Слаже се са предлогом да се ствар остави за идућу седницу, па да се онда говори са доказима, а не са теорисњем.

Одборник г. Милић Сокић изјавио је да су краткорочни зајмови везани за радове најгор начин на који се технички радови могу вршити, већ се овакви послови имају извршити тако да се да могућност свима да учествују јавно у надметању. Г. Сокић је указао на опасност од краткорочних зајмова и за то предлаже да се ово питање одложи и потражи зајам у иностранству.

Затим је Одбор на предлог Суда А Бр. 18702.

РЕШИО :

Да се на основу извештаја комисије одборника о процени понуда за калдрмисање Београда усвоји понуда фирме Општег Грађевинског А. Д. и овласти Суд да може закључити уговор са поменутом фирмом за овај посао, под условима предвиђеним у приложеном уговору.

За предлог Суда гласали су г. г: Д-р Букић Пијаде, Д-р Драг. Аранђеловић, Д-р Мића Анић, Тјешимир Старчевић, Алберт Фирт, Кр-

ста Гиновић, Триша Јовановић, Влада Петровић, Таса Максимовић, Бура Бајаловић, Клементије Букавац, Ранисав Јовановић, Благоје Антонијевић, Шемајо де Мајо, Милован Матић, Д-р Страшимир Милетић и Димитрије Станчуловић.

Против предлога Суда гласали су г. г.: Васа Лазаревић, Душан Миличевић, Јован Дравић, Д-р Лазар Генчић, Д-р Александар Леко, Негослав Илић, Милић, Сокић и Стеван Бесарић.

3.

По питању нацрта Општинског Статута Одбор је

РЕШИО :

Да се преостави Суду да позове г. г. одборнике на једну конференцију, где би се опширно дискутовало о предлогу Статута и том приликом учинио конкретан предлог за евентуалну измену предложенога пројекта, тако да би се дефинитиван текст могао што пре доставити Господину Министру Унутрашњих Дела на одобрење.

4.

На предлог Суда АБр. 14456 Одбор је

РЕШИО :

1. — Да се Општина Београдска задужи код Држ. Хип. Банке са динара 400.000.— на своје имање на углу Краља Милутина и Милоша Поцерца у површини 1.00 м², а за обезбеду овога дуга да одобри интабулацију на поменуто имање и са Држ. Хип. Банком да закључи поравнање о овом дугу.

2. — Добивени зајам од Држ. Хипотекарне Банке да се изда Удружењу Југословенског Учитељства ради његовог „Дома“ под условима да Суд нађе начина у сваком случају да позајмљена сума Удружењу буде обезбедена односно да Удружење Југословенског Учитељства обезбеди Општину за позајмљену суму.

3. — О овом односу Удружења Југословенског Учитељства према Општини учинити поравнање пред судом у коме поравнању предвидети и све остало што је изложено у одборској одлуци од 24 фебруара 1928 год.

Ради извршења овога посла Одбор овлашћује г. Жив. Ивковића општинског пуномоћника, да може Општину за рачун Удружења Југословенског Учитељства код Државне Хипотекарне Банке задужити са динара 400.000, облигацију потписати, интабулацију одобрити и са Банком о овом дугу поравнати, а тако исто да се и са Југословенским Учитељским Удружењем може поравнати у смислу услова, које му Суд буде прописао.

5.

На предлог Суда АБр. 16997 Одбор је

РЕШИО :

Да се усвоји протокол суперколаудирајуће комисије о прегледу и пријему реконструк-

ције Цветног Трга и да се Предузећу „Рад“ поврати основна кауција.

6.

Код последње тачке дневног реда — кратка питања — г. Васа Лазаревић скренуо је пажњу да се у општинској служби налазе неки Љуба Грујић у Књиговодству који је кажњен за утајау 93.000.— дин. и неки Јевђенијевић који је такђе кажњен због утаје.

Потпредседник г. Д-р Стојадиновић изјавио је да ће ствар извидети.

Г. Д-р Лазар Генчић ставио је питање зашто се отпуштеном лекару Општине Београдске г. Д-р Душану Челићу не издаје уверење о службовању као општинском лекару.

Потпредседник г. Д-р Стојадиновић изјавио је да ће учинити одговорним лице које није издало уверење, ако г. Д-р Челић на то има права.

Г. Јован Дравић покренуо је питање отпуштања седамдесетдеветогодишњег старца Димитрија Галевића, који је учествовао у Невесињском Устанку.

Потпредседник г. Зађина одговорио је да је Галевић отпуштен због неучтивог понашања према њему и због немарљивости у раду.

Г. Милован Матић моли да се измени Закон о Општинама по коме су одборници дужни да потписују уверења грађанима.

Г. Алберт Фирт покренуо је питање пијаце на Цветном Тргу која кошта 1,330.000.— динара, а кирије које се наплаћују годишње доносе Општини 1,360.000.— динара.

Потпредседник г. Д-р Стојадиновић изјавио је да ће се цео сплет питања о пијацама решити кад се буде образовала једна комисија, али је потребно претходно преко чиновника прикупити све потребне податке који се одnose на пијаце.

Г. Радисав Јовановић молио је за извештај да ли постоји какав пројекат за уређење Палилулске пијаце.

Потпредседник г. Д-р Стојадиновић одговорио је да ће се и ово питање решити у комисији одборника.

Г. Васа Лазаревић покренуо је питање отпуштања г. Д-р Душана Челића, скрећући пажњу да је г-ђа Д-р Борђевић — Сутор учинила исту такву кривицу као и г. Челић, али она није отпуштена из службе.

Потпредседник г. Д-р Стојадиновић изјавио је да ће ову ствар испитати и даље строго по закону поступити.

Седница је закључена у 10 часова у вече.

Заступа Председника
Београдске Општине

За Деловођу секретар,
Бор. Станковић, с. р. Д-р Мил. Стојадиновић, с. р.

Решења Суда, наредбе и саопштења

**Господин Министар Пољопривреде
обишао је пијаце Јованову и Зелени
Венац**

Министар Пољопривреде и Вода и заступник Министра Трговине, Господин Др. Франгеш посетио је 29 августа т. г. пијацу Зелени Венац, и у друштву надзорника Трка г. Б. Б. Обрадовића обишао је цео Трг, интересујући се за све пољопривредне производе, који се доносе на Трг ради продаје, о консумацији ових производа; о ценама, које варирају на пијаци, као и о самом уређењу и хигијенском положају пијаце.

Прво је Господ. Министар обишао неколико месарских радњи и у погледу чистоће и уређења истих изразио своје задовољство и допадање. У разговору са сопствеником месарске радње Живковић и Пауновић, Господ. Франгеш се интересовао о сточарству код нас, о раси свиња, говеда и друге стоке и о консумацији меса у престоници.

За овим је г. Др. Франгеш посетио рибарске радње и скренуо пажњу да се води рачуна о закону о риболову и продају само оне рибе које закон дозвољава.

Обилазећи продавнице млека, Госп. Министар је свратио у продавницу Чал. Млекарске Задруге, где је прегледао производе млекарства, распитујући се специјално о развиту млекарског задругарства код нас.

У разгледању и обилажењу ове пијаце г. Др. Франгеш задржао се читав сат. По свршеном прегледу, а при одласку, Госп. Министар је изјавио своје задовољство и допадање са уређењем ове пијаце и рекао надзорнику Трга г. Обрадовићу:

— Чистоћа и ред на пијаци су у сваком погледу примерни, и ја сам потпуно задовољан!

Са пијаце Зеленог Венац Министар Г. Франгеш обишао је и пијацу у Јовановој улици, где се исто тако дуго задржао, и са чијим је радом, редом и хигијенском чистоћом био такође потпуно задовољан.

Претплатницима осветлења

Дирекција Трамваја и Осветлења извештава претплатнике осветлења, да је почела да укида струју за осветлења свима претплатницима, који нису платили своје рачуне за осветлење од 1. јануара до 31. јула т. г.

Исти тако укида струју претплатницима за дуг из прошле године као и ранијих година.

Извештавајући о овоме претплатнике, Дирекција их позива, да свој дуг измире на благајни за наплату осветљења Узун Миркова бр. 1., јер ако им се струја укине поред плаћања дуговне суме, платиће још и прописану таксу за давање поновне везе.

Из Дирекције Трамваја и Осветљења ДБр. 16445 од 2. IX. 1929.

Калемљење деце противу великих богиња

Калемљење деце против великих богиња вршиће се само до 15 ов. месеца у општинским амбулантама сваког дана, и то:

- 1) у Централној Амбуланти Краља Милана бр. 61 од 3—6 часова по подне;
- 2) у Амбуланти у Средачкој ул. сваког дана од 1½ до 4 часа по подне.

Поново се скреће пажња родитељима да своју некалемљену децу донесе на калемљење.

Позив војних обвезника

Командант беогр. вој. округа својим наређењем Пов. Бр. 4439 од 1. јуна ов. год. наредио је: да се свима војним обвезницима и даваоцима стоке, коморе и преносних средстава (аутомобила, моторцикла, бицикла итд.) саопшти ратни распоред за ову годину.

Ради извршења овог наређења позивају се сви војни обвезници ове општине, којима није саопштен ратни распоред, да по доле изложеном прегледу по годинама у означене дане дођу ради пријема ратног распореда и то:

I. Рођени: 1897, 1880, 1881, 1882, 1883 и 1884 г. 22 септембра.

II. Рођени: 1885, 1886, 1887, 1888 и 1889 год. 29 септембра.

III. Рођени: 1890, 1891, 1892 и 1893 год. 6 октобра.

IV. Рођени: 1894, 1895, 1896, 1897 и 1898 год. 13 октобра.

V. Рођени: 1899, 1900, 1901, 1902 и 1903 год. 20 октобра.

VI. Рођени: 1904, 1905, 1906, 1907 и 1908 год. 27 октобра.

VII. 3 новембра сви који се нису јавили рођени од 1879—1894.

VIII. 10 новембра сви који се нису јавили рођени од 1895—1908 г.

Саопштење распореда вршиће се на „Тркалишту“ Краља Александра ул. војно збориште од 8—12 и од 3—6 ч. по подне.

Ко у означене дане не буде дошао узевће се на одговор.

Од Суда Општине града Београда Пов. Бр. 2292 од 24. августа 1929. г. у Београду.

Објава

Запажено је да се већи број грађана не одазива званичним позивима чиновника Судског Одељења, нити те своје изостанке уредним путем оправдава.

Услед тога наступа знатан застој у пословима хитне природе за чије су извршење везани интереси саме општине а и других грађана. Таква штетна пракса не сме се даље трпети.

Сваки грађанин по закону је дужан да се одмах одазива позивима власти.

Према томе скреће се пажња грађанству да ће Судско Одељење у случају да се позвано лице не одазове првом позиву и свој изостанак не оправда, у будуће наређивати одмах принудно спровођење суду на основу § 21. полицијске уредбе, па ће таква особа за своју кривицу одмах искусити и казну по тач. 1. § 327. казненог закона.

Из канцеларије Судског Одељења Општине Београдске СБр. 32.925 од 5. септембра 1929 год.

Стечај за израду идејних скица за Терасу на Теразијама у Београду

Суд Општине Града Београда расписује међународну утакмицу за израду идејних скица за Терасу на Теразијама у Београду.

Најбоље израђени радови биће награђени овим редом:

- а.) Прва награда . . . 35.000.— динара
- б.) Друга награда . . . 25.000.— „
- в.) Трећа награда . . . 15.000.— „
- г.) Четврта награда . . . 10.000.— „

д.) Оцењивачки Суд је овлашћен да предложи за откуп још три рада по 5.000.— динара.

Израђени радови примаће се, према условима утакмице, најдаље до 1. јануара 1930. године.

Услови утакмице и потребне скице могу се добити на благјни прихода, Узун-Миркова ул. бр. 1., сваког дана од 8—12 пре и 3—6 по подне по цени од 30.— динара комплет.

Потребна обавештења даје г. Инж. Ђорђе Коваљевски, архитекта Општине Града Београда, зграда Техничке Дирекције.

Из Суда Општине Града Београда, на дан 10. септембра 1929. године. АБр. 19532.

Објава за израду и испоруку 1 бензинског резервоара са пумпом

Дирекција Трамваја и Осветљења потребује једну бензинску пумпу капацитета до 10.000 литара, која ће се израдити и поставити на Дирекцијском земљишту.

Позивају се интересенти да поднесу своје понуде са плановима, предрачуном и ценом коштања, потпуне израде и предаје Д. Т. и О. једне овакве пумпе.

Пумпа заједно са инсталацијама мора бити сигурна против пожара и експлозије како за време пуњења тако и за време пражњења.

Иста мора бити снабдевена контролником за контролисање количине бензина приликом пријема и издавања.

Усмени услови и податци добиће се у Саобраћајном Одељењу Дирекције Трамваја и Осветљења.

Понуде се примају закључно до 25. септембра ове год.

Из Дирекције Трамваја и Осветљења ДБр. 17810 од 12. септембра 1929. године.

Судско решење о преносу сточних пасоша доведене стоке на Беогр. Сточни Трг и Кланицу

На основу чл. 94. и 95. Закона о општинама и чл. 3. о изменама и допунама истога закона од 12. фебруара 1929. год. као и §§ 525, 526, 527 и 528 Санитетскога закона Суд Општине Града Београда

РЕШАВА :

Да од данас па у будуће сва стока, како крупна тако и ситна, која се буде доводила на сточни трг и уводила у Кланицу ради клања, приликом свога прелаза исте у власништво другог лица, мора се претходно извршити пренос пасоша дотичне стоке на новог власника и наплатити прописна такса из ТБр. 397. Закона о таксама, без обзира на кога је пасош дотичне стоке до тога дана гласио, под којим је условима нови купац дотичну стоку купио; да ли живом или по тежини у закланом стању. Ово се решење има доставити: Шефу Кланице, Пијачнога одељења и Надзорнику сточнога трга да по њему имају строго поступати.

Председник
Београдске Општине,
М. Савчић.
Потпредседници
Београдске Општине,
Д-р **М. Стојадиновић**
В. Заћина.

Пропис такси за изградњу надгробних објеката

Суд Општине Београдске на седници својој од 30. јула 1929. године АБр. 16094 донео је следеће решење:

„Да се од предузећа, која се баве изградњом надгробних објеката на гробницама и гробовима на овд. Новом Гробљу наплаћују следеће таксе:

1. — За заузеће општинског земљишта и истицање реклама Гробљански Одсек наплаћиваће од истих за то већ прописане и одо-

брене таксе, које за заузеће и истицање реклама наплаћује и Таксено Привредни Одсек;

2. — За утрошак воде, пошто се не може утврдити колико које предузеће утроши воде за објекте које гради, Одсек ће наплаћивати и то:

а) на зиданим гробницама за изградњу бетонских плоча:

- 1) на великој гробници дин. 25 по ком.
- 2) на средњој гробници дин. 20 по ком.
- 3) на малој гробници дин. 15 по ком.

б) на обичним гробовима за изградњу бетонских опсека и то:

- 1) на великом гробу дин. 15 по ком.
- 2) на малом гробу дин. 10 по ком.

Свако предузеће које хоће да гради који од поменутих објеката пријавиће се предходно Благајни Гробљанског Одељења и платиће таксу на објекат, који ће радити.

Ову таксу Гробљански Одсек ће са осталим својим таксама предавати Главној Општинској Благајни као приход Одсека предвиђен у буџету у пар. 6. поз. 9. као разни ситни приходи.

Решење у препису доставити: Гробљанском Одсеку, Главној Благајни, Месној Контроли, Главном Књиговодству и Ликвидатури, а заинтересованим предузећима путем Општинских Службених Новина.

Гробљански Одсек ће исто решење у препису истаћи у својој канцеларији на углед заинтересованима“.

Наплата таксе за фирме

Таксено-Привредни Одсек Општине Града Београда овим путем позива све сопственике фирми, да измире дуговане суме, које се наплаћују за истицање и држање фирми по Тар. Бр. 404. Закона о Таксама, а које су били дужни измити сваке године најдаље до 15. фебруара.

Наплата ће се вршити путем уплате по чековима код Поштанске Штедионице, којима исти буду достављени, и, путем инкасаната Таксено-Привредног Одсека, који су снабдевени уредним легитимацијама и који ће по добивеним налозима приликом наплате издавати уредне признанице за наплаћене суме.

На случај, да се ко и овога пута не одазове својој обавези, која је предвиђена напред поменути законским прописом, Суд Општине Београдске приступиће одмах наплати езекутивним путем, сходно члану 32. Закона о Таксама.

Из канцеларије Суда Општине Града Београда — Таксено-Привредни Одсек Бр. 622 од 15. јула 1929. године.

Преглед београдског становништва по поданствима

Пошто је сређен статистички материјал о односу београдског становништва по поданствима, а према резултатима пописа од 15. априла т. г. Г. Д-р Мил. Стојадиновић, потпредседник Београдске Општине дао је јавности ово саопштење:

— У Статистичком Одељењу Општине Београдске све даље се искоришћава материјал добивен пописом од 15. априла ове године. Ових дана су сређени подаци о држављанству (поданству) београдских становника, и они ће бити званично публиковани у наредном броју „Општинских Новина“.

Ови подаци имају несумњиво великог практичног значаја колико за државне, толико и за општинску власт. Њихова важност је у толико већа што ми после Рата нисмо имали ни најприближнију слику поданства становништва наше земље у опште. Дирекција Државне Статистике није никад публиковала податке о држављанству пописаног становништва. Разлог је био у томе, што се у време извршеног пописа није заиста могло знати за велики број људи којој држави припадају. У то време су сви становници несловенских народности имали право опције, могли су да бирају или држављанство земље у којој живе или оне чијем етничком стаблу припадају. Зато се може слободно тврдити да је у то време било много становника неизвесног поданства.

Сад већ таквих неизвесности нема. Се 55 становника који нису довољно јасно испунили своје пописне листе у погледу држављанства, те их према томе треба сматрати као непознатог држављанства, (процент таквих „непознатих“ обележја још је већи иначе), за све остале Београђане држављанство је утврђено на један несумњив начин.

Највише је, разуме се, било становника Српско, Хрватско Словеначких грађана, укупно 212.250 становника (118.432 мушка и 93.818 женских). После њих највише је било поданика Руских, све без разлике емиграната (приликом пописа је ова околност морала бити нарочито наглашена). Ових је било 15. априла 8.374 (5.064 мушка и 3.310 женских). Одмах за Русима (којих вероватно има још више по језику, јер су многи примили наше подан-

ство) долазе Чехословачки поданици којих је попис нашао 1.816 (943 мушкараца и 873 женске).

Ни једна друга држава није имала у Београду ни пуну хиљаду својих поданика. Ево којим редом иду поједине државе. Мађарских поданика је нађено 782 (402 мушка, 380 женских). Аустриских свега 502 (од тога 265 мушких и 237 женски). Италијанских поданика има 439 (мушких 247 а женских 192). После ових држава, још најбоље је у Београду заступљена Немачка. Немачких поданика има свега 405 (мушких 233, женских 172). Грчких поданика је било 351 (186 мушких, 165 женских). За овима долазе Румуни (разуме се и овде и даље по поданству а не по матерњем језику) са укупно 279 својих грађана (164 мушких, 115 женских). За њима опет Французи са 204 грађанина (101 мушкарацем и 103 жене). Пољака има 185 (93 муш. и 92 жен.), а Бугарских поданика 169 (од тога 105 мушких, 64 женске).

Остале земље немају ни пуну стотину својих поданика у Београду. У тако малим бројевима најбоље су ипак заступљене: Енглеска са 97 својих грађана (54 м. и 43 ж.), Арбанија са 72 држављанина (60 м. и 12 ж.), Швајцарска са 70 (30 м. и 40 ж.), Североамеричке Сједињене Државе са 67 (мушких 42, женских 25), Турска такође са 67 (41 мушкараца, 26 женских), Шпанија са 21 (мушких 11 и женских 10), Белгија и Персија са по 19 (мушких Персијанаца 14 а Белгијанаца 9, остало женске) и Холандија са 10 грађана (од тога 7 мушких).

Још има у Београду поданика десет држава али у незнатним бројевима (испод десет) и то Бразилије (мушких 5), Литве и Данске по 5 (мушких из Литве 3 а из Данске 2), Кине 4 (сви мушкараци), Луксенбурга и Финске по 3 (мушки сва три из Луксенбурга а само 1 из Финске), Аргентине и Египта по 2 (из Египта 1 мушкарац из Аргентине 2) и најзад, свега један држављанин Естоније (мушкарац).

Са 55 непознатих, као што је напред споменуто, равно 226.289 становника (126.559 мушких а 99.730 женских). Неслагања више

не може бити нити за једну јединицу, ни код
ни код неког другог обележја.

Интересантно је напоменути да све Државе имају, са незнатним изузетком више својих мушких држављана у Београду него женских.

Процентуално, у Београду има страних поданика само 8 процената, што за једну престоницу не представља никако превелик број. Кад се још узме у обзир да скоро половину од тих осам процената сачињавају Руси који су овде по невољи и које ми више не делимо од нас, значи да мало више од 4 процената странаца живи у Београду; иначе је све сам домаћи елемент.

Интересантна је такође још једна чињеница. После Северних Словена (Руси и Чехословака), који су у Београду заступљени у осетном броју, највише још у њему живи поданика суседних држава. Поданика ваневропских држава има, нарочито ако се још изузме Турска, сасвим мало, свега око 120 лица.

Ове податке нећу упоређивати са подацима из других година, јер не само што таквих података нема од рата на овамо, него и иначе би та упоређења била без велике вредности. Границе државе су се помериле сасвим; што значи на пр. ако се каже колико је пре рата било Аустро-Угарских поданика и с киме да се они сад упореде.

Али, зато, кроз најкраће време, за десетак дана, ја ћу саопштити јавности са много упоређења податке о Београђанима по матерњем језику, податке који интересују један велики део наше јавности.

ТАБЕЛА 4а.

Сумарни преглед становника по држављанству

Ред. бр.	ДРЖАВА	БРОЈ ДРЖАВЉАНА		
		мушких	женских	Свега
1	Краљевина С.Х.С.	118432	93818	212250
2	Русија (емигранти)	5064	3310	8374
3	Чехословачка	943	873	1816
4	Мађарска	402	380	782
5	Аустрија	265	237	502
6	Италија	247	192	439
7	Немачка	233	172	405
8	Грчка	186	165	351
9	Румунија	164	115	279
10	Француска	101	103	204
11	Пољска	93	92	185
12	Бугарска	105	64	169
13	Енглеска	54	43	97
14	Албанија	60	12	72
15	Швајцарска	30	40	70
16	Сјед. Сев. Амер. Државе	42	25	67
17	Турска	41	26	67
18	Шпанија	11	10	21
19	Белгија	9	10	19
20	Персија	14	5	19
21	Холандија	7	3	10
22	Бразилија	5	2	7
23	Данска	2	3	5
24	Литванија	3	2	5
25	Шведска	2	2	4
26	Кина	4	—	4
27	Луксембург	3	—	3
28	Финска	1	2	3
29	Египат	1	1	2
30	Аргентина	—	2	2
31	Естонија	—	1	1
32	Непознато	35	20	55
Укупно		126559	99730	226289

Рад Санитетског Одељења Општине Града Београда

— за прво полгође 1929 —

А) САНИТАРНЕ УСТАНОВЕ

1. Општи преглед.

Одсек санитарних установа ушао је у 1929 годину са истим бројем установа са којим је радио и закључио 1928 год. Од свих ових установа две су из предратних година: Централна Амбуланта у ул. Кр. Милана бр. 61, која је отворена, и Завод за Стерилизацију Млека, сада у ул. Кр. Наталије бр. 20, отворен 1905 године у чијем је саставу амбуланта и диспансер за дечје болести од 25-ХИ-1925 год.

Остале су установе отворене од 1925 године на овамо и то, по редном броју и реду отварања, овако:

Амбуланта бр. 2 у Кичевској улици бр. 6

отворена је 29-ХИ-1925 год. за опште лекарске прегледе и превижалиште. Доцније је у тој смештена била и амбуланта за кожне и венеричне болести, од 3 јула 1928 до 5 априла 1929 год., када је ова премештена у амбуланту у ул. Војводе Мишића као специјална амбуланта за кожне и венеричне болести.

Амбуланта бр. 3 у Средачкој ул. бр. 2. отворена је 1-III-1927 год. као превижалиште и амбуланта за опште лекарске прегледе. Њој је доцније придодата амбуланта за дечије болести 22-ХИ-1927 год. која је и сад тамо смештена. Доцније је у њу смештена била амбуланта за очне болести, која је тамо радила од 15 октобра 1928. год. до 5-IV т. г., када је пре-

становништва по поданствима.

СУТНИХ СТАНОВНИКА — ПИПАДНИКА ДРЖАВЕ

Словачке	Француске		Немачке		Италије		Грчке		Мађарске		Аустрије		осталих			непознато			УКУПНО						
	СВЕГА	мушких	женских	СВЕГА	мушких	женских	СВЕГА	мушких	женских	СВЕГА	мушких	женских	СВЕГА	мушких	женских	СВЕГА	мушких	женских	СВЕГА	мушких	женских				
97	201	7	10	17	26	16	42	24	17	41	36	37	73	35	53	8 ⁰	43	34	77	60	70	130	11580	10630	22210
98	201	0,06	0,09	0,08	0,22	0,19	0,31	0,35	0,35	0,35	0,30	0,35	0,33	0,30	0,50	0,40	0,37	0,32	0,34	0,52	0,67	0,59	100,00	100,00	100,00
99	93	16	9	25	31	20	51	15	6	21	2	2	4	27	18	45	33	20	53	62	36	98	5396	3009	8405
100	1,11	0,30	0,30	0,30	0,57	0,66	0,61	0,28	0,20	0,25	0,04	0,07	0,05	0,50	0,60	0,54	0,61	0,66	0,63	1,15	1,19	1,15	100,00	100,00	100,00
101	49	110	6	7	13	15	34	27	10	37	38	36	74	28	27	5	27	24	51	37	13	50	9662	6883	16545
102	0,66	0,07	0,10	0,08	0,16	0,28	0,21	0,28	0,16	0,22	0,39	0,52	0,45	0,29	0,39	0,33	0,28	0,35	0,31	0,37	0,18	0,29	100,00	100,00	100,00
103	77	159	11	16	27	31	60	29	23	52	15	14	29	33	25	58	24	32	56	53	40	93	9889	7875	17764
104	0,89	0,11	0,20	0,15	0,31	0,37	0,34	0,29	0,29	0,29	0,15	0,18	0,16	0,34	0,32	0,33	0,25	0,41	0,32	0,54	0,51	0,53	100,00	100,00	100,00
105	97	82	12	16	28	41	119	35	32	67	34	26	60	48	39	87	45	28	73	72	36	108	17823	14780	32603
106	1,14	0,07	0,09	0,09	0,44	0,28	0,36	0,22	0,21	0,19	0,19	0,19	0,19	0,27	0,26	0,27	0,25	0,9	0,22	0,40	0,24	0,33	100,00	100,00	100,00
107	195	197	3	3	10	9	19	18	20	38	17	17	34	52	47	99	15	8	23	15	11	20	12144	10326	22470
108	0,88	—	0,02	0,02	0,08	0,09	0,08	0,15	0,19	0,17	0,14	0,17	0,15	0,43	0,46	0,44	0,13	0,08	0,10	0,11	0,11	0,12	100,00	100,00	100,00
109	93	172	24	46	15	17	32	35	19	54	18	21	39	56	53	109	17	26	43	76	59	135	19417	16695	36112
110	0,48	0,11	0,14	0,13	0,08	0,10	0,09	0,17	0,11	0,15	0,09	0,13	0,11	0,29	0,32	0,30	0,09	0,16	0,12	0,39	0,34	0,37	100,00	100,00	100,00
111	74	159	1	2	15	13	28	31	35	66	7	4	11	40	39	79	32	27	59	41	40	81	13148	12238	25386
112	0,61	0,63	0,01	0,02	0,11	0,11	0,11	0,24	0,29	0,26	0,05	0,03	0,05	0,30	0,32	0,31	0,24	0,22	0,23	0,32	0,31	0,32	100,00	100,00	100,00
113	52	125	3	4	—	—	—	4	6	10	—	—	—	8	15	23	4	8	12	27	22	49	5270	4687	9957
114	31	1,26	0,06	0,02	0,04	—	—	0,08	0,13	0,10	—	—	—	0,15	0,32	0,23	0,08	0,17	0,12	0,51	0,47	0,49	100,00	100,00	100,00
115	60	—	—	—	—	—	—	6	2	8	—	—	—	35	28	63	1	7	8	2	1	3	4453	2942	7395
116	0,81	—	—	—	—	—	—	0,14	0,07	0,11	—	—	—	0,79	0,95	0,85	0,02	0,24	0,11	0,04	0,03	0,04	100,00	100,00	100,00
117	32	2	3	5	5	5	10	2	3	5	8	5	13	5	7	12	2	5	7	14	12	26	3355	2796	6151
118	0,61	0,52	0,06	0,11	0,08	0,15	0,18	0,06	0,11	0,08	0,24	0,18	0,22	0,15	0,25	0,20	0,06	0,18	0,11	0,42	0,43	0,42	100,00	100,00	100,00
119	22	43	—	—	3	3	6	7	7	14	—	—	—	10	10	20	12	13	25	8	1	9	6017	3823	9840
120	0,58	0,44	—	0,03	0,01	0,05	0,08	0,06	0,12	0,18	0,14	—	—	0,17	0,26	0,20	0,20	0,34	0,26	0,13	0,02	0,09	100,00	100,00	100,00
121	5	11	21	11	32	4	4	3	6	9	—	—	—	7	4	11	7	3	10	—	—	—	4981	622	5603
122	0,31	0,20	0,42	1,77	0,57	0,08	—	0,06	0,06	0,16	—	—	—	0,14	0,64	0,20	0,14	0,48	0,18	—	—	—	100,00	100,00	100,00
123	37	82	—	—	—	—	—	11	6	17	11	3	14	18	15	33	3	2	5	20	4	24	3424	2424	5848
124	553	1,40	—	—	—	—	—	0,32	0,25	0,29	0,32	0,12	0,24	0,53	0,62	0,56	0,09	0,08	0,09	0,58	0,16	0,41	100,00	100,00	100,00
125	1816	101	103	204	233	172	405	247	192	439	186	165	351	402	380	78	265	237	502	487	345	832	126559	99730	223289
126	0,80	0,08	0,1	0,09	0,18	0,17	0,18	0,20	0,19	0,19	0,15	0,16	1,16	0,32	0,38	0,35	0,21	0,24	0,22	0,38	0,35	0,36	100,00	100,00	100,00

смештена у зграду Централне Амбуланте, а одавде је у Средачку ул. бр. 2. пресељена амбуланта за женске болести, која је у Централној општинској амбуланти отпочела рад Јула 1928 год.

Амбуланта бр. 4 у ул. Војводе Мишића (код „Мостара“) отпочела је рад 17-V-1927 год. као амбуланта за опште лекарске прегледе и превијалиште и радила је као таква до 5-IV-1929, када је у исту зграду смештена амбуланта за кожне и венеричне болести, и првобитна амбуланта у ову претворена.

Амбуланта бр. 5 на Савском пристаништу у ул. Карађорђевој отпочела је рад 11 новембра 1927 год. радила до априла 1929 год., када је укинута и затворена.

Амбуланта бр. 6. на Крагујевачком Друму почела је рад 16-II-1928 год. а амбуланта бр. 7. на Вишњичком Ђерму, у ул. Милетиној, отпочела је рад 15-II-1928 год. и ове две амбуланте су затворене и укинуте априла 1929.

Све амбуланте смештене су у зграде које нити су зидане нити намењене за амбуланте, но су, мање више, случајно за ову сврху искоришћене. Сем зграде у Средачкој ул. бр. 2. која је новосаграђена са видним и здравим собама, и зграде Централне Амбуланте чији положај у центру вароши наклањује остале незгоде, све остале зграде за амбуланте су савршено неподесне. Ово је особито важно за амбуланте 6 и 7, које су смештене биле у бившим општинским трошаринским станицама, пошто су исте престале функционисати.

Наравно, да су зграде, па и те бивше трошаринске станице, претходно преуђешене и оправљене, собе окречене, линолеумом застрте, снабдевене водом и електричним осветљењем. На жалост, положај појединих зграда био је крајње неповољан, особито амбуланте на Крагујевачком Друму и Вишњичком Ђерму бр. 5 и 7, које су биле истурене тако рећи на сам друм, изложене великој прашини и блату. Ове две зграде по плану су имале бити рушене, те су и амбуланте смештене у њих привремено, и више огледа ради, а поглавито као превијалишта. Ниједна од ових амбуланата није предвиђена ни организована као специјална дечја, очна, женска — но су ове последње накнадно прикључиване првим, т. ј. специјалне амбуланте превијалиштима и амбулантама за опште прегледе.

Предлог да се кожно-венерична амбуланта смести у зграду у ул. Вој Мишића није био раније прихваћен, из разлога што се у непосредној близини налазе болница и клинике, па и оне за кожне и венеричне болести.

Покушај да се за очну амбуланту добије посебна зграда такође није био успео, те је и она првобитно била смештена у зграду амбуланте Средачка бр. 2.

Од свих зграда споредних амбуланти ова

зграда — и ако зидана за приватан стан — најзгодније је искоришћена за циљеве једне санитарске установе, и она у овом моменту представља најлепшу и најзгодније искоришћену установу овог Одсека.

Централна амбуланта — једина предратна општинска амбуланта — смештена је у истој згради, која је својина Задужбинског Одељења Министарства Просвете. Наравно да ни она не одговара задатцима једне санитарске установе, али је на згодном месту у центру вароши, на раскрсници главних трамвајских мрежа и са већ добром стеченом старом традицијом. У току 1928 год. у истој згради биле су смештене, поред амбулантних одељења и канцеларије Санитетског Одељења — канцеларије: шефа, секретара, писара, архивара које су доцније премештене у Југовића ул. бр. 1. те су на тај начин испражњена одељења употребљена за потребе амбуланте и станице за спасавање. Ова последња смештена је у споредна одељења Централне Амбуланте са засебним колским улазом из ул. Мил. Великог. Првобитно се састојала из једног фијакера, 1 заразних кола и 1 омнибуса за пренос болесника, па је постепено проширавана аутомобилима и то: 1923 год. добијен је на рачун репарација из Немачке први велики санитарски аутомобил Н.А.Г.; затим су 1926 год. набављена 3 аутомобила система „Форд“, (1 путнички и 2 санитарска), и најзад 1928 год. набављена су два велика санитарска аутомобила за пренос болесника систем „Интернационал“ фирме Смајт.

Природно је да се наглим послератним развојем Београда и рад санитарских установка саме Општине развијао и нагло растао, што се опажа у отварању нових установка 1927 и 1928 год., но ипак се и при најповршнијем погледу из овог кратког летимичног излагања запажа, као да се сувише форсирано пошло једним правцем — путем отварања амбуланата — тако званих периферних, при чему су одлучивале не толико стварне потребе краја и околине, но случајне прилике, као и оне са искоришћењем зграда бивших општинских трошаринских станица. На тај начин се број амбуланата нагло повећао, али њихов ефективни рад није био ни у каквој размери са њиховим бројем. Уз то су унутрашњи распоред рада и функционирање појединих амбуланата доста незгодно били расподељени: амбуланта за кожне и венеричне болести придодата је била амбуланти број 2. у Кичевској улици, где је осетно умањила рад те амбуланте, и доводила до врло непријатне мешавине венеричних болесника са обичним болесницима од унутрашњих болести и, још горе, са разним случајевима повређених који су долазили у амбуланту на превијање. Амбуланта за очне болести придодата је била амбуланти у Средачкој ул. бр. 2, где је већ пре тога, поред опште амбуланте,

организована била и дечја амбуланта, што је с обзиром на знатан број трахоматичних болесника, а и иначе, било веома неподесно.

С тога се само собом показало као неопходно потребно да се распоред појединих амбуланата целисходније изврши. У првом реду амбуланта за кожне и венеричне болести морала се издвојити из неприродне заједнице са амбулантом у Кичевској ул. бр. 6. Како је најприродније и најцелисходније да амбуланте те природе буду само својој сврси намењене, то је за кожне и венеричне болести одређена засебна амбуланта, она у ул. Војводе Мишића, која је одређена искључиво за те болести. Болјазан да ће непосредна близина болнице и клинике за кожне и венеричне болести сметати развоју ове општинске амбуланте показује се као неоснована: амбуланта је за кратко време показала сразмерно врло леп успех и развија из дана у дан све већи рад.

Исто тако амбуланта за очне болести није могла ни смела остати у саставу амбуланте у Средачкој ул. бр. 2. у чији је састав већ била ушла дечја амбуланта. У недостатку посебне зграде за њу, она је пренета у Централну Амбуланту, где је стављена у везу са хируршком амбулантом, с обзиром на оперативне случајеве очних болести, који би се могли оперативно третирати у засебној сали хируршке амбуланте одређеној за оперативне случајеве.

Амбуланта за женске болести и порођаје спојена је са дечјом амбулантом у Средачкој ул. бр. 2, тако да је та амбуланта претворена у амбуланту у првом реду за трудне жене, породиље и новорођену децу (одојчад). Како је у плану да се, у вези с овом амбулантом, развије и социјална помоћ, саветовалиште за трудне жене, породиље и одојчад у вези са социјалним радом, не само информативним него и активно заштитним испитивањем социјалног стања трудних жена, породиља и одојчади, те брига о евентуалној потребној им помоћи — то је спој ових амбуланата изгледао најприроднији. И он је и завршен. Обе амбуланте развиле су леп рад. Дечја је, поред обичне амбулантне помоћи, снабдевена и одељењем за кварц лампе, док је за амбуланту за женске болести већ набављен апарат за дијатермију, чијом ће инсталацијом ова амбуланта још знатно појачати свој рад. Социјални рад ових амбуланата засад је још у својим почетцима, и, с обзиром на рефрактерност и индоленцију нашег света, он ће извесно наилазити на тешкоће; али је он од толике важности да му се мора посветити сва пажња.

На тај начин су досадање две мешовите амбуланте претворене у специјалне амбуланте: једна за кожне и венеричне болести и једна за женске и дечје болести.

Централна амбуланта проширена је очном амбулантом, а само хируршко одељење је проширено и преуређено, те има кабинет за

хирурга, салу за превизијалиште и салу за оперативне интервенције, која стоји на расположењу и очном лекару.

На чело свих специјалних амбуланата постављени су лекари специјалисти: за очне, за дечје, за женске, за кожне и венеричне болести, за хирургију. У Централној и амбуланти бр. 2 дужност шефа амбуланте врше реонски лекари запослени у тим амбулантама. Сем горњих специјалиста и лекара опште медицине запослена су и четири специјалиста за унутрашње болести. У плану је још отварање једног одељења за болести грла, носа и ушију при овој амбуланти.

Специјална пажња поклоњена је питању општинског диспансера за туберкулозу. У споразуму са једним стручним лекаром израђен је списак материјала потребног за диспансер; изабрана је комисијски и једна зграда за њ; тражено је од Министарства Социјалне Политике и Народног Здравља издавање бесплатних лекова, као што се ради у државном диспансеру. Учињен је предлог за набавку једног мањег рентгеновог апарата за дијагностичке сврхе, који би се инсталирао у диспансеру.

Пошто су све претходне припреме учињене, можемо се надати да ће општински анти-туберкулозни диспансер ускоро прорадити и то на начин и у облику који ће одговарати и његовој задаћи и његовом стварном карактеру.

Што се тиче такозваних периферних амбуланата, оних под бр. 5 и 6 и 7, оне су, као што се с извесних страна и предвиђало, врло брзо показале своју илузорност. Смештене у неугледним зградама, бившим трошаринским станицама, на незгодним местима, и ако у крајевима доста удаљеним од центра и од болница, те према томе с повољним изгледима на рад, оне нису могле развити никакву већу делатност; уз то, њин привремен смештај у зграде које су иначе имале да се руше није стварало могућност каквих даљих и бољих изгледа. Лекарски рад у њима био је далеко испод најнижег минимума, а ни сам превизијачки рад није показао неку већу активност. Разлози да Општина није ништа плаћала за те зграде, да је имала на расположењу своје лекаре за рад у њима, нису могли оправдати продужавање живота тих установа, које стварно нису ни показивале каквог виднијег знака живота, него су напротив показивале видну тенденцију ка опадању. У осталом, да бисмо показали укупан рад свих установа овог одсека по појединим месецима за прво полгође ове године у поређењу са радом истих за прво и друго полгође прошле године, прилажемо табеларне прегледе, које је према дневним бројним подацима и месечним извештајима појединих установа, а по одређеном обрасцу, израдило одељење.

Рад санитарних установа за прво полгође од 1.-1. до 1.-VII. 1929 год.

Година 1929	Централна амбуланта		Амбуланта бр. II у Кичевској улици		Амбуланта бр. III у Средњој улици		Амбуланта бр. IV у Вој. Мишћа улици бр. 3.		Амбуланта бр. V Карађорђевој улици		Амбуланта бр. VI на Крагујевачком бр. VII у Кн. Милетиној улици		Амбуланта бр. VIII у Кр. Наталијевој улици		Амбуланта у Средњој улици		Амбуланта за очне болести		Амбуланта за женске болести		Амбуланта за кожни болести		Амбуланта за зубне болести		Станица за спасавање и брзу помоћ		СВЕГА		УКУПНО		
	превијено	прегледано	превијено	прегледано	превијено	прегледано	превијено	прегледано	превијено	прегледано	превијено	прегледано	превијено	прегледано	превијено	прегледано	превијено	прегледано	превијено	прегледано	превијено	прегледано	превијено	прегледано	превијено	прегледано	превијено	прегледано	превијено	прегледано	
Јануар	2451	1209	494	92	210	179	353	66	116	14	109	8	147	14	224	124	212	172	124	201	515	24	124	538	3880	3106	6986	3880	3106	6986	
Фебруар	1500	1414	313	271	162	213	205	88	67	16	77	20	107	57	151	49	210	82	54	242	136	224	154	632	2431	3096	5527	2431	3096	5527	
Март	2367	1396	440	186	201	169	702	116	68	17	36	15	74	30	313	131	419	169	260	280	526	202	72	3888	4029	7917	3888	4029	7917		
Април	1804	1432	619	258	115	61	преговоре на у амб. за кожне	преговоре за кожне и венс- ричне болести.	259	54	614	329	402	285	1014	239	74	627	3068	4757	7825	2538	4049	6587	2538	4049	6587	2538	4049	6587	
Мај	2190	1602	878	342	преговоре за жен. и дече бол. и за физик. терапију.	688	722	1260	270	251	47	222	43	328	101	1410	481	2456	1316	1457	1496	3976	1427	551	3696	18209	23539	41748	18209	23539	41748
Јуни	2016	1527	788	305																											
СВЕГА	12328	8580	3532	1454	688	722	1260	270	251	47	222	43	328	101	1410	481	2456	1316	1457	1496	3976	1427	551	3696	18209	23539	41748	18209	23539	41748	

Превијено: 18209
 Прегледано: 23539
 Прва помоћ: 551
 Пренето колима: 3696
 Укупно свега: 45995

*) У овом броју зрачено 72 детета. — **) У овом броју зрачено 193 детета.

Ако бацимо један летимичан поглед на горњу табелу, видећемо да је укупан рад свих општинских амбуланата, и поред укинутих трију — за прво полгође знатно пребадио рад свих амбуланата у првом полгођу пр. године, па и рад у другом полгођу пр. године: 41748 према 38.737 за I полгође 1928 год. и 40.901 за II полгође 1928 год. Исто тако истиче се посматрању и то, да је број извршених прегледа знатно већи од броја учињених завоја: 23.539 према 18.209, док је прошле године број прегледа према завојима изгледао 15.453 према 23.282 у првом и 17.667 према 23.234 у другом полгођу. Прави лекарски рад премашио је чисто превијачки, амбулантски рад, рад превијачница. При том је упадљиво да је број прегледа у Централној Амбуланти мањи но било у првом било у другом полгођу прошле године: 8.580 према 9.236 за прво полгође; односно 8.919 прегледа за друго полгође 1928. год. Ово се у осталом и из опште праксе и статистике оболења у Београду запажа, наиме, да је оболења укупно ове године, због изостанка грипе или које друге епидемије, за сад мање но прошле, када је грипа показивала још знатан број.

Значи, дакле, да укупан већи број прегледа 23.539 извршених у општинским амбулантама ове године према прошлој долази на пораст броја прегледа у специјалним амбулантама, дечјој, очној, женској и амбуланти за кожне и венеричне болести. Ова последња особито показује један нагао развитак, тако да је њен рад на крају тромесечја више но двапут већи него у почетку: 1070 према 515. Исто тако леп и видан развитак показује и дечја амбуланта у Средачкој улици, чији је рад два и три пута већи но у почетку: 490 према 212; што се особито истиче према раду дечје амбуланте у Кр. Наталије ул. који изгледа више стацинаран 209:224, и у згради и приликама у којима дела, нема могућности

(Наставиће се)

да се развије. И амбуланта за очне болести показује осетан равитак: 124—402—296.

Што се тиче датих завоја, то једино централна амбуланта показује осетан вишак у првом полгођу ове године према првом и другом полгођу пр. године: 12.328 према 10.946 односно 10.000. Но и поред тих пораста, укупан број завоја у овој години мањи је према првом и другом полгођу пр. године: 18.209 према 23.282 одн. 23.234. Овај мањак једним делом отпада на укинуте амбуланте, које су — све три заједно — у I полгођу пр. године имале 3.074 завоја и 619 прегледа; у II полгођу 4.228 завоја и 558 прегледа; у првом тромесечју ове године 801 завој и 191 преглед. Нагли и стални пад броја и датих завоја и учињених прегледа у овим амбулантама на половину ранијег, и ако ни то раније стање није било ни близу на минималном стандарду који би оправдао фунгирање ових установа. Нарочито у погледу лекарских прегледа оне су све показивале поразне бројеве: месечни број лекарских прегледа 57, 30, 20, 17, 16, 14, најзад чак осам прегледа за цео месец дана: таман онолико колико се допушта за један сат лекарског рада.

Да је и прикључење амбуланте за кожне и венеричне болести Амбуланти бр. 2. у Кичевској ул. бр. 6. на рад ове штетно утицало показују очевидно и бројеви по месецима како датих завоја тако и извршених прегледа. Број датих завоја који се кретао између 7 и 800 опао је на 500—300, број прегледа од 3—400 на 200, па чак и испод 100. После одвајања Кожно-венеричне Амбуланте у Кичевској ул. показује опет тенденцију ка побољшању и бројном растењу, те број учињених завоја достиже и прелази ранији број од 800; број прегледа који је у јануару пао на 92, прешао је у мају и јуну 300, и поред већ истакнутог општег смањења оболења у Београду, те и општих лекарских прегледа у амбулантама.

Стање Прихода

Б. Општине на дан 31. VII. 1929. са упоредним прегледом прихода од 1. I. до 31. VII. 1928. г.

1928.		1929.		П Р И Х О Д	Н А П Л А Ћ Е Н О			
Парг.	Поз.	Парг.	Поз.		Од 1/I—31/VII 1928		Од 1/I—31/VII 1929.	
					Динара	п.	Динара	п.
I. Редован Приход								
А. Дажбине								
1.		1		1. Пореза				
	1		1	а) Прирез				
				Од приреза 10% непоср. пореза и 2.—дин. од сваког пор. обвезника у Београд. Општини.	712.727	69	14.834	48
2.	1.24	2	1.24	б) Трошарина	25,111.085	58	25.049.060	75
4.		3		Б) ТАКСЕ				
				1. По закону о таксама				
	1		1	Опште таксе (Т.Бр. 333—358)	791.435	15	570.333	30
	2		2	По грађ. спору (Т.Бр. 359—369)	11.183	50	12.618	—
	3		3	По крив. делу (Т.Бр. 370—372)	33.856	—	19.680	—
	4		4	Извршне таксе (Т.Бр. 373—378)	622.404	20	606.600	60
	5		5	Санит. таксе (Т.Бр. 379—381)	345.828	50	355.542	40
	6		6	Кланич. таксе:				
				а) говеђе аренде	956.170	10	928.157	15
				б) телеће „	912.157	50	805.860	80
				в) свињске „	1,304.108	20	1,245.409	20
				г) ситни преживари	331.080	—	334.938	20
	7		7	Од изношења ђубрета и сметлишта из домова (Т.Бр. 383)	1,338.109	25	1,767.063	20
	8		8	Од чишћења улица (Т.Бр. 384)	1,295.371	55	1,439.185	40
	9		9	Грађевинске таксе (Т.Бр. 385—392)	500.847	40	495.287	80
	10		10	За обезбеђење од пожара 10% од непоср. пореза на зграде (Т.Бр. 393)	57.923	—	—	—
	11		11	За дозволу за вађење леда (Т.Бр. 395)	—	—	2.270	—
	13		13	За запремање тротоара (Т.Бр. 396)	293.677	05	271.682	90
	14		14	За запремање земљишта на трговима и др. местима (Т.Бр. 397)	4,311.778	50	3,500.067	25
	15		15	За пристајање уз обалу пароброда и др. плов. објеката (Т.Бр. 398)	—	—	695.794	91
	16		16	За одобрење продаје бозе, воћа и др. по улицама (Т.Бр. 399).	—	—	50	—
	17		17	За држање лукс. кола и фијакера за личну употребу (Т.Бр. 400)	115.190	—	155.510	—
	18		18	За држање аутомобила за личну употребу (Т.Бр. 401)	258.720	—	527.870	—
	19		19	За дозволу стајања аутомобила и кола на одр. станицама (Т.Бр. 402)	153.044	—	181.925	58
	20		20	За истицање и држање фирми (Т.Бр. 404)	36.200	—	934.980	—
	21		21	За одобрење лепљења прив. несталних плаката и објава (Т.Бр. 405)	23.882	—	5.400	—
	22		22	За дозволу држања паса у вароши (Т.Бр. 406)	21.456	—	79.000	—
Пренос:					13,714.421	50	14,935.226	69

www.unilib.rs
1928.

1929.

ПРИХОД

НА ПЛАЋЕНО

Од 1/1-31/VII 1928.   Од 1/1-31/VII 1929.

Парт. Поз.   Парт. Поз.

Динара   п   Динара   п.

				<i>Пренос:</i>	13,714.421	90	14,935.226	69
	23	23		За приређивање концерата, балова и др. (Т.Бр. 407)	1,523.467	56	1,326.131	90
	24	24		Такса за странце (Т.Бр. 409)	795.109	—	695.074	50
	25	25		Такса на новч. заводе и осиг. др. на чисту добит (Т.Бр. 410)	—	—	1,744.776	50
				Свега по парт. 3. наплаћено	16,032.998	46	18,701.209	59
				2. Остале таксе				
5		4		а) Санитетске таксе				
	1	1		Од дезинфекције ствари	22.182	—	29.474	05
	2	2		„ лекарских услуга	13.654	65	32.117	35
	3	3		„ продаје стер. млека	52.152	90	73.970	20
	4	4		„ купатила на Сави	71.800	—	30.944	—
	5	5		„ парног купатила у Мишарској ул.	304.906	50	342.933	50
				Свега по парт. 4. наплаћено	464.706	05	509.439	10
6		5		2. Гробљан. таксе				
	1			Од зиданих гробница	1,145.400	—		
	2			„ великих „	16.000	—		
	3			„ малих „	4.370	—		
	4			„ обн. турнуса	4.680	—		
	5			„ отвар. гробова и гробница	24.340	—		
	6			„ одрж. „	139.930	—		
	7			„ мртвачких кола и фијакера	2.450	—		
	8			„ разних прихода	8.100	—		
				Свега по парт. 6. наплаћено	1,345.270			
		1		Од зиданих гробница			513.734	—
		2		„ великих и малих гробница			22.940	—
		3		„ обн. турнуса и отвар. гробова и гробница			21.310	—
		4		Од одр. гробова и гробница			130.880	—
		5		Разни ситни приходи			27.093	—
				Свега по парт. 5. наплаћено			715.957	—
7		6		б) Мерина				
	1	1		Са општинског кантара	1,821.732	10	1,848.145	70
	2	2		„ царинарнице	545.840	80	504.906	99
				Свега по парт. 7 и 6 наплаћено	2,364.572	90	2,352.052	69
				В) ОПШТИН. ПРИВРЕДА				
8		7		1. Водовод				
	1	1		Од основне таксе за воду	3,914.805	45	5,254.800	40
	2	2		„ таксе за водомере	152.652	10	183.875	10
	3	3		„ више потр. воде	1,729.455	30	1,709.080	10
	4	4		„ Савског водовода	364.769	—	306.818	—
	5	5		„ разних прихода водовода	28.542	—	118.530	15
				Свега по парт. 8 и 7 наплаћено	6,191.223	85	7,573.103	75
9		8		2. Канализација				
	1	1		Од употребе канала	671.370	15	824.384	—
	2	2		„ спајања „	33.642	20	429.475	80
				Свега по парт. 9 и 8 наплаћено	705.012	35	1,253.859	80

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИВЛИОТЕКА

1928.		1929.		П Р И Х О Д	Н А П Л А Ћ Е Н О			
Парт.	Поз.	Парт.	Поз.		Од 1/1—31/VII 1928.		Од 1/1—31/VII 1929.	
					Динара	п.	Динара	п.
10		9		3. Закуп. земљ. и зграда				
	1	1	1	Од употребе општ. земљишта	1,207.298	35	1,664.554	45
	2/7	2/7	2/7	„ станова и дућана	1,113.862	81	2,447.364	50
		9	9	„ јавних писоара			32.951	45
		10	10	„ киоска			145.048	—
				Свега по парт. 10 и 9 наплаћено	2,321.161	16	4,289.918	40
11		10		4. Паркови и вртови				
	1	1	1	Од продаје цвећа			99.942	55
	2	2	2	„ седишта у парковима	16.899	—	22.700	—
	3	3	3	„ закупа киоска на Калем. и сквер.	120.989	50		
				Свега по парт. 11 и 10 наплаћено	137.888	50	50.642	55
12		11		5. Капитал				
	1	1	1	Од дивиденде купона	43.250	—	35.200	—
		2	2	„ „ „ 2½% Р. Ш.			4,412.575	—
		3	3	„ Управе Трам. и Осветлења ануитет и трошкови по зајму од Динара 37,000.000 на суму од Дин. 8,250.000			361.412	50
		4	4	Од Управе Трам. и Осветлења ануитет и трошкови по зајму од Динара 25,000.000 на суму од Дин. 9,000.000			639.000	—
		5	5	Од Управе Трам. и Осветлења ануитет и трошкови по зајму од Динара 7,000.000 на суму од Дин. 4,000.000			284.000	—
				Свега по парт. 12 и 11 наплаћено	43.250	—	5,732.187	50
		12		6. Цигљана				
		1	1	Од закупа цигљане			114.000	—
				Свега по парт. 12. наплаћено			114.000	—
14				7. Разни Приходи				
	1			Приход од јавних писоара	83.606	—		
	2			Новчане казне	142.294	—		
	5			Од општ. издања, глас. списк. и др.	25.268	—		
	6			Од сточних пасоша и пр. књиж.	35.438	30		
	7			Дијурна за излазак чиновника	1.840	—		
	7a			Такса на прив. аутобусе	362.900	—		
				Свега по парт. 14. наплаћено	651.346	30		
		13		Новчане казне			91.078	50
		4	4	Од општ. издања, глас. списк. и др.			29.492	20
		5	5	Од сточних пасоша и пр. књижница			5.205	35
		6	6	Дијурна за излазак чиновника			970	—
		8	8	Закуп од шлепова			281.877	30
		9	9	Такса од прив. аутобуса			178.507	25
		11	11	Приход од апропријације имања			1,062.572	40
				Свега по парт. 13. наплаћено			1,649.703	—
				Свега Редов. Прихода			68,006.968	61

1928.		1929.		П Р И Х О Д	Н А П Л А Ћ Е Н О			
Парт.	Поз.	Парт.	Поз.		Од 1/1—31/VII 1928.		Од 1/1—31/VII 1929.	
					Динара	п.	Динара	п.
II. ВАНРЕД. ПРИХОДИ								
1. Од регулације								
15	3			Од апропр. и продаје регулац. фонда и општ. имања	2,495.677	—		
				Свега по парт. 15. наплаћено	2,495.677	—		
2. Дуговани Приходи								
16	1	14	1	Од приреза 10% неп. пореза и 2.— динара од сваког пор. обвезника у Београд. Општини	983.400	—	5,848	13
	2		2	10% за обезбеђење од пожара	93.174	—		
	4		3	Таксе по зак. о таксама	954.937	05	104.757	90
	5		4	Од такса санитарских	222	—	3.003	50
	6		5	„ „ гробљанских	1 6.570	—	235.850	—
	7		6	„ „ водовода	1,843.403	45	4,163.092	75
	8		7	„ „ за канализацију	159.022	45	175.680	05
	9		8	„ „ сметлишта	372.672	70	750.164	85
	10		9	„ „ чишћ. улице	408.008	70	706.771	50
	11		10	„ закупа земљ. и зграда	170 249	75	186.426	25
				Свега по парт. 16 и 14 наплаћено	5,106.660	10	6,331.594	93
4. Непредвиђени приходи								
18	1	16	1	Разни непредвиђени приходи	35.909	30	1,423.638	12
				Свега по парт. 18 и 16 наплаћено	35.909	30	1,423.638	12
3. Калдрмина								
		17	1	Неподигнута калдрмина код Држ. Хипотек. Банке по решењу г. Мин. Финансија			2,196.179	30
				Свега по парт. 17. наплаћено			2,196.179	30
				Фонд за подиз. раден. склон.			2,667.454	—
				Свега Ванред. Прихода	7,638.246	40	12,618.866	35

Реекапитулација

Редовни Приходи од 1/1—31/VII 1928. Дин. 56,081.242,84 од 1/1—31/VII 1929. Дин. 68,007.968,61

Ванредни „ „ 1/1—31/VII 1928. „ 7,638.246,40 „ 1/1—31/VII 1929. „ 12,618.866,35

Свега Редовни и Ванредни Приходи Дин. 63,719,489,24 Дин. 80,626.834,96

Из Главног Књиговодства
Београдске Општине

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
В
И
В
Ј
О
Т
Е
К
А

СПИСАК

ОДОБРЕНИХ ПЛАНОВА ЗИДАЊА ОД 23. АВГУСТА ДО 10. СЕПТЕМБРА 1929.

ИМЕ И ПРЕЗИМЕ СОПСТВЕНИКА	Улица и број имања	ИМЕ ПРОЈЕКТАНТА	Каква је зграда	Примедба
Вељановић Софроније и Фотир Dr. Митровић Чедомир	угао Макенз. и Зорине Молерова 37	Хуго Мак-клур Ђелић Иван	приземна	преправке
Дојчиновић Михајло	угао Позоришне и Гундулић. Венац	Матејић Никола	са 2 спр. и манс.	
Николић Васа	Јованова 37	Јенч Фрањо		преправке
Лазаревић Јован	Јевремова 42	Ивановић Чеда		преправке
Дедић Димитрије	Високог Стевана 26	" "	приземна	
Кикић Средоје	Скерлићева 20	Новаковић Јоца		препр. и дозиђ.
Поповић Милут. и Милева	Млатишумина 31	Живаковић Тома	приземна	
Чоловић Даринка	Синђелићева 29	Живадиновић Божа	са 2 спрата	
Павловић Милош	Видовдан-парц бр. 3	Брадиловић Мирко	приземна	
Попов Дивна	угао Хахи-Милент. и Браничевке	Зоран Томић	са 1 спратом	
Максимовић Јованка	Курсулина 22-24	Хуго Мек-клур	приземна	
Јовановић-Јоновић Душан	Мутапова 65	Прапорчетовић Никола		преправке
Ђурић Видоје	Московска 115	Ивановић Чедомир		дозађив.
Шапинац Милица	Шумадијска 3	Продановић Власта		препр. и дозиђ.
Павловић Персида	Топчид. пут 8	Јербић Илија	приземна	
Михаиловић Стеван	Захумска парц. 18	Швабић Синиша	са 1 спратом	
Турион Марија	Дравска 5	Ђурић Бранко	приземна	
Лукић Стеван	Захумска 40	Мисирлић Јован		дозађив.
Васић Драгољуб	Ивковићева 40	Шташевски Вал.	приземна	
Миленковић Савка	Шуматовачка 100	" "		дозађив.
Стојановић Сретен	Ново пројект. ул. „Удеон. Задруге“	Брашован Драгиша	приземна	
Јосић Младен	" "	" "	приземна	
Богдановић Илија	Зорина 82	Билински Владимир	са 2 спрата	
Станковић Милан	Штротсмајерова 145	Вукчевић Глигорије	приземна	
Банековић Мирко	Нова ул. парц. 62	Секулић Милан	са 1 спратом	
Лазић Олга	Мионичка 24	Швабић Синиша	са 1 спратом	
Браћа Николић	Балканска 29	Бикар Василије		преправке
Георгијевић Радосав	Карађорђева 97	" "	приземна	
" "	Балканска 50	" "	приземна	
Обрадовић Јован	Војв. Миленка 4	Обрадовић Јован	са 1 спратом	
Обрадовић Радосав	Ламартинова	Путник Петар	са 1 спрат	
Друштво соколског дома „Матица“	Војв. Миленка и Делиградске	Коруновић Момир	са 2 спрата	
Розелт Фердинанд	Космајска 32	Продановић Власта	са 1 спрат	
Пејовић Вукашин	Џвијићева 5	Урбан Фрања	приземна	
Крстић Никола	Безички венац 38	Крстић Петар	приземна	
Дреновац Сава	Врњичка 4	Урбан Фрања	приземна	
Арсенијевић Стеван	Нова улица 55	Шташевски Вал.	приземна	
Ловрић Софија	Љубовијска 15	Марковић Зорије		преправке и дозађивање
Пјевчевић Светозар	Војв. Мишића 158	Јовановић Милутин	приземна	
Вучковић Сотир	Хаџи Рувимова 18	Урбан Фрања	приземна	
Нешић Борисав	Војвођанска 51	Дингарац Душан		дозађ. и препр
Митровић Мара	Мачванска 26	Швабић Синиша	са 2 спрата	
Варон Розалија	Високог Стев. 46	Борисављевић Милутин	са 1 спрат	
Радоничић Иво	Пр ст Петра и Нове	Петар Путник	приземна	
Николић Владислав	Левачка 8	Костић Војислав		дозађив.
Давишић Жика	Симићева	Борисављевић Милутин	са 1 спрат	

WWW.UNILIB.RS

ИМЕ И ПРЕЗИМЕ СОПСТВЕНИКА	Улица и број имања	ИМЕ ПРОЈЕКТАНТА	Каква је зграда	Примедба
Радић Ђорђе Антић Јован Петровић Мила и Добрила Стевановић Андра Парезановић Данило Кикић Милош Ђорђевић Аранђел и Митровић Давид Лукић Рада	Хаџи Рувимова 11 Браничевска 26 Нова улица на Смед. Ђерму Јованова 59 Гундулићев венац и Шантићева Далматинска 5 Душанова 75 Трска 2	Сташевски Вал. Борошић Ђура Јан Дубави Бајаловић Петар Милошевић Вељко Кикић Милош Сташевски Вал. " "	1 спрат приземна приземна приземна приземна приземна	преправке преправке и дозижив. дозиживање и преправке

Из Одсека Контроле Зидања

Извештај о најнижим и највишим пијачним ценама на београдској пијаци, а на дан 31. августа

Брашно

Брашно пшен. № 2	1 кгр.	3.50	3.50
Брашно пшен. № 1	"	4.—	4.—
Брашно пшен. бело	"	4.50	4.50
Брашно кукурузно	"	4.—	4.—
Хлеб пшен. црни	"	3.—	3.—
Хлеб пшен. бели	"	4.50	4.50

Месо

Говејина	1 кгр.	18.—	24.—
Телећина	"	24.—	28.—
Јагњ. ћина	"	18.—	18.—
Овчетина	"	18.—	20.—
Свињетина	"	24.—	28.—
Кобасице	"	22.—	24.—
Шваргле и чварци	"	22.—	24.—
Пршута	"	30.—	35.—
Сланина сирова	"	25.—	26.—
Сланина ужичка	"	40.—	50.—
Маст свињска	"	28.—	28.—
Сало	"	30.—	30.—
Лој нетопљен	"	18.—	18.—

Риба

Шаран	1 кгр.	20.—	30.—
Сом	"	25.—	40.—
Кечига	"	25.—	70.—
Смуђ	"	18.—	60.—
Бела	"	4.—	14.—

Млеко

Млеко слатко	1 литар	4.—	4.—
Млеко кисело	1 кгр.	8.—	10.—
Кајмак	"	35.—	45.—
Сир обичан	"	16.—	26.—
Сир сомборски	"	30.—	36.—
Сир качкаваљ млад	"	24.—	34.—
Сир за мешање овчи	"	8.—	12.—

Поврће

Пасуљ	1 кгр.	5.—	8.—
Грашак у зрну	"	24.—	30.—
Кромпир нови	"	1.50	2.—
Лук црни	"	1.50	2.—
Лук бели	"	6.—	8.—
Боранија	1 кгр.	4.—	5.—
Шаргарепа	веза	3.—	3.—
Купус сладак	1 кгр.	1.50	2.—
Купус кисео	"	4.—	4.—
Спанаћ	"	8.—	12.—
Рен	"	12.—	16.—
Келњ	"	3.—	4.—
Келераба	1 пишла	—50	1.—
Зелен за супу	"	1.—	3.—
Патлиџан црвени	1 кгр.	1.—	2.50
Патлиџан плави	1 ком.	—50	1.—
Паприка љута	100 ком.	3.—	7.—
Паприка бабура	"	8.—	8.—
Краставци	"	10.—	18.—

Воће

Јабуре	1 кгр.	4.—	10.—
Крушке	"	4.—	16.—
Брескве	"	8.—	16.—
Грожђе	"	4.—	12.—
Шљиве	"	3.—	5.—
Лубенице	1 ком.	4.—	12.—
Ораси	1 кгр.	10.—	16.—
" чишћени	"	36.—	44.—
Смокве	"	14.—	16.—
Лимуни	1 ком.	1.50	2.—
Неранџе	"	4.—	5.—

Живина и јаја

Кокоши	1 ком.	15.—	20.—
Гуске	"	30.—	35.—
Јаја	"	1.10	1.10

Општинско Законодавство

Одредбе из закона о таксама о наплати такса код
Општине Београдске

(Наставак)

3. У свима осталим калдрисаним улицама од 1 кв. м. по 0,30 дин. а у некалдрисаним за послугу општинског земљишта . . . . . 0,15 дин.

Ако се употребом тротоара или калдрме учини какав квар, лице које је место употребило дужно је да исто оправи кад објект заврши, у противном општина ће извршити оправку на његов рачун

Тар. бр. 396 а.

За заузети простор израђеном одајом испод улице ван регулационе линије за време док се ствар не врати у првобитно стање од 1 кв. метра заузетог простора дневно по . . . . . дин. 5.—

Тар. бр. 397.

За запремање земљишта на трговима и другим местима за продају животних намирница, стоке и других производа општински суд може наплаћивати ове таксе:

I.

За запремање општинског земљишта на трговима и другим местима са зградама, где се обављају месарске и рибарске радње од 1 м² дневно по . . . . . 1,50 дин.

II.

За запремање земљишта на трговима и другим местима са зградама или без ових где се продаје мануфактурна, галантериска, нирнбершка, стакларска и колонијална роба, одело, обућа и друга роба, која не спада у дневне животне намирнице за јело и пиће од 1 кв. м. дневно по . . . . . 6.— дин.

III.

За запремање земљишта на трговима, баракама, за продају суве хране, зелени, поврћа и воћа, од 1 кв. м. дневно по . . . . . : 1.— дин.

IV.

За запремање земљишта на трговима, ради продаје разних животних намирница и других производа од привремених продаваца, великопродаваца, као и свију оних, који ван зграде заузимају земљиште и то:

1. За све поврће, као: зелен, кромпир, лук, пасуљ, грашак, сочиво, боб, купус, кел, патлиџан и све домаће воће као: лубенице, диње, крушке, шљиве, јабуке и т. д. од заузетог простора за 100 кгр. ове робе при истовару на трг . . . . . 5.— дин.

А за сваки други наредни дан од 1 кв. м. заузетог земљишта дневно по . . . . . 3.— дин.

2. На смокве, поморанце, лимунове и у опште дужно воће од заузетог простора за 100 кгр. ове робе при истовару на трг . . . . . 5.— дин.

А за сваки други наредни дан од 1 кв. м. заузетог земљишта дневно по . . . . . 3.— дин.

(Наставиће се).

3. За заузето земљиште вином, ракијом и осталим пићима од простора који заузима 100 литара дневно по . . . . . 10.— дин.

4. На сирово месо, сало и сланину која се доноси на трг од заузетог простора за 100 кгр. ове робе при истовару на трг . . . . . 30.— дин.

А за сваки други наредни дан од 1 кв. м. заузетог земљишта дневно по . . . . . 20.— дин.

5. На суво месо, суву сланину и остале израђевине од меса које се доносе на трг од заузетог простора за 100 кгр. ове робе, при истовару ове робе на трг . . . . . 30.— дин.

А за сваки други наредни дан од 1 кв. м. заузетог земљишта дневно по . . . . . 10.— дин.

6. На свежу и усољену рибу која се доноси на трг и то:

а) на јесетру, кечигу, смуђа, јегуљу и моруну од простора који заузима 100 кгр. ове робе 40.— дин.

б) за сву осталу робу од простора који заузима 100 кгр. ове робе по . . . . . 20.— дин.

7. На сиреве, кајмак, кашкаваљ, путер од простора који заузима 100 кгр. ове робе по 20.— дин.

8. На млеко слатко и кисело од простора који заузима 100 литара ове робе по . . . . . 10.— дин.

9. На јаја од простора који заузима 100 кгр. јаја по . . . . . : 10.— дин.

10. На ситну живицу од комада по . . . 0,50 дин.

11. На крупну живицу од ком. по . . . 1.— дин.

12. На кљукане гуске — ћурке од комада по . . . . . 3.— дин.

13. На кљукане пловке од ком. по . . . 1,50 дин.

14. За јаребице и дивље гуске, дивље пловке, дивље и питоме зечеве од комада по . . . 2.— дин.

15. На ћумур, дрвени угаљ од простора који заузима 100 кгр. ове робе по . . . . . 2.— дин.

16. На оправу вуну и памук од простора који заузима 100 кгр. ове робе по . . . . . 30.— дин.

17. На непрану вуну од простора који заузима 10⁰ кгр. ове робе по . . . . . 15.— дин.

18. На тежину и израђевину од тежине од простора који заузима 100 кгр. ове робе по 20.— дин.

19. На израђевине од вуне и ламука од простора који заузима 100 кгр. ове робе по . . . 40.— дин.

20. На кућевне метле, асуре и разне израђевине од рогозе од простора који заузима 100 кгр. ове робе по . . . . . : 20.— дин.

21. На брезове метле, вењу и кору за бојење од простора који заузима 100 кгр. ове робе по 10.— дин.

22. На разне израђевине од дрвета и прућа (необојених) од простора који заузима 100 кгр. ове робе по . . . . . 10.— дин.

23. На собни намештај од дрвета и метала од 1 кв. м. заузетог земљишта по . . . . . 10.— дин.

СЛУЖБЕНИ ОГЛАСИ**О Г Л А С****Продаја барака продавница хлеба
„Орао“**

На дан 21. септембра 1929. год. у 10 часова пре подне, у канцеларији Управе Добара Општине Београдске Југовићева ул. Бр. 1, изложи ће се продаји путем јавне усмене лицитације 6 барака типа продавнице хлеба „Орао“, које се могу видети у кругу Возног Парка О. Б.

Лицитанти пре лицитације треба да положе 2.000 динара на име кауције, најдаље до 9 часова пре подне на благајни Управе Добара.

Бр. 6703 из канцеларије Управе Општинских Добара од 3. септембра 1929. г.

О Г Л А С**Лицитација за набавку 12 вагона
Шлеског угља**

На дан 18. септембра 1929 године у 10 часова пре подне одржаће се у Економату Београдске Општине јавна усмена лицитација за набавку 12 вагона првокласног Шлеског угља за потребу Парног Купатила Општине Београдске.

Услови за ову лицитацију могу се добити у Економату Београдске Општине сваког радног дана.

ЕБр. 4535. Из канцеларије Економног Одељења Општине Града Београда од 9. септембра 1929 године.

О Г Л А С**Набавка једног трансформатора за
6000 V 1500 KVA са потребним апаратама**

Дирекција Трамваја и Осветлења у Београду расписује прву оферталну лицитацију за набавку једног трансформатора за 6000 V 1500 KVA са потребним апаратима, која ће се

одржати на дан 25. септембра 1929. године у 11 часова пре подне у Дирекцији.

Лицитанти су дужни положити кауцију на Благајници ове Дирекције најдаље до 10 часова пре подне на дан лицитације и то: 5% од понуђене цене а страни поданици 10%, у готовом новцу, државним папирима или гарантном писму какве веће Банке, које мора бити регистровано код Министарства Финансија.

Понуђачи ће поднети своје понуде у запечаћеном коверту Дирекцији Трамваја и Осветлења најдаље до 11 часова пре подне на дан лицитације са назнаком: „Испорука трансформатора за Д. Т. и О.“.

Услови се могу добити у Економату Дирекције Трамваја и Осветлења сваког радног дана од 8—12 и 15—18 часова.

Из Економата Дирекције Трамваја и Осветлења ДБр. 16270 од 29. августа 1929. године, у Београду.

О Г Л А С**Потребне зграде за Квартовне Полиције и Првостепени Суд**

Општини Београдској потребне су од 1. новембра 1929. године зграде за квартове и то: Врачарски, Саваамалски, Теразијски, Варошки, Комесаријат Топчидерске Полиције и Првостепени Суд за Град Београд.

Моле се сопственици који имају подесне зграде за горња надлештва, у крајевима дотичних квартова а вољни би исте зграде дати под закуп Општини Београдској, да своје писмене понуде поднесу Економату Општине Београдске, најдаље до 1. октобра 1929. године са тачно назначеном месечном киријом као и колико одељења понуђена зграда има.

ЕБр. 4299. Из Економата Општине Београдске од 12. августа 1929. год.

„МЕРКУР“

ЛИВНИЦА ГВОЖЂА И МЕТАЛА
САВЕ ЛОЗАНИЋА
угао Позоришне и Сењанин Иве улице
БЕОГРАД
ТЕЛ. 13-39

Има на стоваришту и израђује САВ ливени материјал за каналисање зграда, као
**ливене цеви, олучњаче, поклоп-
це за шахтове, резервоаре, као
и сав грађевински материјал,
тегове за ваге и све друге лив-
ничке израђевине.**

ЦЕНЕ СУ ФАБРИЧНЕ

Брајковић и Костић

овлашћени инсталатери канализације, водовода и електричног постројења
Краља Милутина 55. Телефон 25-78

Имају на свом стоваришту сав материјал за канализацију, во-
довод, електрику, комплетног клозета, лавора, купатила ит.д.

Извршују све врсте инсталација КАНА-
ЛА И ВОДОВОДА солидно и на време
ПО НАЈПОВОЉНИЈИМ ЦЕНАМА.

ГАРАНТУЈУ ЗА СВЕ ИЗВРШЕНЕ ПОСЛОВЕ

НАЈУСАВРШЕНИЈА МАСТ САДАШЊОСТИ

ЗА ЧИШЋЕЊЕ ОБУЋА И ОДРЖАВАЊЕ КОЖЕ. ПОЗНАТА ПРЕКО 20 ГОДИНА.
===== ДОБИЈА СЕ У СВИМА БОЉИМ РАДЊАМА. =====

KONRAD

RADIO

БЕОГРАД

БАЛКАНСКА УЛ. БР. 20

ТЕЛ. 53-43

СПЕЦИЈАЛНА

РАДИО ТРГОВИНА

ТРАЖИТЕ КАТАЛОГ!!!

FLY-TOX

ФЛАЈ - ТОКС

УБИЦА ИНСЕКТА

Убија сигурно и брзо **мољце, муве, комарце, стенице** и све остале инсекте и њихова јаја.

Добија се у апотекама и дрогеријама у оригиналном плавом француском паковању. Чувајте се имитација!

Главни депо за Краљевину С. Х. С.
МИШКОВИЋ И Комп.
дрогерија на велико.
БЕОГРАД

www.ošg.rs

ОПШТЕ ГРАЂЕВИНСКО ПРЕДУЗЕЋЕ „ОГРАП“

ИНЖЕЊЕР ШВЕЈКАЛ

Бука Караџића 14

БЕОГРАД

Телефон бр. 50-88

Извршује све грађевинске радове, пројекте и испоручује коцку за калдрмисање из својих сопствених мајдана.

Материјал испоручује за вароши: Београд, Младеновац, Смедерево -- калдрмисање главних улица у Младеновцу извршено у 1928/29 години.

Шаље на захтев своје стручне инжењере

ДРОГЕРИЈА

Mr.Ph. ДРАГ. Ј. ЛАЗИЋА

Краља Милана 144

БЕОГРАД

Краља Милутина 24

ПРЕПОРУЧУЈЕ:

Сав завојни и санитетски материјал за болнице и општинске амбуланте, техничке хемикалије, фотографски материјал и др.

Прометна Банка А. Д.

БЕОГРАД

Основана 1896. године

Капитал 20,000.000 дин.

Резерве 15,000.000 дин.

ВРШИ СВЕ БАНКАРСКЕ ПОСЛОВЕ.

Тел.: 2-29, 14-30 и 32-08.

Са својих стругара у Београду и Босан. Јагодини испоручује чамову и борову стругану грађу под најповољнијим условима.

Тел.: 2-99, 2-29 и 14-30.

Врши багерованье и са својих стовариришта испоручује песак и шодер.

Тел.: 19-39 и 53-34.

РУДНИК „РТАЊ“

БРАЋЕ МИНХ

БОЉЕВАЦ

ЦЕНТРАЛА: БЕОГРАД, ТОПЛИЧИН ВЕНАЦ БР. 4

ИНДУСТРИЈСКИ УГАЉ за ложење парних котлова од преко 6000 калорија.

КОВАЧКИ УГАЉ за све врсте ковачких радова од преко 7000 калорија.

БРИКЕТ у комадима од $1\frac{1}{2}$ кг. за све парне котлове, централно грејање као и пећи.

УСЛОВЕ ДАЈЕ У БЕОГРАДУ.

ТОПЛИЧИН ВЕНАЦ БР. 4.

Прва Босанска Асфалтна Индустија -- Сарајево

АНТУН СИРМАН К. Д.

РАПРЕЗЕНТАЦИЈА ЗА СРБИЈУ

БЕОГРАД, Кн. Михајлов Венац 37

Творница

наравног асфалта, кровне лепенке, свију
катранских производа и цементне робе.

Преузимамо асфалтирање улица, тротоа-
ра, дворишта, ходника, и т. д. уз најпо-
вољније услове и дугорочном гаранцијом.

ТРАВЕРЗА

Трегере, бетонско гвожђе
и сав ост. грађ. материјал
Војводе Добрњца ул. бр. 50
Телефони: бр. 9-50 и 53-64

БЕОГРАД

Трговина грађевинског материјала
Димитрија Г. Станчуловића
Телефон 19-93 БЕОГРАД Сарајевска 2

Телеграм адреса: СТАНЧУЛОВИЋ.

ВЕЛИКО СТОВАРИШТЕ:

Сваковрсне грађе за столаре и грађевинаре.
Има увек на стоваришту. Греда тесаних и
округлих у свима димензијама. Дасана за па-
тос (Шифбоден) у свакој количини.

Плаћање по споразуму

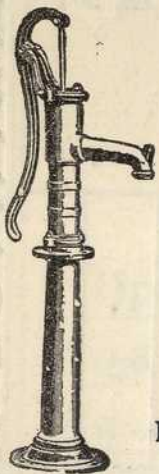
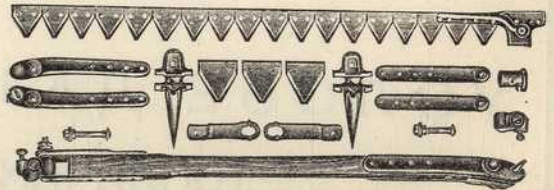
Инж. М. Слуцки и Комп.

Сопств. инж. Д. Пачу и М. Слуцки

ОСНОВАНО 1885 Г.

Теразије 27 БЕОГРАД Телефон 9-69

Телеграми: СЛУЦКИ — Београд

Велико сортирано стовариште техничког материјала за све индустрије, пољоприв. и рударство.

ПУМПЕ ручне, машинске, парне оригинал — ВОРТИНГТОМ. Компресоре. Цеви, прева свих врсти. Најбољи ЕНГЛЕСКИ ДУПЛОШТАВЉЕНИ и обични КАЈИШЕВИ. СВЕ ЛИЧВАКЕ ПОТРЕБЕ: графитни лонци, графит ит.д. Шамот, шмиргл, американске шмиргл-шајбне. Алати за БРАВАРЕ, КЕРАМИЧАРЕ ит.д. Делови за све врсте ЖЕТЕЛИЦА, ВЕЗАЧИЦА и КОСАЧИЦА. Првокласни ЧЕЛИЧНИ КОНОПЦИ за плугове и остале сврхе. Оксиген, церезит.

Швајцарска свила за сита најбоље марке ДИФУР.

КОСТЕ ИЛИЋА СИНОВИ А. Д.

НАЈВЕЋИ ДОМАЋИ ТЕКСТИЛНИ КОНЦЕРН

Фабрика Вунених Тканина КОСТЕ ИЛИЋА СИНОВИ А. Д.

БРЗОЈАВИ „МУМЋИСКИ“ БЕОГРАД ТЕЛЕФОН БР. 3-68 и 23-63

Жиро рачуни: НАРОДНА БАНКА, ПОШТАНСКА ШТЕД. Београд, бр. 51178

ИЗРАЂУЈЕ: све врсте штофова, чоје, сукна, шајка абаџијског и мустрованог, ћебад, вунене мараме (шалова) и гајтана. Кангарн предионица израђује: разна вунена плетива у свим бојама. Позанантериско одељење израђује: разне позанантерије од свиле, памука и вуне, разне врсте шуџаша, пергле за обућу, штрикане краватне, шнуре за завесе и др.

ТЕКСТИЛНЕ ФАБРИКЕ КОСТЕ ИЛИЋА СИНОВИ А. Д. БЕОГРАД

Брзојав „Илићи“. Телефон 2-31

ИЗРАЂУЈЕ: сваку врсту платна као све врсте шифона, цица и порхета бељеног и штампаног у разним бојама, американа, халико, платно за завесе, градла плавог за радничка одела, свилене „расе“ у свима бојама за женске хаљине.

ФАБРИКА КАНАПА И УЖАРИЈЕ А. Д. ЛЕСКОВАЦ

Брзојав: „Кудељара“. Тел. бр. 9
Жиро рачун Нар. Банка Ниш, Пошт. чек. бр. 51744.

ИЗРАЂУЈЕ: канап у свима врстама и нумерама, конач у боји за абаџије, седларе и апотекаре. Обућарски конач (фонал). Прећу од кудеље у разним нумерама, шнуре за завесе. Ужарије у разним дељинама, љуљатке, торбице, цегера, кајише и гуртне за трансмисије Кудељ. цакове, прева за водоводе.

ТЕКСТИЛНЕ ФАБРИКЕ КОСТЕ ИЛИЋА СИНОВИ А. Д.

ФИЛИЈАЛА ЛЕСКОВАЦ

Брзојав „Илићи“. Телефон бр. 71

ИЗРАЂУЈЕ: све врсте американа, платна за поставе, сламарице, пираде и цакове од чисте кудеље ит.д.

СРПСКА ФАБРИКА ТЕПИХА

ЛАЗАР ДУЊБЕРСКИ А. Д., В. БЕЧКЕРЕК

Брзојав „Телих“. Телефон бр. 47

Пошт. Штед. Загреб. чек. 46445
Београд „ 51905

ИЗРАЂУЈЕ: све врсте тепиха Турме, Велвет, Тапестари, Киндерминстер, Холендер, јуте тепиха и макета као и „смирна тепихе“ у свима бојама, дезен. и величинама.

Вуна Д. Д. Карловац

ФАБРИКА ИЗРАЂУЈЕ

све врсте мушких и женских штофова од најјефтинијих до најбољих; чоје, ћебад и вунених шалова.

Прва Српска Фабрика Мрежа

А. Д. Вел. Бечкерек

ТЕЛЕФОН 3-17

ИЗРАЂУЈЕ: мреже кудељне за реч. бродарство и памучно за морско рибарство. Сваке врсте других мрежа као за коње, хенгемат за железнич. вагоне, разне кесе и др.

„ХЕМИКОС“

Фабрика Хемиских Производа
А. Д. — Београд

Брзојав „ХЕМИКОС“. Тел. бр. 15-81
Рачун Поштан. Штедионице бр. 51839

ИЗРАЂУЈЕ: Разноврсну парфимерију и козметику као и крем за лице, пасту за зубе, колоњске воде, прима француске парфеме ит.д. Хемиковон, крезон, сапонат одлично у води растворено дејство за дезинфекцију, хемиске масти за обућу, маст за чишћење метала, маст за паркетe.

САПУНА СВЕ ВРСТЕ.

ТЕКСТИЛНА ИНДУСТРИЈА А. Д. КАРЛОВАЦ

ФАБРИКА ИЗРАЂУЈЕ: све врсте вунених тканина. Одељење трикотаже израђује мушки и женски јегеров веш, вунене мараме, и разне плетене производе од вуне, свиле и памука.

Млин Српске Трг. Банке
СКОПЉЕ

Израђује све врсте брашна.

ПРВА СРПСКА ФАБРИКА КОНФЕКЦИЈЕ А. Д.

КОНАК — БАНАТ

Телефон бр. 6

Најмодерније уређе-
на фабрика за изра-
ду одела за одрасле
и дечаке, веша, по-
стелних ствари и др.

ТКАЧКО ОДЕЉЕЊЕ: СВЕ ВР-
СТЕ МУШЕМА (ЦИРАДЕ).

Косте Илића Синови А. Д.

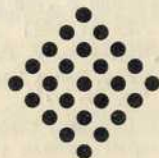
НАЈВЕЋЕ И НАЈБОГАТИЈЕ СТОВАРИШТЕ КАНАЛИЗАЦИО-
НОГ И ВОДОВОДНОГ МАТЕРИЈАЛА СА ОБЈЕКТИМА

ОВЛАШЋЕНЕ РАДЊЕ

Браће Димитријевића

У УЛИЦИ КРАЉА АЛЕКСАНДРА БРОЈ 115

ТЕЛЕФОН БРОЈ

На стоваришту цене су најповољније.

Роба је првог квалитета из
најбољих немачких кућа.

Г.Г. инжињерима и предузимачима да-
јемо робу по специјалним и врло по-
вољним условима плаћања

„СРБИЈА“

Прво Срп. Друштво за Осигурање у Београду

КНЕЗ МИХАЈЛОВА УЛ. БР. 26.

ТЕЛЕФОН: ЦЕНТРАЛЕ 2-88. ТЕЛЕФОН: ДИРЕКТОРА 27-19

Капитал и Фондови Динара 26,114.607

По најновијим, најповољнијим тарифама врши осигурање живота на случај смрти и доживљења; врши осигурање капитала мушкој и мираза женској деци; врши осигурања противу пожара, грома и експлозије зграда, робе, индустријских предузећа и т. д.; осигурања стакла противу лома; осигурања противу провалне крађе; сва осигурања транспорта (карго) на суву и води као и осигурања објеката на води (каска). Осигурања аутомобила од лома (ауто-каска) по најмодернијим тарифама, специјално ниским.

**ВРШИ ОСИГУРАЊА ОД НЕСРЕЋНИХ СЛУЧАЈЕВА, КАКО ПОЈЕДИНАЧНО ТАКО И КОЛЕКТИВНО, КАО И СВА
ОСТАЛА ОСИГУРАЊА**

ПУТНИК

**ДРУШТВО ЗА САОБРАЋАЈ ПУТНИКА
И ТУРИСТА У КРАЉЕВИНИ С. Х. С.**

ДИРЕКЦИЈА:

Београд, Коларчева 1. Телефон 19-16.

ПУТНИЧКИ БИРО:

Београд, Коларчева 9. Телефон 34-05.

ЗАСТУПНИШТВА:

у ДУБРОВНИКУ, Плаца Краља Петра
у МАРИБОРУ, Александрова 35
у ОСИЈЕКУ, Краља Петра 13
у СОМБОРУ
у СПЛИТУ, Обала
на СУШАКУ, Скерлићева 2

у ЗАГРЕБУ, Јелачићев трг 6
у ЉУБЉАНИ, Дунајска цеста 1
у НОВОМ САДУ, Краља Александра
у САРАЈЕВУ, Краља Петра 15
у СУБОТИЦИ, Краља Александра 8
у ШИБЕНИКУ, у ВРЊЦИМА.

Продаје возне карте за железнице, бродове, авионе, аутомобиле и т. д. за унутрашњост и иностранство; издаје места у колима за спавање, обезбеђује путнике и путнички пртљаг. -- ДАЈЕ БЕСПЛАТНО СВА ОБАВЕШТЕЊА ПОТРЕБНА ПУТНИЦИМА и врши све остале послове путничких бироа.

*Сапун
благ и чист*

скроз парфумисан, угодно освежује. Угледно пакован. Елида квалитете, фаворит свију. Чувар Ваше лепоте.

ЕЛИДА *фаворит* САПУН

Акционарско Друштво пређе Шкодина Фабрика У ПЛЗЊУ

ГЕНЕРАЛНА И КОМЕРЦИЈАЛНА ДИРЕКЦИЈА У ПРАГУ

ЗАСТУПНИШТВО У ЈУГОСЛАВИЈИ:

БЕОГРАД

КНЕЗ МИХАЈЛОВ ВЕНАЦ БРОЈ 13.

Брзојав „Шкода“, Београд.

Телефон број 5-78

Израђује и добавља:

КОМПЛЕТНА ПОСТРОЈЕЊА ЗА РУДНИКЕ, ШЕЋЕРАНЕ, ПИВАРЕ, КЛАНИЦЕ, ЕЛЕКТРИЧНЕ ЦЕНТРАЛЕ, ЛОКОМОТИВЕ, ЧЕЛИЧНЕ ПРОИЗВОДЕ, УСПИЊАЧЕ, ДИЗАЛИЦЕ, ПАРНЕ ТУРБИНЕ, ВОДЕНЕ ТУРБИНЕ, ПАРНЕ МАШИНЕ, ПАРНЕ КОТЛОВЕ, ДИЗЕЛОВЕ МОТОРЕ, КОМПРЕСОРЕ, ПУМПЕ, ТЕРЕТНЕ И ЛУКСУЗНЕ АУТОМОБИЛЕ, ТРАКТОРЕ, СЕПАРАТОРЕ, ДИНАМО-МАШИНЕ И ЕЛЕКТРИЧНЕ МОТОРЕ, ТРАНСФОРМАТОРЕ И ЕЛЕКТРИЧНЕ АПАРАТЕ, АРОПЛАНЕ, СВЕ ВРСТЕ ЖЕЛЕЗНИХ КОНСТРУКЦИЈА, КАБЛОВЕ и т. д.

Израђује све пројекте и шаље на захтев своје стручне инжењере

Шкода — Аутомобили.